

KEŞFÎ ÇELEBİ VE MEVLİD'İ (İNCELEME-METİN)

ASLIHAN AKSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI/ESKİ TÜRK
EDEBİYATI**

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KEŞFİ ÇELEBİ VE MEVLİD'İ (İNCELEME- METİN)

ASLIHAN AKSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI/ESKİ TÜRK EDEBİYATI

**AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ**

ORDU – 2013

[AKSU, Aslıhan]. [*Keşfi Çelebi ve Mevlid'i (İnceleme- Metin)*], [Yüksek Lisans Tezi], Ordu, [2013].

ÖZET

İslâmî Türk edebiyatı türlerinden biri olan mevlid, Hz. Peygamber'in başta doğumu olmak üzere hayatının çeşitli safhalarını övgü ile dile getiren eserlerdir. Süleyman Çelebi'nin kaleme almış olduğu Vesîletü'n-necât'ın tesiriyle şairlerimiz, hem dinî hassasiyetleri hem de Hz. Peygamber'e duydukları sevgi, saygı ve bağlılığı ifade etmek, O'ndan şefaât istemek amacıyla bu türde eserler yazmışlardır. Türün müstakil bir şekilde ortaya çıktığı 15. yüzyıldan günümüze kadar onlarca mevlid kaleme alınmıştır. Bunlardan birisi de Keşfi Çelebi'nin Mevlid'idir.

Bu çalışmada mevlid kavramı ve İslâmî Türk edebiyatında kaleme alınmış mevlid metinleri ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i üzerinde durulmuştur. Daha sonra Süleyman Çelebi'nin eseri Vesîletü'n-necât ile çalışmamızın konusunu oluşturan eserin mukayesesi yapıldıktan sonra Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Edebiyatı, Mevlid, Keşfi Çelebi, Hz. Muhammed, Vesîletü'n-necât.

[AKSU, Aslıhan]. [*Keşfi Celebi and His Mevlid (Analysis- Text)*], [Master Thesis], Ordu, [2013].

ABSTRACT

Mevlid, one of the kinds of Islamic Turkish literature is work that mentions especially the birth of Prophet Mohammed and various stages of his life with praise. With the effect of Vesiletü'n- necat written by Suleyman Celebi, our poets have written these sorts of works in order to express both religious sensitivities and their love, respect for and loyalty to Prophet Mohammed and ask intercession of him. Numerous mevlids have been written from 15. century when the type emerged separately to today. One of these mevlids is Keşfi Celebi's Mevlid.

In this work, after general information about the concept of mevlid and mevlid texts written in Islamic Turkish literature is given, Mevlid of Keşfi Celebi is dwelt on. After the work consisting of the subject of our study is compared with the work Vesiletü'n-necat of Suleyman Celebi, the text with transcription of Keşfi Celebi's Mevlid is given.

Key Words: Classical Turkish Literature, Mevlid, Keşfi Celebi, Prophet Mohammed, Vesiletü'n-necat.

T.C.

ORDU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından/....../2013 tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DAĞLI

ONAY:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

....../....../2013

Doç. Dr. İlhan EKİNCİ

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

.../.../2013

Aslıhan AKSU

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Aslıhan AKSU
Doğum Yeri ve Tarihi:	Giresun / 03.08.1985
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ordu Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi:	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller:	İngilizce
Bilimsel Etkinlikleri:	
İş Deneyimi	
Uygulamalar:	
Projeler:	
Çalıştığı Kurumlar:	
İletişim	
E-Posta Adresi:	aksu_aslihan@hotmail.com
Telefon:	
İş:	
Ev:	
Cep:	
Tarih ve İmza:	

ÖN SÖZ

Mevlid, İslâmî Türk edebiyatının en sevilen türlerinden biridir. Mesnevi kelimesi ilk olarak bu nazım şeklinin en tanınmış ve en önemli örneklerinden biri olan Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin Mesnevî-i Ma'nevî'sini hatırlatıyorsa, Türk kültür ve edebiyatında mevlid denildiğinde de en önce Süleyman Çelebi'nin kaleme almış olduğu Vesîletü'n-Necât isimli eseri akıllara gelmektedir. Türk edebiyatında kaleme alınan ilk mevlid metni hakkında farklı görüşler bulunmasına rağmen Süleyman Çelebi'nin 15. yüzyılda yazdığı Vesîletü'n-Necât mesnevinin ilk mevlid olduğu en yaygın olan görüştür. Fakat son yapılan çalışmalarda Ahmedî'nin İskendernâme'sinde bulunan mevlid kısmı, Vesîletü'n-Necât'tan daha önce kaleme alınmış olduğundan türün ilk müstakil örneği olarak görülmektedir.

Hız. Peygamber'in diğer peygamberlerden üstün olduğunu ispat etmek amacıyla yazılmış olan Vesîletü'n-Necât, Türk edebiyatında mevlid türünün sevilmesine, yaygınlaşmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Süleyman Çelebi'den günümüze kadar onlarca mevlid kaleme alınmıştır. Bu türde eser veren şairler, Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât'ın etkisinde kalmışlar, eserlerini onunkinden ilham alarak oluşturmuşlardır. Bu şairlerden ve eserlerden birisi de çalışmamızın konusunu oluşturan Keşfi Çelebi ve Mevlid'idir.

Çalışmamız mevlid kavramı ve mevlid geleneğinin oluşumu ile İslâmî Türk edebiyatında kaleme alınmış mevlid metinleri hakkında genel bilgilerin verildiği giriş kısmından sonra dört bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde, eserin müellifi olan Keşfi Çelebi'nin hakkında kaynaklarda elde edilen veriler ortaya konulmuştur. İkinci bölümde, Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i; muhteva, yapı, şekil, dil ve imlâ hususiyetleri açısından incelenmiştir. Üçüncü bölümde, Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i ile Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât'ının mukayesesi yapılarak iki eser arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise eserin nüsha tavsifi yapıldıktan sonra transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında sabrını, anlayışını ve yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Muhammet KUZUBAŞ'a ve desteklerini her an arkamda bulduğum aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
BİLDİRİM	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	
A. Mevlid Kavramı ve Mevlid Geleneğinin Oluşumu.....	1
a. Mevlid Kavramı.....	1
b. Mevlid Geleneğinin Oluşumu.....	3
B. İslâmî Edebiyatta Mevlid.....	5
a. Klâsik Arap Edebiyatında Mevlid.....	6
b. Klâsik İnan Edebiyatında Mevlid.....	7
c. Klâsik Türk Edebiyatında Mevlid.....	7
I. BÖLÜM	
ESERİN MÜELLİFİ	9
II. BÖLÜM	
KEŞFÎ ÇELEBİ'NİN MEVLİD'İ	
1. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin Muhtevası.....	11
2. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin Yapısı.....	15

3. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin Şekil Özellikleri.....	16
3.1. Nazım Şekli.....	16
3.2. Vezin.....	16
3.3. Kafiye.....	16
3.4. Redif.....	19
4. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde Dil ve İmlâ Husûsiyetleri.....	20

III. BÖLÜM

KEŞFÎ ÇELEBİ'NİN MEVLİD'İ İLE VESİLETÜ'N-NECÂT MUKAYESESİ

1. Şekil ve Yapı Benzerliği.....	23
2. Benzer Beyitler.....	24
3. Vesiletü'n-Necât Metinlerindeki Ek Parçaların Keşfi Çelebi'nin Mevlid'ine Yansımaları.....	34
3.1. Merhaba Bölümü.....	35
3.2. Sonda Bulunan Ekler.....	36
3.3. Vesiletü'n-Necât'ta Bulunan Başka Ek Parçaların Keşfi Çelebi'nin Mevlid'indeki Yeri.....	37

IV. BÖLÜM

KEŞFÎ ÇELEBİ'NİN MEVLİD METNİ

1. Transkripsiyon İşaretleri.....	39
2. Nüsha Tavsifi.....	40
3. Metin.....	41
SONUÇ.....	161
KAYNAKÇA.....	162

Kısaltmalar

age	: Adı geçen eser
agm	: Adı geçen makale
Ans.	: Ansiklopedisi
b.	: bin
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
ev.	: Çeviren
Hız.	: Hazreti
Hızl.	: Hazırlayan
Mtb.	: Matbaası
mad.	: Maddesi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğeri
VN	: Vesiletü'n-Necât
Yay.	: Yayını, yayınları
yty	: Yayın tarihi yok

GİRİŞ

A. Mevlid Kavramı ve Mevlid Geleneğinin Oluşumu

a. Mevlid Kavramı

Sözlükte “doğmak, doğum yeri ve doğum zamanı”¹ anlamlarına gelen mevlid kelimesi, istilahta, Hz. Peygamber’in doğumuna ve bunu anlatan Süleyman Çelebi’nin Vesîletü’n-necât isimli manzum eserine verilen addır. Tür olarak mevlid, Hz. Peygamber’e duyulan sevgi, saygı, bağlılık ve O’ndan şefaah istemek amacıyla O’nun hayatını, mucizelerini, gazalarını, fizikî ve ahlâkî özelliklerini, isim ve sıfatlarını ve vefatını övgü ile anlatan eserlere verilen addır.

Vesîletü’n-necât ile ilgili yapılan çalışmalarda “mevlid” kelimesinin anlamları şu şekilde açıklanmıştır:

a. “Mevlid kelimesi, *v l d* (ولد) kökünün ‘masdar-ı mîmî’sidir ve ‘doğmak, doğurmak’ anlamlarına gelir.

b. Mevlid, mîlâd kelimesi gibi, bir zaman ismidir ve ‘doğum zamanı’ anlamına gelir. Mütercim Âsım’ın Kamus Tercümesi’ne eklediği bir kayda göre, Müslümanların örfünde mevlid kelimesi, yalnız Hz. Muhammed’in doğum zamanı, mîlâd kelimesi de Hz. İsa’nın doğum zamanı için kullanılmıştır.

c. Bu kelime, aynı zamanda bir yer ismi olup ‘doğum yeri’ anlamına gelir.”²

d. Neclâ Pekolcay da mevlid kelimesinin doğum yeri anlamını ihtiva ettiğini belirtir. “Mevlid, mekân adı olarak ‘doğum yeri’ anlamında kullanılır. Bu anlamda ise ‘Mevlidü’n-Nebî’ yerine geçmiştir. Hz. Muhammed’in doğduğu eve mevlid denilmektedir. Bu ev, Harun Reşid’in annesi Hayzuran (öl. H.173/M.789) tarafından hac dönüşünde imar ettirilmiş ve mescit hâline getirilmiştir. Hayzuran, ‘Sokakü’l-Mevlid’ adı verilen sokağı da genişlettirerek mezkûr ve mahsus bir sokak hâline sokturmuştur. Bundan sonra Hz. Muhammed’in kabri gibi doğduğu ev de dinî bir

¹ Bkz. Muallim Nâci, “mevlid”, **Lûgat-ı Nâci**, Çağrı Yay., 5. Baskı, İstanbul 2006, s. 824; Şemseddin Sami, “mevlûd”, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yay., 14. Baskı, İstanbul 2005, s. 1433; Ferit Devellioğlu, “mevlid”, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay., 22. Baskı, Ankara 2005, s. 636; Fikret Karaman vd., “mevlid”, **Dini Kavramlar Sözlüğü**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2006, s. 440 ve bütün başka sözlükler.

² Ahmed Ateş, **Süleyman Çelebi Vesîletü’n-Necât Mevlid**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1954, s. 1-2.

ziyaret mahalli olmuş, zamanla mevkiine uygun bir şekilde imar edilmiştir. Bu evde Hz. Peygamber'in doğum anında düştüğü yer gümüş levha ile kaplanmıştır."³

e. "Mevlid kelimesi (çoğul mevâlîd ve mevâlid) he'yet ilminde, bir çocuk doğduğu zaman, 'yıldızların içinde bulunduğu durum', yani çocuğun talihi anlamında kullanılmaktadır.

f. Mevlid, yine Arapçada doğum veya ölüm yıldönümü, bir hastalıktan kurtulma, bir seyahatten dönüş vb. gibi, herhangi bir vesile ile yapılan toplantı ve eğlenceler anlamında da kullanılmıştır."⁴

g. "Mevlid, herhangi birinin, özellikle Hz. Peygamber'in doğumudur. Sözcük, Hz. Peygamber'in doğumu nedeniyle yapılan kutlamaları takiben, O'nun doğumunu anma bayramına verilen addır. Mevlid metinlerinin okutulması âdetinin mevlid bayramlarından diğer dinî bayramlara geçmesi sonucu sözcüğün anlamı genişleyerek bayram ve bayram ziyafeti (azîme) yerinde de kullanılmaya başlamıştır."⁵

h. "Bugün Türkiye'de, bir ölü için 'mevlid okutmak' âdetinden dolayı, bu münasebetle yapılan toplantılara da mevlid denilmiştir. Türkçede ise bugün 'mevlid okunacak' denildiği zaman, başka şeylerle beraber Hz. Peygamber'in doğumunu da anlatan manzum bir eserin, özellikle Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inin okunacağı bir toplantı kastedilmiş olur. Böyle toplantılarda, çalgı aletleri bulunmadığı gibi, mevlid, doğum münasebeti ile yapıldığı zaman bile, vecitli bir vakar içinde dinlendiği için, bu kelime, Arapçada olduğu gibi, Türkçede alelâde bir eğlence ve şenlik anlamını almamıştır."⁶

Edebiyat terimi olarak mevlid kelimesi, Hz. Peygamber'e duyulan sevgi, saygı, bağlılık ve O'ndan şefaahat istemek amacıyla O'nun hayatını, mucizelerini, gazalarını, fizikî ve ahlâkî özelliklerini, isim ve sıfatlarını ve vefatını övgü ile anlatan eserlere verilen addır.

Mevlidler, çoğunlukla manzum olup mesnevi nazım şekliyle yazılmışlardır. Konu yönünden küçük değişiklikler gösterirlerse de çoğunlukla klâsik mesnevi biçimine uygun olarak, başta münacat ve sonda dua bölümleri bulunur. Hz. Peygamber'in

³ Süleyman Çelebi, **Mevlid (Vesiletü'n-necât)**, (Hzl.: Neclâ Pekolcay), Dergâh Yay., İstanbul 1980, s. 17-18.

⁴ Ahmed Ateş, **age**, s. 2.

⁵ Neclâ Pekolcay, **age**, s. 18.

⁶ Ahmed Ateş, **age**, s. 2.

doğumu (vilâdet), peygamberliğin gelişi (risalet), göğe yükselişi (mirac) ve vefatı (rihlet) bölümleri ortak konular arasındadır. Didaktik-lirik bir anlatımın hâkim olduğu mevlidler, halka yönelik dinî eserler olduğu için yalın bir dille kaleme alınmışlardır.

b. Mevlid Geleneğinin Oluşumu

Ahmed Ateş'e göre⁷, Hz. Muhammed'in doğum günü münasebetiyle herhangi bir şenlik veya toplantı yaptığı ve yaptırdığı ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Onun devrini takip eden Hulefâ-yı Râşidin, Emevîler ve ilk Abbasîler zamanında, Hz. Peygamber'in doğum günü dolayısıyla resmî veya özel herhangi bir tören yahut şenlik yapıldığına dair de hiçbir kayıt yoktur. İslâm tarihinde Hz. Peygamber'in doğum günü münasebeti ile bir tören yapılmasına, ilk olarak Mısır'da Fâtimîler devrinde rastlanmaktadır.

Şia etkisi altında, saray çevresinde yapılan Fâtimîler devrindeki uygulamalar Fâtimîler'in dağılmasıyla birlikte ortadan kalkmıştır. Abbasiler döneminde XI. yüzyılda Bağdat yakınlarında halk tarafından düzenlenen, halife ve devlet erkânının da katıldığı mevlid şenlikleri dikkat çekmiştir. Dicle nehrinde meşale, kandil ve büyük ateşlerin yakılarak donanmaların hazırlandığı, kent sokaklarının büyük mumlarla aydınlatıldığı, şiirlerin, kasidelerin okunduğu, Kur'an-ı Kerim tilavetinin yapıldığı, ikram ve ihsanlarda bulunulduğu, eğlencelik ve seyirlik özelliği ağır basan bu mevlid şenliklerinin Sünnî ve Şii kesimler tarafından ayrı ayrı yapıldığı ve siyasi güç göstergesi olarak önem kazandığı kaynaklarda mevcuttur.⁸

Erbil Atabeyliği döneminde ise kutlamalar sistemleştirilmiştir. Kaynaklarda, din ve devlet erkânı ile halkın katıldığı kutlamaların öncüsü olarak gösterilen Atabey Muzafferü'd-dîn Gök-Börü'nün, Haricî ve Bâtini akımların etkisini hafifletmek, halk arasında oluşan inanç karmaşasını engellemek, karşıt fikirlerle çatışan halk arasında birlik ruhunu yeniden canlandırmak için, bizzat katıldığı kapsamlı mevlid kutlamaları düzenlediği belirtilmektedir.⁹

⁷Ahmed Ateş, **age**, s. 3.

⁸ H. Fuchs ve Neclâ Pekolcay, "mevlid", **İslâm Ansiklopedisi**, C. 8, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1993, s. 171-172.

⁹ Bahar Akarpınar, "*Vesiletü'n-Necat ve Mevlit Geleneği*", Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul 2007, s.639. Bu paragrafta belirtilen bilgilerin ayrıntısı için ayrıca bkz. Ahmed Ateş, **age**, s. 6-10.

Mevlidin “Hz. Muhammed’in doğumunu anma bayramı”nı ifade etmeye başladığı tarihin Erbil Atabeyi Muzafferüddin’in yaptırdığı törenlere dayanması, bu bayramların halka malolmasıyla ilgilidir. Törenlerde yapılan ziyafetler dolayısıyla da mevlidin “bayram ziyafeti” anlamına geldiği de görülmektedir. Ayrıca bu törenlerin sadece mevlid kutlaması çerçevesinde kalmayıp halka yönelik eğlence boyutunun olduğu da bilinmektedir.¹⁰

Ahmed Ateş’e göre, bu mevlid kutlamaları, Gök-Börü’nün Erbil’inden, türlü yollarla, yavaş yavaş Hicaz’a, oradan Septe, Tilemsen, Fas ve İspanya’ya girmiş, öte yandan Hindistan’a ve bütün İslâm âlemine yayılmıştır.

Mevlid kelimesinin “Hz. Muhammed’in doğumunu ele alan eser” anlamını kazanmış olması, İbn Dihye’nin Erbil’deki Mevlid bayramlarında okunmak üzere kaleme aldığı Kitâbü’t-Tenvîr fî Mevlidi’s-Sirâci’l-Münîr isimli eser ile ilişkilendirilmektedir. Fakat Ahmet Ateş’e göre, bu kitap mevlide dair yazılan ilk eser olarak şöhret kazanmışsa da, bu şöhreti Gök-Börü’nün şenlikleri gibi ilk büyük şöhret şeklinde kabul etmek daha uygundur. Çünkü İslâm âleminin en uzak yerlerinden birinde yazılmış olup İbn Dihye’nin Kitâbü’t-Tenvîr’i ile çağdaş sayılabilecek olan bir mevlid kitabının¹¹ bulunması, İbn Dihye’nin eseri için söylenenlerin doğru olmadığını ortaya koymaktadır.¹²

İslâm âleminde Müslüman Türkler de mevlide kayıtsız kalmamışlardır. Osmanlılarda tarikat adap ve erkânı gereği, dergâh ve tekkelerde, mevlid gününde törenler düzenlenmiş, II. Beyazıt (1448-1512) devrinden itibaren Kara Mustafa Paşa Degâhı’nda halka açık büyük mevlid alayları yapılmıştır.¹³ III. Murat devrinde, 1590’da mevlid törenleri devlet teşrifatına alınmış, ilk yıllarda Ayasofya, 1610’dan sonra Sultanahmet Camisi’nde mevlid törenleri yapılmış ve çoğu Osmanlı şehrinde mevlid alayları düzenlenmiştir. İstanbul’da padişahın dinî, askerî, mülki erkânın ve halkın

¹⁰ Kadir Atlansoy, “Süleyman Çelebi ve Mevlid Üzerine Bazı Bilgiler”, Osmanlı Ans., C.9, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, s. 601.

¹¹ Ahmet Ateş bu eserin müellifinin hayatı hakkında hiçbir bilgi edinilemediği fakat eserini H. 633-M. 1235’te yazdığı kesin olan Ebü’l-‘Abbas Muhammed b. Ahmede’l-Lahmiyyi’l-‘Azafi’nin Kitâbü’d-Durri’l-Muazzam Fî Mevlidi’n-Nabiyyi’l-mu’aazzm adlı eser olduğunu belirtir.

¹² Ahmed Ateş, *age*, s. 10.

¹³ Niyazi Ahmet Banoğlu, *Ali Seydî Bey Teşkilât ve Teşrifâtımız*, Tercüman Yay., Ankara (yty), s. 151-153. **Aktaran:** Bahar Akarpınar, *agm*, s. 639.

katılımıyla gerçekleşen bu görkemli alaylar, bir anlamda devletin siyasi otoritesinin, yüksek refah düzeyinin ve ihtişamının göstergeleri olarak kabul görmüştür.¹⁴

Osmanlılarda, kandil geceleri ve Kadir Gecesi'nin yanında, padişah çocuklarının doğumları, şehzadelerin sünnetleri ve evlilikleri, surre-i hümayun alayları vb. nedenlerle de mevlid alayları düzenlenmiştir. Halkın resmî ve dinî kimliğiyle padişaha saygı ve bağlılığını da gösterdiği bu kutlamalar önce saray çevresinde ardından halk arasında mevlid geleneğinin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Mevlid günü (12 Rebiü'l-evvel) 1910'da resmî bayram olarak kabul edilmiş, mevlid alayları İmparatorluğun son dönemlerine kadar sürmüştü fakat resmen dağılıştından sonra bu uygulamaya son verilmiştir. 1932'de Atatürk'ün isteğiyle, Ayasofya Camisi'nde Kadir Gecesi'nde kıraat olunan Vesiletü'n-Necat ilk kez canlı radyo yayınıyla halka ulaştırılmıştır.¹⁵

Günümüzde ise 1980'den itibaren mevlid yayınları düzenli olarak sürdürülmektedir. Türkiye Diyanet Vakfı tarafından ilk kez 1989'da Ankara'da düzenlenen Kutlu Doğum Haftası, mevlid uygulamalarının çağdaş bir anlayışla yeniden yapılandırılmasını amaçlamıştır. Her yılın 20-29 Nisan günleri arasında kapsamlı programlarla tekrarlanan haftada, sosyal, dinî ve edebî yaşam hareketlenmektedir. Çeşitli bilimsel toplantılar, ödüllü yarışmalar, kitap sergi ve fuarları, sosyal dayanışma ve yardımlaşma faaliyetleri, dinî-tasavvufî müzik konserleri, çeşitli gösteriler gibi etkinliklerin yer aldığı çağdaş mevlid kutlamaları, her kesimin ilgisini çekmekte ve dünyanın birçok yerinde yaşayan Müslümanlara ulaşmaktadır.

B. İslâmî Edebiyatta Mevlid

Mevlid metinleri edebî, sosyal ve siyasî kaynaklardan beslenmektedir.¹⁶ Konumuz itibariyle mevlid metinlerinin beslendiği edebî kaynaklara bakıldığında görülüyor ki mevlid türü, dinî ve tasavvufî alanda verilen edebî ürünlerin muhtevalarını bünyesinde toplayan, bu kültür birikimi üzerine kurulmuş yazılı bir üründür.

Mevlid metinlerinin beslendiği kaynakların başında Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet gelmektedir. Bunları siyer, şemail-i şerif, hilye gibi Hz. Peygamber'in vasıflarını ele

¹⁴ Esad Efendi, **Osmanlılarda Töre ve Törenler (Teşrifât-ı Kadime)**, Tercüman Yay., İstanbul 1979. **Aktaran:** Bahar Akarpınar, *agm*, s. 639. Ayrıca bkz. İslâm Ansiklopedisi "mevlid" mad.

¹⁵ Yaşar Okur, **Atatürk ve İslâm Dini**, Sıralar Mtb., İstanbul 1962, s. 19-23. **Aktaran:** Bahar Akarpınar, *agm*, s. 639-640.

¹⁶ Konu ile ilgili geniş bilgi için bkz.: Bahar Akarpınar, **Türk Kültüründe Dinî Törenler ve Mevlid Kutlamaları**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1999.

alan eserler; peygamber kıssaları, dinî ve ahlâkî destanlar, hikâyeler, menkıbeler vb. eserler takip etmektedir. Bunların yanında tasavvuf anlayışı etrafında ortaya çıkıp gelişmiş olan tevhid, münacat, na't, nutuk, devriye vb. türler de mevlid metinlerinin temelini oluşmasına yardımcı kaynaklardır.

a. Klâsik Arap Edebiyatında Mevlid

İlk özgün mevlid eseri İbnü'l- Cevzî'nin Mevlidü'n- Nebî adlı eseridir. Klâsik Arap edebiyatında kaleme alınmış diğer mevlid metinleri ise şunlardır:

- Ebü'l-'Abbâs Muhammed b. Ahmede'l- Lahmiyyi'l-'Azafî, *Kitâbü'd-Durri'l-munazzam fî Mevlidi'n-Nabîyyi'l-mu'aazzm.*
- İbnü'l-'Arabî, Kitâbü Mevlidi Resûli'l-Lâh adı ile tanınmış olan *El-Mevlidü'l-cismânî ve'r-rûhânî.*
- Ebü'l-Hasan Ahmed b. 'Abdi'l-Lâhi'l-Bekrî, *Kitâbü'l- envâri ve miftâhi'l-esrâri ve'l-efkâr fî zikri nûri seyyidinâ Mustafâ ve intikâlihi min el-aslâbi'l-kerîme ila'l-butûni't-tâhire.*
- Muhammed b. 'Ali b. Abdi'l-Vâhidi'l-Zemlekânî, *Mevlidü'n- Nebî.*
- 'Abdü'l-Azîz b. Bedri'd-Dîn Muhammed b. İzzî'd-Dîn İbn Cemâ'a, *Muhtasaru Sîreti'n-Nebî.*
- İbnü'l- Cezerî olarak tanınmış Şemsü'd-Dîn Muhammed b. Muhammed, *El-Mevlidü'l-kebîr veya 'Urfü't-ta'rîfi bi'l-mevlidi's-şerîf.*
- İbnü'l-Cezerî'nin *Zâtü's-şifâ' fî sîreti'n-Nebîyyi ve'l-hulefâ isimli eserinin ilk kısmı*, yani Hz. Peygamber'in hayatının anlatıldığı kısım, yalnız başına bir mevlid sayılabilir.
- Adında mevlid bulunmamakla birlikte *Er-Ravzatü'l-nâzire* isimli, Hz. Peygamber'in hayatına dair manzum bir eser ve bu eserin şerhi olan *Ed-Dürretü'l-fâhire* de bu türlü eserler arasında sayılabilir.¹⁷
- İbn Hacer Heytemî, *Muhtasar kisasü'l-mevlidi's-şerîf.*
- Berzencî, *Mevlid.*
- Ebü'l-Abbas b. Abdullah Lahmî, *Mevlid.*¹⁸

¹⁷ Bu eserler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmed Ateş, *age*, s.9-14.

¹⁸ Bu son üç eser ile ilgili bilgi için bkz.: Neclâ Pekolcay, *age*, s. 34-35.

b. Klâsik İnan Edebiyatında Mevlid

Ahmed Ateş'e göre¹⁹, Hz. Peygamber'in hayatına ve vasıflarına dair İnan edebiyatının ilk devirlerinde kaleme alınmış eserlere rastlanılmamaktadır. XII. yüzyılın sonlarından önce *İbnü Hişâm'ın Sîre'si*, *El-Vâkidî'nin Kitâbü'l-megâzî'si*, büyük muhaddis *Muhammed b. 'İsâ't-Tirmizî'nin* Hz. Peygamber'in maddî ve manevî özelliklerinden bahseden *Kitâbü'ş-şemâ'ili'n-Nebî'si* vb. gibi konu bakımından mevlidlere yakın eserlerin, Farsçaya tercüme edildiği bilinmektedir. Fakat bunların hiçbirisi mevlid değildir.

Yine Ateş'e göre²⁰, İnan'ın sonraki yüzyıllarda gittikçe artan şiileşmesi, Muharrem ayının ilk günlerinden başlayarak, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesi dolayısıyla matem tutulması ve bu sırada büyük törenler ve bu acılı günü hatırlatan temsillerin yapılması, Hz. Peygamber'in doğum günü münasebetiyle şenlik yapılmasına engel olmuştur. Bundan dolayı İnan edebiyatında mevlid, yani Hz. Peygamber'in doğuşunu nazım veya nesir ile anlatan ve topluluklarda okunmak üzere kaleme alınan eserler yoktur. Bununla beraber İnan edebiyatında, adında mevlid kelimesi bulunan tek bir esere rastlanmaktadır. Bu eser, büyük sûfi Ebû 'Aliyyini'd-Dekkâk neslinden geldiği öne sürülen *Sa'idü'd-Dîn Muhammed b. Mes'ûdini'l-Kâzarûnî'nin Mevlidü'n-Nebî* veya *Mevlidü'l-Mustafâ* adı ile daha çok bilinen *El-Muntakâ fî siyeri'l-mevlidi'n-Nebîyyi'l-Mustafâ* adlı eserinin tercümesidir. Bu eser daha çok Siyer-i 'Affî veya Siyer-i Kâzerûnî adını taşır ve bir mevlid kitabı değildir. Bundan dolayı İnan edebiyatında mevlid tarzında bir eser yazılmamış olduğu kabul edilmektedir.

c. Klâsik Türk Edebiyatında Mevlid

Mevlid, Türk-İslâm edebiyatında ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Kaynakların çoğunda Türkçe mevlid metinlerinin başlangıcı olarak Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-necât*'ı yazdığı tarih gösterilmektedir. Fakat Süleyman Çelebi'den önce mevlid benzeri eserlerin mevcut olduğu hususunda bazı görüşler de ileri sürülmektedir. Bu metinlerden biri Ahmed Fakih'e aittir. *Vesiletü'n-necât*'ın hâtıme kısmında, Ahmed Fakih'in *Çarhnâme'sine* benzer ifadeler bulunması da bu görüşü desteklemektedir. Süleyman Çelebi'den kısa bir süre önce Erzurumlu Mustafa Darîr tarafından yazılan manzum-mensur karışımı bir eser de *Siyer-i Nebî* tercümesidir. Bu eserin manzum kısımları bir

¹⁹ Ahmed Ateş, *age*, s. 14.

²⁰ Ahmed Ateş, *age*, s. 14-15.

mevlid metnine benzetilmektedir. Bunun yanı sıra Vesîletü'n-necât'taki bazı yerler, ibâreler halinde Darîr'in eserine benzerlikler göstermektedir. Bu sebepten Darîr'in siyerindeki bu manzum kısımların edebiyatımızdaki ilk mevlid olabileceği ileri sürülmektedir.²¹

İstanbul kütüphanelerinde ve kaynaklarda gösterilen Türkçe mevlidlerin ve mevlid ile ilgili risalelerin sayısı 200'den fazladır. Anadolu kitaplıkları ile özel kitaplıklardaki nüshaları da eklenirse bu sayı daha da artabilir. Ayrıca Süleyman Çelebi'nin ilaveli nüshaları olarak görülen Mevlid nüshaları arasında da başka kişilerin kaleminden çıkmış nazîreler bulunmaktadır.

Neclâ Pekolcay'ın tespitlerine göre; Abdî, Abdürrahman, Abdülkadir Necib, Ahmed, Ahmed Mürşidî, Aklî, Ârif, Behiştî, Bekâî, Beyzâde Mustafa, Cebrî, Ebü'l-Hayr, Emîrî, Gulâmî, Gülşen-i Saruhânî, Hafî, Halîl, Halîl (Siirtli), Hamdullah Hamdî, Hamdullah Hamdî (Akşemseddin-zâde), Hasan Bahrî, Hasan İlmî, Hoca-oğlu, Hüseyin Efendi, İbrâhim Kadem, İbrâhim Nazif, Kânî, Kerîmî, Keşfi-i Samatyavî, Keşfi-i Saruhânî, Kuloğlu, Lâmiî, Mehmed Feyzî, Mehmed Hasan, Muhammed b. Hamza, Muhammed Hamdî Hüseyinî, Muhammed Hevâî, Muhibbî, Murâdî, Mustafa-oğlu, Mustafa, Müridî, Nahîfî, Nesîmî, Nûrî, Râgıb, Salâheddin Uşşâkî, Salih Nihânî, Selâmi Mustafa, Osman Feyzî, Osman Sirâceddin, Rif'at, Sinan-oğlu, Süleyman Çelebi, Şâhîdî (Mevlevî Şeyhi), Şâhîdî, Şâhîdü'n-Nayyî, Şehîdî, Şemsî, Tâhir Ağa, Visâlî, Yahyâ ve Zâtî olmak üzere 63 şair mevlid yazmışlardır.²²

²¹ Hasan Aksoy, "*Türk Edebiyatında Mevlidler*", *Türkler Ans.*, C. 11, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 759.

²² Neclâ Pekolcay, *age*, s. 46-48. Ayrıca bkz. Hasibe Mazıoğlu, "*Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler*", *Türkoloji Dergisi*, C.4/S.1, Ankara 1974, <http://turkoloji.cu.edu.tr>.

I. BÖLÜM

ESERİN MÜELLİFİ

Metinde yer alan aşağıdaki beyitlerde de görüleceği üzere Mevlid'in müellifi Keşfi mahlaslı bir şairdir:

[31b] Yâ İlâhî **Keşfi**mün maşşûdı çok

Lîk varmağa kapuña yüzi yoq (728)

[32a] Oldı şeksüz pâdişâh-ı hâkim-i kevn ü mekân

Keşfiyi ger bende idinse gûlâm-ı Muştâfâ (6)

Müellif hakkında verilen bu iki beyit dışında bir kayda rastlanılmamıştır.

Klâsik edebiyatta birden fazla Keşfi mevcuttur. Ulaşılan kaynaklarda birden fazla Keşfi adını kullanan şaire rastlanması, eserimiz Mevlid'in şairinin kimliğini sağlıklı bir şekilde meydana çıkarmak için bu mahlası kullanan diğer şairleri de bu bölümde zikretmeyi zorunlu hale getirmiştir. Kaynaklardan tespit ettiğimiz Keşfi mahlaslı şairler şunlardır:

Sehî Bey, *Heşt- Behişt*: Bayezid Camiinin buhurcusu olan İstanbullu Keşfi; Latîfi, *Tezkire-i Şu'arâ*: Kitap ve Divan sahibi olan Saruhanlı Keşfi ile İstanbullu Keşfi; Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ*: Ehl-i kalem zümresinden Edirneli Keşfi; Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's- Şu'arâ*: Germiyanlı Keşfi ile Edirneli olan Keşfi-i Sani; Hasan Çelebi, *Tezkire-i Şu'arâ*: Germiyan vilayetinin Gedus kasabasından ve Hasbî'nin kardeşi olan Keşfi ile Edirneli ve mutasarrıf olan Keşfi; Beyânî, *Tezkire-i Şu'arâ*: Germiyanlı Keşfi; Âlî, *Künhü'l- Ahbâr*: Keşfi; İbnülemin M. K. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*: Keşfi (Ömer Keşfi) ile Keşfi (Erzurumlu); Riyâzî, *Riyazü's- Şu'arâ*: Keşfi (Manastırlı), Keşfi (Edirneli); Fâ'izî, *Zübdetü'l- Eş'âr*: Keşfi, Keşfi (Edirneli), Keşfi (Manastırlı). *Osmanlı Müellifleri*'nde ise iki farklı Keşfi'nin varlığından söz edilmektedir. Bunlardan biri Sekbanbaşı ve Amasya valisi olan Hızır Ağa'nın oğlu olan Amasyalı Keşfi Mehmed Çelebi diğeri ise Adlî Hasan Efendi halifelerinden olan İstanbullu Keşfi Cafer Efendi'dir.

Bu kaynaklar haricinde Mehmet Gökalp'in, bir makalesinde Mevlid-i Nebevi adındaki eserini incelediği Keşfi mahlaslı bir şair bulunmaktadır.²³ Bu makalede incelenen Mevlid metni ile çalışmamızda konu ettiğimiz Mevlid farklıdır.

Mevlid'le ilgili bilgi veren kaynaklardan ve yapılmış çeşitli çalışmalardan²⁴ edindiğimiz bilgilere göre, Keşfi-i Saruhânî de Mevlid sahibidir. Ancak, Keşfi-i Saruhânî'nin Mevlid'i bu çalışmadaki Mevlid metni ile aynı değildir.²⁵

Bu bilgiler ışığında hangi Keşfi'nin bu Mevlid'in müellifi olduğuna dair kesin bir bilgiye ulaşmak mümkün görünmemektedir.

²³ Mehmet Gökalp, "*Keşfi'nin Mevlid-i Nebevisi*", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 94, İstanbul 1995, s. 205- 225.

²⁴ Latîfi, *Tezkiretü's- Şu'arâ ve Tabsiratü'n- Nuzamâ (İnceleme- Metin)*, (Hzl: Rıdvan Canım), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2000, s. 463; Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333, <http://www.tarihvedenedeniyet.org>, s. 222; Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1973, s. 266; Ahmet Atillâ Şentürk ve Ahmet Kartal, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yay., 3. Baskı, İstanbul 2009, s. 348; Âdem Ceyhan, "*Süleyman Nahîfi'nin Mevlidü'n-Nebî Mesnevîsi*", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 14, Erzurum 2000, <http://e-dergi.atauni.edu.tr>, s. 94; Hasibe Mazıoğlu, *agm*, s. 61; Neclâ Pekolcay, *age*, s. 47.

²⁵ Keşfi-i Saruhânî'nin Mevlid metni için bkz. Bekir Ay, **Keşfi'nin Mevlid'i**, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, Mezuniyet Tezi (nr.910), İstanbul 1969.

II. BÖLÜM

KEŞFİ ÇELEBİ’NİN MEVLİD’İ

1. Keşfi Çelebi’nin Mevlid’inin Muhtevası

Keşfi Çelebi, ilk beyitlerde Allah’a hamd ve senalarda bulunarak eserine başlamakta ve devamında Hz. Peygamber’in övgüsüne yer vermektedir. Âlemin yaratılmasının sebebinin açıklandığı bölüm altında, Evvel ve Âhir olan Allah’ın, “ol” diyerek dünyayı yarattığı, cümle yaratılmışların O’nun emrinde olduğu, ilk olarak Hz. Peygamber’in ruhunun yaratıldığı, Allah’ın O’nu kendisine sevgili ve bütün dertlere de deva olarak yarattığı, Hz. Peygamber yaratılmasaydı yer ve gök, aylar ve günler, gece ve gündüzün de yaratılmayacak oluşu, Hz. Âdem’e izzet verilmesinin, tövbesinin kabul edilmesinin, Hz. İsa’nın ölmeyip göğe yükselişinin sebebinin de yine Hz. Peygamber’in yaratılmış olmasından kaynaklandığı yer almaktadır.

Bütün bunlar dile getirildikten sonra Keşfi Çelebi, “*küntü kenzen mahfiyyen*”²⁶ kudsî hadîsine telmihte bulunarak Allah’ın, kendi yüceliğini bildirmek için âlemi ve mahlûkatı yarattığını ve bunlara kudretini izhar eylediğini anlatmaktadır:

Hağ te‘âlâ çünki kendü diledi

Pâdişâhlığın bu ‘âlem bile di (33)

Zât-ı pâki gizli genc idi nihân

Diledi kim kıla ol genci ‘ayân (34)

Şun‘ ile bunları ol var eyledi

Çudretiñ bunlara izhâr eyledi (35)

Yine aynı bölüm içinde, Hz. Âdem’in yaratılması ve Hz. Peygamber’in nurunun Hz. Âdem soyundan geçişi, Hz. Peygamber’in doğumundan önce meydana gelen alâmetlerin açıklanışı yer almaktadır. Bu bölüm, mevlid toplantısı düzenleyerek büyük sevaplar kazanmış olan Zeyd oğlu Ali’nin hikâyesi anlatılarak sonlandırılmaktadır.

²⁶ Bu sözü, ünlü hadîs bilginleri (İbn-i Teymiye, Zerkeşî, İbn-i Hacer, Suyûfî...) uydurma hadîsler arasında gösterirler. Aliyyü’l-Kârî, “Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler (beni bilsinler) diye yarattım.” (Zariyât, 51/56) âyetine dayanarak manasının doğru olduğunu iddia eder. “Ben bilinmeyen bir hazine idim, bilinmeyi diledim, birtakım kimseleri yarattım, onlara kendimi bildirdim ve onlar da beni bildiler.” sözü daha çok mutasavvıfların dilinde yaygındır. Onlar buna inanır ve esaslarını bunun üzerine kurarlar. Bilgi için bkz.: Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, “kenz-i mahfi”, Enderun Yay., İstanbul 1992, s.91.

Yukarıda belirtilen olaylardan sonra, Keşfi Çelebi, Hz. Peygamber'in doğumu sırasında meydana gelen olayları anlatmaya başladığı bölüme geçmektedir. Bu bölüm altında, Hz. Âmine'nin Hz. Peygamber'i dünyaya getirdiği sırada yaşadıkları, Hz. Peygamber'in dünyaya gelmesiyle cümle âlemin nura gark oluşu, yabancı hayvanların, kuşların, taşların vs. dile gelişleri, Hz. Peygamber'in doğar doğmaz secde edişleri, gözlerinin sürmeli, göbeği kesilmiş ve sünnetli oluşu gibi olaylar yer almaktadır.

Keşfi Çelebi, bu bölüm içerisinde buraya kadar zikredilenleri bir kez de “*levlâke levlâke lemâ halaktü'l- eflâk*”²⁷ kudsî hadîsine değinerek özetlemektedir:

Budur ol kim geliser Hâkdan buña

Tâc-ı izzet birle levlâk hil'ati (150)

Şair daha sonra Hz. Peygamber'in mucizelerinin anlatıldığı bölüme geçmektedir. Bu bölüm altında, Kısra Sarayının ve kiliselerin yıkılıp putların yere düşüşü, Sâve Gölü'nün kuruyuşu, Mecûsîlerin ateşinin sönmesi yer almaktadır.

Mucizeler anlatıldıktan sonra Hz. Peygamber'in Hz. Halime'ye verilisinin anlatıldığı bölüm gelmektedir. Bu bölümde ise Hz. Peygamber'in her yere ve her şeye bereket getirişi, “*şerh-i sadr*”²⁸ olayı, Hz. Peygamber'in annesine geri getirilişi, annesinin vefatından sonra dedesi Abdülmüttalib'in, O'nun da vefatından sonra amcası Ebû Tâlib'in himayesine geçişi, Hz. Hatice ile izdivacı, kırk yaşına geldiklerinde peygamberlik ile şereflendirilişi ve Hz. Peygamber'in yanında iman sahibi sayısının her geçen gün artışı anlatılmaktadır.

Keşfi Çelebi bundan sonra Hz. Peygamber'in yine mucizelerinden biri olan Mi'râc olayını anlattığı bölüme geçmektedir. Bu bölüm altında, Hz. Peygamber'in, amcasının kızı olan Ümmühânî evinde bulunduğu bir gece, Cebrâil'in bir cennet bineği olan Burak ile gelip Hz. Peygamber'i önce Mescid-i Aksâ'ya getirişi, burada bütün

²⁷ “Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.” Hadîs bilginleri, (Sagâni başta olmak üzere) bu sözü uydurma hadîsler arasında gösterirler, lafız itibarıyla böyle bir kudsî hadîs olmadığını savunurlar. Bu bilginlerden bir kısmı, bu söz, hadîs olmasa bile Deylemî'nin İbn-i Abbas'tan merfû' (senedinde atlama olsun olmasın doğrudan Hz. Peygamber'e nisbet edilen hadîs) olarak rivayet ettiği şu hâdise, “Cebrâil bana geldi ve dedi: Allahu Teâlâ buyuruyor: Yâ Muhammed, sen olmasaydın cenneti yaratmazdım, sen olmasaydın cehennemi yaratmazdım.” Başka bir rivayette, “Sen olmasaydın dünyayı yaratmazdım.” uydugu için meal bakımından hadîs sayılır derler. Hz. Peygamber'i övüş olarak yazılan na'ların çoğunda bu söz geçer. (Mehmet Yılmaz, *age*, “lev-lâke levlâk le-mâ-halaktü'l-eflâk”, s.113.)

²⁸ Şerhi sadr, Hz. Peygamber'in göğsünün, Cebrâil tarafından açılarak, kalbinin zemzemle yıkanıp, iman, ilim, hikmet ve marifet nurlarıyla doldurulmasının anlatıldığı olaydır. Bilgi için bkz.: Emine Yeniterzi, *Divan Şiirinde Na't*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003, s. 250.

peygamberlerin Hz. Peygamber'i karşılayıp arkasında namaz kılışları, daha sonra mescitten ayrılıp bir merdiven ile karşılan Hz. Peygamber'in Burak'a binerek Sidretü'l-müntehâ'ya varışları ve burada Hz. Peygamber'in gördükleri anlatılmaktadır. Şair, olayların bu noktasında *yeşil ve kızıl kubbe* olarak isimlendirdiği bir bölüm açar. Bu bölümde, Hz. Peygamber'in Mi'râc gecesinde biri kızıl biri yeşil iki kubbe görmesi ve Cebrâil'e bu kubbelerin kime ait olduğunu sorması neticesinde, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in başına geleceklerinden Hz. Peygamber'in haberdar oluşu yer almaktadır. Bölümün yeşil ve kızıl kubbe olarak adlandırılması metindeki şu beyitlerle ilişkilidir:

İki kubbe gördi yâķütđan laķif

Biri yeşil biri kızıl ki şerif (461)

Bil yeşil kubbe Ğasanuñ iy Ğümâm

Hem kızıl kubbe Ğüseynüñ vesselâm (465)

Yine Rızvâna didi ol demde Şâh

Kim iki renkde çün kıldı İlâh (466)

Didi Rızvân âhile ol Servere

‘ Ğsî ümmet Ğasana aĝu vire (467)

Ol mübârek gövdesi ola yeşil

Ğaķ anuñçün kubbesin kıldı yeşil (468)

Hem Ğüseyni öldüreler seyfile

Tâ kızıl ķana temâmet ĝarķ ola (469)

Lâ-cerem Ğaķ kubbesin kıldı kızıl

Ol sebab budur Ğabîbüm bellü bil (470)

Keşfi Çelebi Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile ilgili beyitleri tamamladıktan sonra Mi'râc olayının ayrıntılarını anlatmaya devam etmektedir. Hz. Peygamber'in Sidretü'l-müntehâ'dan yetmiş bin hicâb sonra Refref²⁹ ile bir müddet daha yolculuk edişleri ve sonunda Hz. Peygamber'in yolculuĝa tek başına devam edip Arş'a kadar gidişleri, o

²⁹ Refref, Hz. Peygamber'in Mi'râc gecesinde Sidretü'l-müntehâ'dan Kürsî'ye dek üzerinde oturup gittiği yeşil yaygının adıdır. Bilgi için bkz.: İskender Pala, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, “refref”, Kapı Yay., 15. Basım, İstanbul 2007, s. 375.

esnada Allah'ın cemâli ile müşerref oluşları anlatılmaktadır. Bu olaylar arasında, Hz. Peygamber'in cennet ve cehennemi temaşa edişleri, orada namaz emrini alışları, ümmeti için Allah'tan şefaahat hakkı isteyişleri de dile getirilmiştir. Bu manevi yolculuğun anlatılması Hz. Peygamber'in Mi'râc'tan geri dönüşleri ile sonlandırılmaktadır. Şair, Hz. Peygamber'in Mi'râc'ına inanmayanları, bunun üzerine Hz. Ebû Bekir'in Hz. Peygamber'i doğrulayışları ve son olarak bir deve olayını anlatışıyla bu bölümü sonlandırmaktadır.

Keşfi Çelebi, bundan sonra Mi'râc olayı ile ilişkilendirerek yeni bir bölüme geçmektedir. Bu bölüm, dört halifenin övgüsüne yer verildikten sonra şairin duasıyla son bulmaktadır.

Bundan sonra İslâm'ın yayılmasının anlatıldığı bölüm başlamaktadır. Bu bölüm altında, önce ön üç beyitte Hz. Peygamber'in övgüsüne yer verilmekte, daha sonra Hz. Peygamber'in Mekke ehlinde cefa görüşü, bunun üzerine Medine'ye hicret edişi ve burada dinin kuvvetlenmeye başlayışı anlatılmaktadır. Kur'ân'ın inmesinin başlamasıyla bu kuvvetlenmenin daha da arttığını vurgulayan şair, burada ayrıntılı bir şekilde Hendek Savaşı'na değinmektedir. Yine bu bölüm içerisinde, Hz. Peygamber'in üç gün aç kalışı ve bunun üzerine Hz. Câbir evinde kendisine davet verilmesi de yer almaktadır.

Keşfi Çelebi, daha sonra gazel nazım şekliyle kaleme aldığı altı beyitlik Hz. Peygamber'i medh ettiği bölüme başlamaktadır. Sonrasında da yine Hz. Peygamber'in bazı vasıflarına değindiği bölüme geçmektedir. Bu bölümde, Hz. Peygamber'in ahlâkî ve bedenî özellikleri anlatılıp, O'nun övgüsüne yer verilmektedir. Keşfi, bir beyitinde “*le' amrük*”³⁰ âyetini zikrederek, Hz. Peygamber'in bizzat Allah tarafından övüldüğünü vurgulamak ister gibidir:

Ol le' amrük hil' atin başına tâc

Urunup Kayşerden alurdu hârâc (753)

Keşfi Çelebi bu bölümden sonra, Hz. Peygamber'in vefatını anlattığı bölüme geçmektedir. Anlattıklarının İbn-i Mes'ûd'dan rivayet olduğunu belirten şair, bu bölümde Hz. Ukkâşe'nin hikâyesine de yer vermektedir.

³⁰ Le'amrük, “(Habibim) senin ebedî yâd-ı cemîline yemin ederim ki...” (Hicr, 15/52) manasındaki âyetten iktibastır. Hz. Peygamber için büyük bir tazîmi ifade eder. (Emine Yeniterzi, *age*, s. 106-107.)

Daha sonra Azrâil'in, Hz. Peygamber'in ruhunu kabzetmek için gelişlerinin anlatıldığı bölüm başlamaktadır. Bundan sonra ise Hz. Fâtıma'nın vefatının anlatıldığı bölüm gelmektedir. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in mersiyesi başlığı ile yeni bir bölüme geçen Keşfi Çelebi, gazel nazım şekliyle kaleme aldığı on iki beyitlik Hz. Fâtıma'nın mersiyesi bölümü ile eserine devam etmektedir. Şair, Allah'a münacat bölümü ile eserini sonlandırmaktadır.

2. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin Yapısı

Keşfi Çelebi eserine Allah'a hamd ve senalarla başlar. On altı beyit ile sonlanan bu kısımdan sonra eser başlıklar ile bölümlere ayrılır. On yedi bölüm ve iki fasıldan oluşan eserin, bölüm başlıkları aşağıdaki gibidir:

1. Fî-beyân-ı fıtratü'l-âlem (3b)
- Faşl
2. Fî beyân-ı ezhar fî-vaqtü'l-velâdet (7a)
3. Kaşide-i Melîha (7b)
4. Mu' cizâtü'n-nebî ba' de'l-velâdet (9b)
5. Terbiyet-i Hâlime (10b)
- Faşl
6. Der beyân-ı mi' racü'n-nebî (a.s) (18a)
7. Kûbbehâ-yı sebz ü sürh (21a)
8. Kaşiyeye-i ' imâme vü esrâru (25b)
9. Ziyâde-yi islâm u dîn (27b)
10. Fî medhü'n-nebî (a.s.) (31b)
11. Fî ba' zı evşâfü'n-nebî (a.s.) (32a)
12. Der-beyânu vefâtü'n-nebî (a.s) (33b)
13. Nüzül-i ' Azrâ'il ' aleyhi's-selâm (39b)
14. Hazâ vefât-ı Fâtımatü'z-zehrâ (45a)
15. Merşiye-i Hasan ü Hüseyin (48a)
16. Merşiyye-i Fâtımatü'z-zehrâ (51b)
17. Der münâcât-ı Bârî te' âlâ ' azze vü celle (52b)

3. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin Şekil Özellikleri

3.1. Nazım Şekli

Tamamı 1290 beyit olan Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i, mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış uzun manzum bir eserdir. Fakat mesnevinin bölümleri arasına yerleştirilmiş farklı vezinde, kaside ve gazel nazım şekliyle yazılmış olan kısa parçalar da mevcuttur. Bu durumun nazım şekli ve vezindeki durağanlığı ortadan kaldırmaya yönelik olduğunu düşünmek mümkündür.

3.2. Vezin

Eserde aruz vezni kullanılmıştır. Şair aruzu kullanmada başarılı olmakla ile birlikte zaman zaman hatalara göz yumar ve bazen eserin muhtelif yerlerinde birden fazla mısranın kalıba uymadığı görülmektedir. Bu beyitlerden bazıları şunlardır:

Kimse añunçün Muştafâyı almağa

Rağbet itmedi aña dāye olmağa (225)

Gelse dost dosta virür armağan

Milk-i dünyādan baña şanı armağan (498)

Uşda bir avucumda eksük şā' atum

Hem bir avucumda günahkār ümmetüm (500)

Eser, aruzun *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Fakat mesnevinin bölümleri arasına yerleştirilmiş farklı vezinde kaside ve gazeller de bulunmaktadır. Bu kısımlarda yer alan vezinler şunlardır: Gazel nazım şekliyle yazılmış olan Fī Medhū'n-Nebī (a.s.) başlığı altındaki altı beyit ile Merşiyeye-i Fāṭimatü'z-Zehrā başlığı altındaki on iki beyit, aruzun *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün* kalıbıyla, kaside nazım şekliyle yazılmış olan Der Münacāt-ı Bārī Te'ālā 'Azze vü Celle başlığı altındaki yirmi beş beyit ise aruzun *mefā' ilün mefā' ilün fe' ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır.

3.3. Kafiye

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde kafiye'nin her türüyle karşılaşmak mümkündür. Keşfi Çelebi, kafiye kullanımında genel itibariyle başarılı olsa da zaman zaman, sayısı

çok az olmakla birlikte, bazı beyitlerde hatalara düşmüştür. Aşağıdaki beyitler bu duruma örnek gösterilebilir:

Çavmine çağırđı dıdı gel ü **gör**

Çıtup işbu oğanı **öldürüñüz** (337)

Şacı yetmiş biñ bölük her başda **var**

Nürdan itmiş ol Ğanı key **ağlağıl** (441)

Şair, aşağıdaki beyitte de kafiye uyumu sağlamak için aslen *cānın* şeklinde yazılması gereken kelimeyi *canın* olarak yazmıştır.

Çıldı ‘ālem içre efgān ü **enñn**

Düşdi yire niceler verdi **canın** (1043)

Eserdeki kafiye çeşitleri ile ilgili bazı örnekler şu şekildedir:

Yarım kafiye:

Ađmedüñ oldu rezā‘ dan **çardeşi**

Ağmede hizmet idi dāim **işi** (290)

İki kimesne ol Ğicāzi **çardeşüm**

Aldı gitdi key ‘aceb oldu **işüm** (328)

İşid imdi Muştafanuñ **atası**

Atasından soñra öldi **anası** (352)

Başdılar ol yirde ādem **fağrını**

Yardılar anuñ o yirde **şadrını** (323)

Tam kafiye:

Ger Muşammed gelmeseydi ‘āl **eme**

Tāc-ı ‘izzet inmez idi Ā **deme** (29)

İllā müsta‘ nī durur bunlardan **ol**

Aña hīç assı ziyān yoğ az u **bol** (36)

Bu cihān olmasa hīç noķşanı *yok*
 Olsa daħi nesne artmaz az u *çok* (37)
 Cümlesi aġāz idüp itdi nidā
 Çıġrışuben heb didiler merħabā (130)
 İrdi çün kırk yaşına ol māh-rū
 Virdi peyġamberlik ol Settār-ı Hū (375)
 İmdi gel iy ıřķ odına *yamcı*
 Kendüyi ma ıřķa ıřķıķ *şamcı* (383)

Zengin kafiye: Keşfi Çelebi, eserde en çok zengin kafiye yer vermiştir.

Bir kez ol dimek ile oldı cihān
 Olma dirse girü yok olur hemān (19)
 Muşafāyı kendüye kıldı ħabīb
 Cümle derde hem anı kıldı ta**bīb** (27)
 Dünyeden gidince her yıl ol cüvān
 Mevlüd oķudur idi ol her zamān (90)
 İřidüñ daħi ıřķāyib ķudretī
 Ķudreti Ħaķdan bilüñ hem ıřķibretī (117)
 Ħaķ te ıřķā lıķfile idüp ħiķāb
 Didi yā Aħmed muraduñ müstecāb (504)
 İrdi ol dem Ħaķdan aña bir me**lek**
 Didi yā Aħmed eyit nedür di**lek** (526)
 Kimisi ħayrān u ser-gerdān u zār
 Kimisi bī-ıřķ u bī-şabr u ķarār (585)

3.4. Redif

Eserde kafiye kadar redifler de başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Redifler bazen bir ek, bazen bir kelime, bazen de hem kelime hem ek olarak kullanılmıştır. Eserde bunların dışında bir de kelime grubu halinde bulunan redif çeşidi de mevcuttur.

Ek redifler:

Yā ‘ Alī mi‘ rāc idicek Hāzrete

Bu ‘ imāme yetdi anda rahmet*e* (592)

Ol muqarrebler görüp bu hālet*i*

Her birinüñ tāk oldı tākati*i* (607)

Çande gitdi bilmedük ol pāreyi

Canlara ol pāre oldı yāreyi (611)

Kelime redifler:

Ol kalan bir pāre eyle nūr *olur*

‘ Arş u ferş ol nūr ile mesrūr *olur* (605)

İy me‘ ānī baħrine ğavvāş *olan*

Şāħib-i dürr bār-ı hāşu’l-hāş *olan* (630)

Hendeği qazmağa meşgül *oldılar*

Hāzret-i ‘ İzzetde maqbül *oldılar* (668)

Hem ek hem de kelime redifler:

Dil nice şerħ itsün evşāfım *anuñ*

Kimisi medħ eyler eltāfım *anuñ* (736)

Sevgülü sizensiz baħa cān*um bigi*

Çande bulasız ya siz ben*üm bigi* (922)

İy gözüm nūri ciger köşem *benüm*

Dosta gitmek oldı endişem *benüm* (962)

Kelime grubu halinde redifler:

Āh idüben ağladı *dökdi yaşı*

Vā Resūlā diyüben *dökdi yaşı* (891)

Hep diyecegi anuñ *oldı kabül*

Ne dilek diledise *oldı kabül* (1012)

Böyle m'olur qanı hürmet *kanı cehd*

Qanı dostluq qanı şöbet *kanı cehd* (1074)

4. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde Dil ve İmlâ Husûsiyetleri

Dil özelliklerine bakıldığında eser, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Eserde Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil özellikleriyle beraber Farsça ve Arapça etkilerin görüldüğü Osmanlı Türkçesi bir arada bulunduğundan dolayı dil özellikleri açısından farklı yapıları bir arada barındıran eserde, bugün artık kullanılmayan veya çok eskimiş bulunan Türkçe kelimeler ile gramer şekillerine rastlanılmaktadır.

Genel olarak, eserin bugünkü Türkçenin gramerine uymayan veya eskimiş bulunan bazı özelliklerine değinecek olursak şunları söyleyebiliriz:

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde gördüğümüz *-sar, -ser*: gelecek zaman eki; *-gil, -gil, -ayın, -eyin*: emir kipindeki fiilerin yanına gelen ek; *-avuz, -evüz*: dilek-şart veya istek kipi, birinci tekil şahıs eki: *-van, -ven*; birinci çoğul şahıs eki; *-uban, -üben*: bağlaç eki, birçok kelimenin üçüncü şahıs çekimlerinde bildirme eki olarak kullanılan *durur* eki vb. ekler bu metinde sıkça karşımıza çıkmaktadır³¹:

Enbiyā vü evliyā *konşumdurur*

Haqqı görmek dāimā *işümdürür* (92)

Raḥmetünle bize *eylegil* nazar

Gül yüzinden bize *indirgil* maṭar (278)

³¹ Ekler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: A. Von Gabain, **Eski Türkçenin Grameri**, (Çev.: Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yay., 4. Baskı, Ankara 2003.

ardeşümle bende bile **varayın**
 Anuñile bende oyun **güdeyın** (293)
 Nice serverdür aña **dirven** hemın
 Bu arada vāsıta şıgmaz emın (393)
 Sünnetini biziçün **tutmayavuz**
 Niçün aña cān fidā **itmeyevüz** (531)
 Āh u efgān **idüben** aqlaşdılar
 Yaaların **yirtuban** baş atılar (904)
 Yā geyecegünüzü kim **yuyısar**
 Öñünüzüze yiyecek kim **oyısar** (1117)

Eserde günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan kelimelere de sıkça rastlanılmaktadır. Bunun yanı sıra eserde, Arapça ve Farsça kökenli kelimeler de bulunmaktadır. Assı, bay, od, ol, olar, cüd, cüvān, ıssı, lutf, müsta‘nı, söyünmek, sücüd, şüm vb. Eserde birkaç beyitin sadece Arapça kelimelerden oluştuğu da görülmektedir:

İllā **müsta‘nı** durur bunlardan **ol**
 Aña hıç **assı** ziyān yo az u bol (36)
 Ademe ıldı ferışteher **sücüd**
 Hem aña çok ıldı **ol** lutf **ıssı cüd** (48)
Ol gıce yatdı **olarla ol cüvān**
 Görđi kim opmış ıyāmet **ol** zamān (82)
 Aña aparlar idi ol avm-i **şüm**
 Hıç olup **ol od şöyündi** şanki müm (168)
 Yanmaz idi **od** evinde bir ki ay
 řüretā yoşul idi ma‘nide **bay** (752)
Te‘ālā zātühü’l-menā tecellā
Mine’l-ğaybi ilā ‘ayni fehellā (2)

Elbiķā lillahi ĥayyü lā yemūt

Māsivāhü küllühü şey'in yefūt (1054)

Eserde Türkçe çekim eklerinin yazımında farklılıklarla karşılaşmaktadır. Örneğin görünen geçmiş zaman eki birkaç beyit dışında, eserin tamamında ünlü uyumuna uygunluk göstermemektedir:

Çün **işitdüm** aşikāre ol adı

Līk **bilmedüm** çağıran kim idi (404)

Uşda ben anı ri'āyet **eyledüm**

Mehrini anuñ şefā' at **eyledüm** (1185)

Eserde iki kelime arasında, vezin gereği, ulama sebebiyle *i* ve *e* seslisinin düştüğü görülmektedir. Bu sesler ' işaretiyle gösterilmiştir:

Çünkü ol **kend'özine** geldi girü

Gördi gitmiş hüriler cem' iyyeti (140)

N'idelüm n'eyleyelüm kızularum

Çāre yok cān u ciger tağlayalum (473)

Böyle **m'olur** kanı ĥürmet kanı cehd

Ķanı dostluķ kanı şoĥbet kanı cehd (1074)

Eser içerisinde bazı kelimelerde yazım hatası ile de karşılaşmıştır. Unutulan harfler ya da ekler köşeli parantezle belirtilmiştir. Bazen cümle içerisinde iki kelime arasında bağlaç olan “ve” ifadesi vezin kaygısı nedeniyle gösterilmemiştir. Bu durum da köşeli parantez kullanılarak gösterilmiştir. Eserde bir kelimenin birden çok kullanım şekline de rastlanılmıştır. Örneğin işaret zamiri olan “olar, bular” bazen bu şekilde bazen de “onlar, bunlar” şeklinde yazılmıştır.

Metinde buna benzer birçok dil ve imlâ özelliği bulunmakla birlikte bu çalışmanın amacı dışına çıkacağı düşüncesi ile genel hatlarıyla belirtilen bu örneklerle yetinmiş bulunmaktayız.

III. BÖLÜM

KEŞFİ ÇELEBİ'NİN MEVLİD'İ İLE VESİLETÜ'N-NECÂT MUKAYESESİ

Mevlid şairi Süleyman Çelebi, Türk nazîre edebiyatının önemli şahsiyetlerindendir. Süleyman Çelebi Mevlid'inin ilk anlardan başlayarak kazandığı büyük başarı, Türk edebiyatında mevlid yazma şevkini arttırmış ve mevlid çığırı denilebilecek bir edebî hareket doğurmuştur. Kısa zamanda, Hz. Peygamber'in diğer peygamberlere üstün olduğunu ispat etmek amacıyla³² kaleme alınmış olan Vesîletü'n-Necât'a benzer başka mevlidler de kaleme alınmıştır. Bu mevlidlerden biri de Keşfi Çelebi'nin Mevlid'idir.

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i; şekli, işleyişi ve muhtevası açısından incelenildiğinde Vesîletü'n-Necât'tan önemli derecede etkilendiği görülmektedir. Bu bölümde söz konusu iki mevlid arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. Şekil ve Yapı Benzerliği

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i de Vesîletü'n-Necât gibi, bölümler arasına sıkıştırılmış kaside ve gazel nazım şekliyle kaleme alınmış kısa parçalar dışında, mesnevi nazım şekliyle yazılmış uzun manzum bir eserdir.

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inin yazıldığı vezin de gazel nazım şekliyle ve aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla yazılmış olan Fî Medhü'n-Nebî (a.s.) ile Mersiyeye-i Fâtîmatü'z-Zehrâ ve kaside nazım şekliyle ve aruzun *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla yazılmış olan Der Münâcât-ı Bârî Te'âlâ 'Azze vü Celle bölümleri dışında Vesîletü'n-Necât gibi aruzun *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır.

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i Vesîletü'n-Necât gibi, Allah'ın birliğinin anlatıldığı, Hz. Peygamber'e övgülerin sunulduğu giriş bölümü ile başlamaktadır. Daha sonra âlemin yaratılışı, Hz. Peygamber'in doğumu sırasında meydana gelen olaylar, Hz. Peygamber'in mucizeleri, Hz. Peygamber'in yine mucizelerinden biri olan Mi'râc olayı, Hz. Peygamber'in medhi ve Hz. Peygamber'in vefatı gibi bölümlerden oluşmaktadır.

³² Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Hüseyin Vassâf, **Mevlid Süleyman Çelebi ve Vesîletü'n-Necât'ı**, (Hzl: Cemâl Kurnaz, Mustafa Tatcı), Akçağ Yay., Ankara 1999, s. 27- 33; Ahmed Ateş, **age**, s.29-32; Neclâ Pekolcay, **age**, s. 15-16.

2. Benzer Beyitler

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde Vesîletü'n-Necât'taki beyitlere benzerlik arz eden hatta birebir aynı olan beyitler bulunmaktadır ve bu beyitlerin sayısı oldukça fazladır. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde bulunan Vesîletü'n-Necât'taki beyitler şunlardır:

- Evvel añduk anı kim evveldür ol
 Evveline bulmadı hîç kimse³³ yol (17)
 Evvelüñ ol evvelidür bî-gümân
 Āhîrûñ hem āhîridür cāvüdān (18)
 Bir kez ol dimek ile oldı cihān
 Olma dirse girü yoğ olur hemān (19)
 Cümle maḥlûkāt anuñ emrindedür
 Cümle zerrāt anuñ ile zindedür (20)
 İşbu³⁴ varlıqdan ‘aceb maḥşüdü ne
 ‘Işk ile diñle iriş maḥşüdına (21)
 Çünkü Hâk evvelligin bildüñ ‘ayān
 Diñle imdi kılayım şun‘ın beyān (22)
 Hâk te‘ālā ne yaratdı evvelā
 Cümle maḥlûqdan kim ol evvel ola (23)
 Hem sebep olmuş ola bu varlığa
 ‘Işk ile diñleyeni iy Hâk yarlığa (24)
 Muştafā rūḥını evvel kıldı var
 Sevdı anı ol Kerīm ü Girdigār (25)
 Nice biñ yıl terbiyet kıldı aña
 Añla işbu sözleri batğıl taña (26)

³³ VN'ta bu kelime “akl” şeklindedir.

³⁴ VN'ta bu kelime “pes” şeklindedir.

Muşafāyı kendüye kıldı ḥabīb
 Cümle derde hem anı kıldı ṭabīb³⁵ (27)
 Ger Muḥammed olmasa(y)ıdı ‘ayān
 Olmayısardı zemīn ü asumān (28)
 Ger Muḥammed gelmeseydi ‘āleme
 Tāc-ı ‘izzet inmez idi Ādeme (29)
 Ger Muḥammed olmasa(y)ıdı iyār
 Olmaz idi ay ü gün leyl ü nehār (30)
 Hem vesīle olduğı çün ol Resūl
 Ādemün Ḥaḳ tevbesin kıldı ḳabūl (31)
 Ölmeyüp ‘İsī göge bulduğı yol
 Ümmetinden olmağ için idi ol (32)
 Ḥaḳ te‘ālā çünki kendü diledi
 Pādişāhlığın bu ‘ālem bileledi (33)
 Zāt-ı pāki gizli genc idi nihān
 Diledi kim ḳıla ol genci ‘ayān (34)
 Şun‘ ile bunları ol var eyledi
 Ḳudretiñ bunlara izḫār eyledi³⁶ (35)
 İllā³⁷ müsta‘nī durur bunlardan ol
 Aña hīç assı ziyān yoḳ az u bol (36)
 Bu cihān olmasa hīç noḳşanı yoḳ
 Olsa daḫi nesne artmaz az u çoḳ (37)
 Bir kez ol dimekle oldu cihān
 Olma dirse girü yoḳ olur hemān (38)

³⁵ VN’ta bu mısra şu şekildedir: Cümle derdlere hem ol oldu ṭabīb

³⁶ VN’ta bu mısra şu şekildedir: Gerçi yokdan bunları var eyledi

³⁷ VN’ta bu kelime “gerçi” şeklindedir.

Ma‘nide çünki mu‘kaddemdür Resül
 Hem ha‘kikatde odur a‘şl-ı u‘şül (39)
 Şüretâ da‘hî işit iy pâk-i dîn
 Eydeyim ondan so‘ña niceydüğün (40)
 Ha‘k te‘âlâ çün yaratdı Ādemi
 Kıldı Ādem ile müzeyyen ‘âlemi (47)
 Ādeme kıldı ferişteher sücüd
 Hem a‘ña çok kıldı ol lu‘f ıssı cüd (48)
 Mu‘şafâ nūrını alnında kıldı
 Bil ha‘bîbim nūrıdur bu nūr didi (49)
 Kıldı ol nūr anıñ alnında qarâr
 Kıldı anıñla niçe yıl rûzigâr (50)
 So‘ñra Havvâ alnına na‘ql itdi bil
 Tırdı anda da‘hî niçe ay u yıl³⁸ (51)
 İrdi İbrâhim ü İsmâ‘ ile hem
 Söz uzanur ger kalanın dir isem (52)
 Bunlara irince u‘ş kıldum beyân
 Ba‘kasın a‘ñlayasın bundan hemân (53)
 Şöyle vardı oldı³⁹ ol nūr a‘şlına
 İrişince tâ Mu‘hammed alnına (54)
 Geldi çün ol ra‘hmeten lil‘ âlemîn
 Vardı nūr anda qarâr itdi hemîn (55)
 Andan artu‘k kimesne na‘ql itmedi
 Çünki yirin buldı ayru‘k gıtmedi (56)

³⁸ VN’ta bu mısra şu şekildedir: Durdı nice ay u anda nice yıl

³⁹ VN’ta bu kelime “irdi” şeklidir.

Çün⁴⁰ Muḥammed gelmesi oldı yakın
 Çok ʿ alāmetler belürdi gelmedin (57)
 Ol⁴¹ kitāblar içre söylenen ḡaber
 Zāhir oldı vü görüñdi ser-te-ser (58)
 Halk u ʿ ālem gözleriyle gördiler
 Görmeyenlere ḡaberler virdiler (59)
 Āmine Ḥātun göziyle gördigin
 Ol gicede nice luḡfa irdigin (60)
 Rāvīler yazdı ḡaber virdi bize⁴²
 Biz daḡı yazduḡ uş idelüm⁴³ size (61)
 Diñleñüz kim biñde birin diyelüm⁴⁴
 Tūḡıler gibi şekerler yiyelüm⁴⁵ (62)
 Dinimüz milkini ābād idelüm
 İşidenler cānını şād idelüm (63)
 ʿ Işık ile her kim ki diñlerse beni
 Açıla göñlinde raḡmet gülşeni (64)
 Hem hidāyet bülbili anda öte
 Hem saʿ ādet servi cānında bite (65)
 Her kim⁴⁶ diñlerse bu sözi ʿ ışık ile
 Lācerem Tañrı aña raḡmet kıla (66)
 ʿ İzzetini key şaḡınuñ bu sözün
 Devletünüze sebebdür bu sizün (67)

⁴⁰ VN'ta bu kelime "hem" şeklindedir.

⁴¹ VN'ta bu kelime "şol" şeklindedir.

⁴² VN'ta bu mısra şu şekildedir: Rāvīler virdi haberle hem bize

⁴³ VN'ta bu kelime "eydevüz" şeklindedir.

⁴⁴ VN'ta bu kelime "eydevüz" şeklindedir.

⁴⁵ VN'ta bu kelime "yiyevüz" şeklindedir.

⁴⁶ VN'ta burası "Kim ki" şeklindedir.

Mevlüdine kim ki anuñ ‘ izzet kıla
 Muştafâdan ol daği ‘ izzet bula (68)
 Hem şefi‘ ola aña ol Muştafâ
 Ola derdine şefâ‘ âti şifâ (69)
 Giri gönül Mışırına kıldum sefer
 Bağladum anda niçe teng ü şeker (98)
 Bu me‘ âni şekkerin ger yiyessin
 Dünyede şekker buyımış diyessin (99)
 İşid imdi niçe toğdı ol Resül
 Ol sözi⁴⁷ cümle uşüllerden uşül (100)
 Ol sözi şirîn ol cismi arı
 Enbiyânuñ evliyânuñ serveri (101)
 Ol gice kim toğdı ol hayru’l-beşer
 Anası anda neler gördi neler (103)
 Her ne kim göründiyise gözüne
 Hem daği vâki‘ olanı özüne (104)
 Ol Rebî‘ ü’l-evvel ayı gicesi
 On ikinci gice işneyn gicesi (105)
 Toğduğın bildürdi ol halka tamām
 Ne didüğün işid imdi iy hümām (106)
 Didi bir nūr çıkdı evümden nāgihān
 Cümle ‘ âlem nūr ile toldı hemān⁴⁸ (107)
 Hem hevā üzre döşendi bir döşek
 Adı Sündüs döşeyen anı melek (108)

⁴⁷ VN’ ta bu kelime “özi” şeklindedir.

⁴⁸ VN’ ta bu mısra şu şekildedir: Ol nūr ile dopdolu oldu cihān

Üç 'alem dağı dikildi üç yire
 Her birisin ideyim nire nire⁴⁹ (109)
 Mağrib ü maşrıqda ikisi anuñ
 Biri şamında dikildi Ka' benüñ (110)
 Bildüm anlardan ki ol halkuñ yigi
 Pes yaqın oldı cihāna gelmegi (111)
 Çünkü bu işler baña oldı yaqın
 Ben evümde otururken yalñuzın (112)
 Yarı lup dīvar çıqdı nāgihān
 Üç bile hūrī baña oldı yaqın (113)
 Çevre yanuma gelüp oturdılar
 Muştafāyı birbirine muştular (114)
 Didiler oğluñ bigi hiç bir oğul
 Yaradılalı cihān gelmiş degül (115)
 İşidüñ dağı ' acāyib kudreti
 Kudreti Hađdan bilüñ hem ' ibreti (117)
 Hağ te' ālā emr kıldı ol gice
 Hep yaradılmış kıllalar zīneti (118)
 Didiler rızvāna hem tiz turma tur
 Hoş bezeñ hūr u kuşūr-ı cenneti (119)
 Kim bu gice ol Habīb-i Hağ gelür
 Hem yağar halk üzre Hađkuñ rağmeti (120)
 Hem vuđuşile tuyūra kıll haber
 Bu gice gözden gidersün ğafleti (121)

⁴⁹ VN'ta bu mısra şu şekildedir: Eydeyin her birini nire nire

- Amine eydür çü vaqt oldı⁵⁰ tamām
 Kim vücūda gele ol Hāḡ vehbeti (122)
 Şuşadum şu diledüm içmeklige
 Virdiler bir ḡof ki tolu şerbeti (123)
 Ḳardan aḡidi vü hem şovuḡidi
 Daḡi şirindi şekerden lezzeti (124)
 Şoñra ḡarḡ oldı vücūdum nūrile
 Bürüdi beni o nūruñ ‘işmeti (125)
 Şoñra⁵¹ bir aḡ ḡuş ḡanadıyla benüm
 Arḡamı şıḡadı ḡuvvetle ḡati (126)
 Toḡdı ol sâ‘ atde ol Şāh-ı Rusül
 Kim añunla buldı ‘alem ‘izzeti (127)
 Yir u gök ḡulḡule toldı ser-te-ser
 Geldi o nūr gitdi ‘ālem ḡulmeti (128)
 Söze geldi vaḡş u ḡayr u ḡaş aḡaç
 Sözlere cümle Muḡammed midḡati (129)
 Çün ḡadem başdı cihāna ol cüvān⁵²
 ‘Ālemüñ artıdı beşāret behceti (137)
 Mekke şehri nūrile toldı ḡamu
 Nūra ḡarḡ oldı eri vü ‘avreti (138)
 Çün Āmine⁵³ ḡördi bu heybetleri
 Gitdi kendüden dükendi ḡuvveti (139)

⁵⁰ VN’ta bu kelime “irdi” şeklindedir.

⁵¹ VN’ta bu kelime “geldi” şeklindedir.

⁵² VN’ta bu kelime “Beşir” şeklindedir.

⁵³ VN’ta bu kısım “Āmine çün” şeklindedir.

Çünkü ol kend'özine geldi girü
 Gördi gitmiş hüriler cem' iyyeti (140)
 Muşafâyı görmedi evinde hem
 Anı hayrân kıldı oğlı hasreti (141)
 Öyle şandı aldı gitdi hüriler
 Anasının daği artdı hayreti (142)
 Gördi⁵⁴ Beytullāha karşı Muşafā
 Yüz yire koyup⁵⁵ kılmış secdeti (143)
 Secdede pāk parmağın kalduruben
 Söylenürdi Hâkdan bulmuş vuşlatı⁵⁶(144)
 Kundağile sürmelemişler gözin
 Göbeği kesilmiş olmuş sünneti (145)
 Tuzunu saçmışlar u bir aq şofa
 Tolamışlar ol vücūda⁵⁷ rahmeti (146)
 Diledi ala eline anası
 Göre kim n'oldı o şāhib-devleti (147)
 Şaklañuz diyü hevādan bir nidā
 Geldi kim tutdı cihānı heybeti (148)
 Budur ol sulţān ki 'ālemde müdām
 Günde biş kez urulısar nevbeti (149)
 Budur ol kim geliser Hâkdan buña
 Tāc-ı 'izzet birle levlāk hil'ati (150)

⁵⁴ VN'ta bu kelime "Şöyle" şeklindedir.

⁵⁵ VN'ta bu kelime "ürmiş u" şeklindedir.

⁵⁶ VN'ta bu beyit şu şekildedir: Secdede başı götürmüş parmağın / Söylenür hem Hakk'a bulmuş vusleti

⁵⁷ VN'ta bu kelime "vücūdı" şeklindedir.

Tañrı emr itdi virildi hep aña
 Enbiyānuñ cümle hūyı haşleti (151)
 Bir bölük daħi qavm geldi vü tiz
 Aluben gitdiler ol meh-şüreti (152)
 İlten ol demde getürdi hem girü
 Bilmedi hiç kimse neydi hikmeti (153)
 Hürmetini bunı şanmañ siz hemān
 Bunca daħi yüz biñ ola hürmeti (154)
 Bunı seven bulısar anda yarın
 Raħmeti vü rif'ati vü re'feti (155)
 Şaçu saçup çün ziyāret kıldılar
 Hūri vü rızvān melek gitdiler (158)
 Çün cihāna geldi ol şāh-ı cihān
 Zāhir oldı anda çok dürlü nişān (161)
 Ol gice hep putlar oldı ser-nügün
 Cānına şeytānuñ uruldı dügün (162)
 Toldı küffāruñ içi vü taşu gam
 Urdı her biri peşinde⁵⁸ taşu hem (163)
 Hem kiliseler daħi yıkıldı çok
 Qaldı altında keşişler oldı yoq(164)
 Tāk-i Kisrī eyle çatladı qatı
 İşidenüñ gitdi 'aql u tākati (165)
 Sāve baħri yire geçdi ser-te-ser
 Kimse anda bulmadı şudan eşer (166)

⁵⁸ VN'ta bu kelime "başına" şeklindedir.

Ol mecūsiler odı kim var idi
 Bunca⁵⁹ yıllaridi kim yanaridi (167)
 Aña tıparlaridi ol kavm-i şüm
 Hiç olup ol od şöyündı şanki müm (168)
 Bildi ‘ālem halkı toğdı Muştafa
 Cümle ‘ālem buldı⁶⁰ nūrile şafā (171)
 Ol Muḥammed Muştafa k̄adri yüce
 Ümmühāni evine vardı ol gice⁶¹ (386)
 Andayiken nāgehān ol kāmile
 Ne didi Ḥaḳ diñlegil Cebrā’ile⁶² (387)
 Bu kemālātıyla ol pākīze zāt
 Bulmadı ölümdeñ ol daḫi necāt⁶³ (776)
 Enbiyā ervāḫı karşı geldiler
 Merḥabā idüp ziyāret kıldılar⁶⁴ (432)
 Mescid-i Aḳşāda ol kıldı namāz
 Enbiyā ervāḫı uydı ber-niyāz⁶⁵ (433)
 Hem⁶⁶ namāz vakti irişdi nāgehān
 Hep mü’ezzinler oḳıdılar ezān⁶⁷ (877)
 Ağlama tır yuḳaru var mescide
 Di Ebū Bekre kim imāmlik ide⁶⁸ (895)

⁵⁹ VN’ta bu kelime “nice” şeklindedir.

⁶⁰ VN’ta bu kelime “doldı” şeklindedir.

⁶¹ VN’ta bu beyit şu şekildedir: Bir gece isneyn gicesinde Resül / Ümmü Hānī evine kıldı nüzül

⁶² VN’ta bu beyit şu şekildedir: Andayiken nāgehān ol yüzi ak / Cebrail cennetten irgürdi Burak

⁶³ VN’ta bu mısra şu şekildedir: Bulmadı mevten bu ālemde necāt

⁶⁴ VN’ta bu beyit şu şekildedir: Enbiyā ervāḫına hāzır geldiler / Muştafa’ya cümle ikrām kıldılar

⁶⁵ VN’ta bu beyit şu şekildedir: İki rik’at kıldı Aksā’da namāz / Öyle emr itmiş idi ol biniyāz

⁶⁶ VN’ta bu kelime “çün” şeklindedir.

⁶⁷ VN’ta bu mısra şu şekildedir: Okudı cümle müezzinler ezān

⁶⁸ VN’ta bu beyit şu şekildedir: Ben varımazam ikamet eylesün / Yirime Bū Bekr imāmet eylesün

Yukarıdaki beyitlerin dışında Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde daha birçok beyit, Vesîletü'n-Necât'taki beyitler ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada sadece bire bir aynı olan ya da çok az bir fark ile birbirine benzeyen beyitler tespit edilmiştir.

Son olarak Neclâ Pekolcay'ın şu tespitleri ile bu bölümü sonlandırmak bu bölümü daha da aydınlatıcı kılacaktır: Mevlid metinlerinin bazılarında Süleyman Çelebi Mevlidi'nin esas nüshalarında bulunan beyitlerin Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde olduğu gibi aynı ile mevcut olması, ya kitapları yazanların, kendi eserlerine fazla rağbet kazanmış olan Süleyman Çelebi Mevlidi'nden beyitler alarak eserin ehemmiyetini arttırmayı düşünceleri veya müstensihlerin bilgisizlikleri ile ilgilidir. Elde çok eski istinsah mahsulleri bulunmadığından dolayı da bu konuda kesin bir hüküm vermek mümkün değildir.⁶⁹

3. Vesîletü'n-Necât Metinlerindeki Ek Parçaların Keşfi Çelebi'nin Mevlid'ine Yansımaları

Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inin sayısız el yazması nüshaları ile basmaları mevcuttur. Fakat bunlardan tamamıyla aynı olan iki veya üç nüshaya güçlükle rastlanmaktadır. Ahmed Ateş'e göre⁷⁰, Vesîletü'n-Necât metinlerindeki bu değişiklikler, biri asıl metni kısaltmayı, öteki uzatmayı amaç tutan iki esaslı sebepten ileri gelmektedir. *Mevlid*, sık sık, fakat belirli zamanlarda okunan bir eser olduğundan dolayı, ondan seçme yapılmak istenilmiş, çok kısa metinler bu ihtiyaç neticesinde meydana gelmiştir. Ateş'e göre, bütün bu kısa metinler, tamamıyla Vesîletü'n-necât'ın içinden çıkmış değildir. *Mevlid*, Hz. Peygamber'in sîresi, yani hayatı olduğundan, onu okuyup istinsah edenler, vakalar bakımından çok eksik olduğunu görmüşler, bazı yerlerini kendi zevklerine göre beğenmemişlerdir. Bundan dolayı bu müstensihler, eksik gördükleri vakaları, başka müelliflere ait mevlidler veya sîreler ile tamamlamışlardır. Beğenmedikleri kısımları da yine başka eserlerden alınmış aynı konuyu karşılayan kısımlar ile değiştirmişlerdir. Hatta bazen aynı konu hakkında iki ayrı eserde bulunan parçaları birbiri arkasında bir esere soktukları da olmuştur. Böylece, *Mevlid*'e sonradan eklenmiş parçalar ortaya çıkmıştır.

⁶⁹ Neclâ Pekolcay, *age*, s.39.

⁷⁰ Ahmed Ateş, *age*, s.61-65.

Neclâ Pekolcay da bu durumu şöyle açıklamaktadır: Bazı mevlid metinleri Süleyman Çelebi mevlidine benzemektedir. Mevlid metinlerinden bazılarında Süleyman Çelebi’de bulunan motifler olduğu gibi, Süleyman Çelebi Mevlidi’nde bulunmayan motifler de vardır. Bazı metinler de Süleyman Çelebi Mevlidi’nden tamamen farklıdır. Pekolcay’a göre, mevlidlerin ihtiva ettikleri motifler arasındaki bu benzerlikler ve ayrılıklar, eserleri yazan veya istinsah eden kişilerin mensup oldukları mezheplerin farklılığından veya mevlid yazarların faydalandıkları siyer kitaplarının ayrı mezhep ve görüşlere göre oluşturulmuş olmalarından kaynaklanmaktadır. Süleyman Çelebi’nin manzum bir Siyer yazmış olması ve Mevlid’in sonradan bu kitaptan bazı parçaların seçilmesi ile meydana getirilmiş bulunduğu, mevlidlerin büyük bir kısmının Süleyman Çelebi Mevlidi’nden veya Siyeri’nden örnek alınarak onun Mevlid’i içindeki veya Mevlid kitabı içinde bulunmayıp da Siyer’inde bulunan parçalardan faydalanarak yazılmış olduğu da düşünülebilir. Mevlid yazarlarından bazılarının Süleyman Çelebi’nin istifade ettiği bir siyer kitabından faydalandıkları ve bu esnada Mevlid ile beraber başka parçaları almış oldukları da başka bir ihtimaldir.⁷¹

Bu bölümde, yukarıda ifade edilmeye çalışılan Vesîletü’n-Necât metinlerinde zamanla ortaya çıkan ek parçaların Keşfi Çelebi’nin Mevlid’ine yansımaları ele alınacaktır.

3.1. Merhaba Bölümü

Mevlid’in en güzel parçası olarak kabul edilen ve bundan dolayı da edebî seçmelerde, başka parçalara tercih edilerek alınan parça, Hz. Peygamber’in doğumundan sonra, bütün varlıklar tarafından “merhaba” denilerek selamlanmasını anlatan tekrarlı parçadır. Ahmed Ateş’e göre, bu parçanın Mevlid nüshalarının yenilerinden eskilerine doğru gidildikçe farklar göstermesinin, özellikle hikâyenin sırası içindeki yeri değiştiği gibi, eski nüshalara varınca tamamen ortadan kalkmasının Süleyman Çelebi’nin *Mevlid* metnine sonradan eklendiğini ispat etmektedir. Ayrıca, en çok üslup bakımından bu parçanın asıl *Mevlid* metnine ait olamayacağını savunan Ateş, bu parçanın, Ahmed adlı bir şairin yazdığı Mevlid’e ait olduğunu söylemektedir.⁷²

⁷¹ Neclâ Pekolcay, *age*, s. 38-39.

⁷² Ahmed Ateş, *age*, s. 68. Ayrıca Ahmed’in Mevlid’i hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmed Ateş, *age*, s.66-81.

Nitekim Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde yer alan merhaba bölümü, Ahmed Ateş'in üzerinde inceleme yaptığı şair Ahmed'in Üniversite Kütüphanesi nüshasında yer alan merhaba bölümünün aynısıdır. Bu durum Keşfi Çelebi'nin, sadece Süleyman Çelebi'nin Mevlidi değil şair Ahmed'in Mevlidi'nden de etkilendiğini göstermektedir. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde yer alan merhaba bölümü şu şekildedir⁷³:

Cümlesi ağāz idüp itdi nidā
 Cıgrişuben heb didiler merḥabā (130)
 Merḥabā iy pādīşāh-ı dū cihān
 Seniñüçün oldı kevnile mekān (131)
 Merḥabā iy ‘andelib-i bāğ-i elest
 ‘İşķiñile cümle ‘ālem oldı mest (132)
 Merḥabā iy zāt-ı Hāķķuñ mażharı
 Merḥabā iy enbiyānuñ rehberi (133)
 Merḥabā iy bülbül-i bāğ-ı cemāl
 Merḥabā iy āşinā-yı Zü'l-celāl (134)
 Merḥabā iy menşe-i envār-ı Hāķ
 Merḥabā iy maḥzen-i esrār-ı Hāķ (135)
 Merḥabā iy raḥmeten lil-‘ālemīn
 Merḥabā sensin şefi‘ ü'l-müznibīn (136)

3.2. Sonda Bulunan Ekler

Mevlid nüshalarının sonlarında, Ahvâl-i Fâtîme, Hikâyet-i Cemel, Hikâyet-i Ükâşe vb. gibi hikâyeler görülmektedir. Bunlar asıl mevlidden sayılmış olsalar da Ahmed Ateş'e göre bu mümkün değildir. Çünkü *Mevlid*, başka eserlerde olduğu gibi bir “mukaddime” ile başlayıp bir “hâtîme” ile sonlanır. Bundan sonra gelen parçaların asıl eserden sayılması doğru değildir. Ayrıca Ateş'e göre, bu bölümler sade ve yavan bir

⁷³ Keşfi Çelebi, Ahmed'in bu bölümdeki şu dört beyitini eserine almamıştır: Merhabā ey şems-i tábān merhabā / Merhabā ey cān-ı cānān merhabā; Merhabā ey cān-ı bāki merhabā / Merhabā uşşāka sāki merhabā; Merhabā ey Sīn u Sād u Hī u Mīm / Merhabā ey Kāf u Hā u Rı u Cīm; Merhabā ey āsi ümmet mencei / Merhabā ey çāresizler mecle'i

üslup ile yazılmış ve şiir sanatı bakımından o kadar kusurludur ki, bunların Süleyman Çelebi'ye ait olmadığı münakaşasız olarak ortadır.⁷⁴

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde, asıl *Mevlid* metninin sonuna eklenmiş kısımlar mevcuttur. Bunlar; Der-beyānu vefātü'n-nebī (a.s) bölümünde İbn-i Mes'ūd'dan rivayet edildiği bildirilen Hz. Ukkāşe'nin hikâyesi ile Hazā vefāt-ı Fâtımatü'z-zehrā, Merşiye-i Hasan ü Hüseyin ve Merşiyye-i Fâtımatü'z-zehrā başlıklı bölümlerdir.

3.3. Vesiletü'n-Necât'ta Bulunan Başka Ek Parçaların Keşfi Çelebi'nin Mevlid'indeki Yeri

Yukarıdaki bölümde ele alınan Vesiletü'n-Necât'ın sonunda bulunan parçaların dışında eserin muhtelif yerlerine eklenmiş başka ek parçalar da mevcuttur.⁷⁵ Bu ek parçalar, Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde de yer almaktadır. Söz konusu eserdeki bu parçalar şunlardır:

Keşfi Çelebi, Fî-beyān-ı fitratü'l-âlem başlığı altında, mevlid toplantıları yapmanın faziletinden bahsettikten sonra, mevlid toplantıları yapıp, büyük sevaplar kazanmış olan Zeyd oğlu Ali'nin hikâyesine yer vermektedir. Bundan sonraki konular, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'ine hemen hemen uygunluk göstermektedir. Hz. Âmine'nin hamile kalması, Hz. Peygamber'in doğumu ve bu esnada meydana gelen mucizelerin anlatıldığı bölümden sonra Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inde hiç zikredilmemiş olan bir kısım gelmektedir. Bu da Hz. Peygamber'in sütanesi Hz. Halîme'ye teslim edilmesi, şerh-i sadr diye meşhur olan Hz. Peygamber'in göğsünün yarılarak kalbinden siyah bir pıhtı çıkarılıp yıkandıktan sonra tekrar kapatılması olaylarına ve Hz. Peygamber'in gençliğinde görülen alçak gönüllülüğü ve iyi ahlakına dair rivayetlerdir.

Keşfi Çelebi merhaba bölümünde olduğu gibi bu parçaları da şair Ahmed'in Mevlid'inden alıntılamıştır. Nitekim Ahmed Ateş'in üzerinde inceleme yaptığı şair Ahmed'in Üniversite Kütüphanesi nüshasında bu parçalar yer almaktadır.⁷⁶

Keşfi Çelebi'nin Mevlid'inde yukarıdaki parçalar dışında başka ek parçalar da mevcuttur. Bunlar; Hz. Peygamber'in Mi'râc gecesinde biri kızıl biri yeşil iki kubbe görmesi ve Cebrâil'e bu kubbelerin kime ait olduğunu sorması neticesinde, Hz. Hasan

⁷⁴ Ahmed Ateş, *age*, s. 66.

⁷⁵ Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Ahmed Ateş, *age*, s. 81-87.

⁷⁶ Ahmed Ateş, *age*, s. 72-73.

ve Hz. Hüseyin'in başına geleceklerinden Hz. Peygamber'in haberdar oluşunun anlatıldığı *Ḳubbehā-yı sebz ü sūrh*, dört halifenin övgüsüne yer verilen *Ḳāziyye-i 'imāme vü esrāru* ve İslâm'ın yayılışının anlatıldığı *Ziyāde-yi islām u dīn* bölümleridir.

IV. BÖLÜM

KEŞFÎ ÇELEBİ'NİN MEVLİD METNİ

1. Transkripsiyon İşaretleri

Metnin yazımı esnasında Osmanlıca harflerle Latin harflerin uyumu sorunu sebebiyle ortaya çıkabilecek güçlükleri engellemek için transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır. Kullanılan transkripsiyon işaretleri şu şekildedir:

ا	a, e, i, ı, u, ü, ā	ض	z, d
ء	ʾ	ط	ṭ
ب	b	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت	t	غ	ġ
ث	ṯ	ف	f
ج	c	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, ḥ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه	h, a, e
س	s	ه	h
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
ص	ş		

2. Nüsha Tavsifi

Nüshanın Kayıtlı Olduğu Yer: Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu.
Arşiv Numarası: 06 Mil Yz A 2230, Dvd Numarası: 116.

Ölçü: 52 Varak (215x155- 147x95 mm).

Kapak: Ebru kâğıt kaplı mukavva cilt.

İç Düzen: Eksik yaprak yoktur. Metin 3a/53b aralığında, 13 satırdan oluşmaktadır.

Mürekkep: Metin siyah, başlıklar ise kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Kâğıt: Abadî.

Yazı: Harekeli Nesih.

Başlangıç:

İlāhün vāhidün Rabbü te'ālā

Hüvallahü'l-bedî'ü'l-ḥaqqı a'lā

Son:

Diyelüm cümlemüz şevk ile āmīn

Ki rahmet eyle biz kula yarın

3. Metin

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

3a

- 1 İlāhün vāḥidün Rabbü te' ālā
Hüvallahü'l-bedī' ü'l-ḥaqqı a' lā
- 2 Te' ālā zātühü'l-menā tecellā
Mine'l-ğaybi ilā 'ayni feḥellā
- 3
- 4
- 5 Cemī' -i kā'inātı kıldı ibdā'
Delā'il kıldı zātından mu' allā
- 6 Çü ferdāniyyet anuñ ḥamd añadur
Çü vaḥdāniyyet anuñ şükri evlā
- 7 Ki maḥbūbı itdi size irsāl
Muḥammed u Aḥmed u Maḥmūd u ašfā
- 8 Anı kendü için ḥalkı anıñ çün
Yaratdı ḫal' atın itdi muşaffā
- 9 Cemī' -i enbiyā ümmetdür aña
Ḳamu 'ālemlere aḳşā vü merzā

⁷⁷ Orijinal metinde bu iki beyit silinmiş olduğundan okunamamıştır.

- 10 Aña hādım emīnüllāh-ı Cibrīl
Maḳāmı Ḳābe Ḳavseyn ev ednā
- 3b**
- 11 Ayağı tozunı ‘ arş itdi ḳıble
Anuñ çün oldu ‘ arşuñ ḳadri erfā
- 12 Ḳamu edyānı dīni ḳıldı mensūḥ
Anuñ çün şir‘ atidür ḥayr-ı ebḳā
- 13 Ay iki pāre oldu parmağından
Anuñ çün şems-i kevneyn oldu ebhā
- 14 İçüpdür ḥavzunıñ bir ḳatresinden
Anuñ çün diridür Ḥızr ile ‘ İsā
- 15 Çü meddāḫı ola Allāhü a‘ zam
Ḳıyās it kimdür ol sulṫān-ı a‘ lā
- 16 Ger severseñüz anı iy peyk-i nām
‘ Işḳ ile diñ eş-şalāt ü vesselām
- Fī-beyān-ı fıtratü’l-‘ālem**
- 17 Evvel añduk anı kim evveldür ol
Evveline bulmadı hīç kimse yol
- 18 Evvelüñ ol evvelidür bī-gümān
Āḫırüñ hem āḫiridür cāvüdān
- 19 Bir kez ol dimek ile oldu cihān
Olma dirse girü yoḳ olur hemān

- 20 Cümle maḥlūqāt anuñ emrindedür
Cümle zerrāt anuñ ile zindedür
- 21 İşbu varlıqdan ‘aceb maqşüdü ne
‘Işq ile diñle iriş maqşüdına
- 4a**
- 22 Çünkü Haq evvelligin bildüñ ‘ayān
Diñle imdi kılayım şun‘ın beyān
- 23 Haq te‘ālā ne yaratdı evvelā
Cümle maḥlūqdan kim ol evvel ola
- 24 Hem sebeb olmuş ola bu varlığa
‘Işq ile diñleyeni iy Haq yarlığa
- 25 Muşafā rūḥını evvel kıldı var
Sevdi anı ol Kerīm ü Girdigār
- 26 Nice biñ yıl terbiyet kıldı aña
Añla işbu sözleri batgıl taña
- 27 Muşafāyı kendüye kıldı ḥabīb
Cümle derde hem anı kıldı ṭabīb
- 28 Ger Muḥammed olmasa(y)ıdı ‘ayān
Olmayısardı zemīn ü asumān
- 29 Ger Muḥammed gelmeseydi ‘āleme
Tāc-ı ‘izzet inmez idi Ādeme
- 30 Ger Muḥammed olmasa(y)ıdı iyār
Olmaz idi ay ü gün leyl ü nehār

- 31 Hem vesîle olduğı çün ol Resül
 Ādemüñ Hâķ tevbesin kıldı ķabül
- 32 Ölmeyüp   İsi göge bulduğı yol
 Ümmetinden olmağ için idi ol
- 33 Hâķ te   l  çünkü kendü diledi
 P diş hlığın bu    lem bile di
- 34 Z t-ı p ki gizli genc idi nih n
 Diledi kim kıla ol genci   ay n
- 4b**
- 35 Şun  ile bunları ol var eyledi
  udretiñ bunlara iz h r eyledi
- 36 İll  m sta  n  durur bunlardan ol
 Aña hi  aşı zıy n yoğ az u bol
- 37 Bu cih n olmasa hi  noğşanı yoğ
 Olsa daği nesne artmaz az u  ok
- 38 Bir kez ol dimekle oldu cih n
 Olma dirse gir  yoğ olur hem n
- 39 Ma  nide çünkü muķaddemd r Res l
 Hem haķiķatde odur aşı-ı uş l
- 40 Ş ret  daği işit iy p k-i d n
 Eydeyim oñdan řoña niceyd ğin
- 41 Ger dilersiz B ķiden b ķi ĥay t
 Diñ Res l ñ ravzasına eş-şal t

Faşl

- 42 Söylegil iy bülbül-i bâğ-ı Resûl
Diñdi bunda nice geldi pür-uşûl
- 43 Şimdi sözüñ fırsatıdur bî-gümân
Bil yıķında olısar sen bî-nişân
- 44 Nice bülbülleri çarķ itdi türāb
İy niçe tūtī yirin tıtdı gurāb
- 45 Diñle bunda nice geldi Muşafā
Yine bununda nice ol şafā
- 46 İşidüp canlar anı şādān ola
Gülistān-ı bülbülñ cāndan ola
- 5a**
- 47 Hāķ te‘ālā çün yaratdı Ādemi
Kıldı Ādem ile müzeyyen ‘ālemi
- 48 Ādeme kıldı ferişteher sücūd
Hem aña çok kıldı ol luţf ıssı cūd
- 49 Muşafā nūrını alnında ķodi
Bil ģabībim nūrıdur bu nūr didi
- 50 Kıldı ol nūr anıñ alnında ķarār
Kıldı anıñla niçe yıl rūzigār
- 51 Soñra Havvā alnına naķl itdi bil
Tırdı anda daģi niçe ay u yıl

- 52 İrdi İbrāhim ü İsmā‘ ile hem
Söz uzanur ger alanın dir isem
- 53 Bunlara irince uş ıldum beyān
Baasın alayasın bundan hemān
- 54 Şöyle vardı oldu ol nūr alına
İrişince tā Muammed alnına
- 55 Geldi çün ol rameten lil‘ ālemān
Vardı nūr anda arār itdi hemān
- 56 Andan artu kimesne nal itmedi
Çünki yirin buldı ayru itmedi
- 57 Çün Muammed gelmesi oldu yaın
Ço ‘alāmetler belürdi gelmedin
- 58 Ol kitāblar içre söylenen aber
Zāhir oldu vü göründi ser-te-ser
- 5b**
- 59 Hā u ‘ālem gözleriyle gördiler
Görmeyenlere aberler virdiler
- 60 Āmine Hātun göziyle gördigin
Ol gicede nice lufa irdigin
- 61 Rāvīler yazdı aber virdi bize
Biz dai yazdu uş idelüm size
- 62 Diñleñüz kim binde birin diyelüm
Tūiler gibi şekerler yiyelüm

- 63 Dinimüz milkini ābād idelüm
İşidenler cānını şād idelüm
- 64 ‘ Işķ ile her kim ki diñlerse beni
Açıla gönlinde raħmet gülşeni
- 65 Hem hidāyet bülbili anda öte
Hem sa‘ ādet servi cānında bite
- 66 Her kim diñlerse bu sözi ‘ ışķ ile
Lācerem Tañrı aña raħmet kıla
- 67 ‘ İzzetini key şaķınıñ bu sözüñ
Devletünüze sebebdür bu sizüñ
- 68 Mevlüdine kim ki anuñ ‘ izzet kıla
Muştafādan ol daħi ‘ izzet bula
- 69 Hem şefi‘ ola aña ol Muştafā
Ola derdine şefā‘ āti şifā
- 70 Mevlide ħürmet kılan bulur vişāl
Cennet içre bula dīdār-ı Cemāl
- 71 Naql iderler kim var idi bir velī
Adına dirlerdi Zeyd oğlu ‘ Alī
- 6a**
- 72 Didi vardı ħoñşımız ħātün kişi
Zühd ü taķvā hem ‘ ibādetdi işi
- 73 Key faķir idi ol yüzi ħamer
Bir gün ol dünyādan eyledi sefer

- 74 Bir fulûrı oldı cümle rahtları
 Hâk aña virmiş idi eyü bahtları
- 75 Var idi bir şâlih oğlu nâik nâm
 Luţf idi başdan ayağa ol tamâm
- 76 Hâyli ihsân ider idi rûz u şeb
 Hâk rızasın ider idi ol taleb
- 77 Ol fulûrı kim aña degmiş idi
 Bunı neye harc idem ben dir idi
- 78 İşbu fikr ile yürürken ol cüvân
 Gördi bir evde cemâ' at nâgihân
- 79 Cem' olup mevlüd okınur pür-şafâ
 Canlarında nûr-ı 'ışk-ı Muştafâ
- 80 Diñledi mevlüdi ol dem ol cüvân
 Gözlerinden kıanlu yaş oldı revân
- 81 Āh idüben ağlayup eyledi zâr
 İtdi 'ışk odı anuñ cânına kâr
- 82 Ol gice yatdı olarla ol cüvân
 Gördi kim kıopmış kıyâmet ol zamân
- 83 Çağırup dirler feriştehler gelüñ
 Cennete girüp bakun şādân oluñ
- 84 Mevlide hâzır olanlar ol zamân
 Girdiler cennet içine şādumân

6b

- 85 Cennet içre gördi ol bir ‘ālī köşk
Bir daħi olmaz anuñ emşāli köşk
- 86 Aña girmek diledi ol nev-cüvān
Didiler girme aña sen bu zamān
- 87 İşbu köşke mevlüd idenler girür
Vaşl oluban Hāq cemālını görür
- 88 Uyhusından uyanuban ağladı
Zāri vü efgān u feryād eyledi
- 89 Ol fulūriyla varup aldı ta‘ām
Mevlüd oқudup yidiler hās u ‘ām
- 90 Dünyeden gidince her yıl ol cüvān
Mevlüd oқudur idi ol her zamān
- 91 Ölmeden dir yirüm anda görmişem
Muşafānuñ şoħbetine irmişem
- 92 Enbiyā vü evliyā konuşdurur
Hāqķı görmek dāimā işümdürür
- 93 Mevlüd i(y)düñ itdügümçün mevlüdi
Hāq maķāmum cennet-i hūr eyledi
- 94 Mevlüde her kim iderse hürmeti
Muşafā seve ide Hāq rahmeti
- 95 Cān Hāqķa teslīm edirken ol cüvān
Güldi ol dem şādılıķla çıķdı cān

- 96 Çıkdı cānı şevķile güle güle
Mest ü bülbül gibi şevķile güle
- 97 Şādumān olmaķ dilerseñ pür-şafā
Vir şalavāt ravza-i ber-Muştafā
- 7a**
Fī beyān-ı ezhar fi-vaķtū'l-velādet
- 98 Giri gönül Mışırına kıldum sefer
Bağladum anda niçe teng ü şeker
- 99 Bu me' ānī şekkerin ger yiyessin
Dünyede şekker buyımış diyessin
- 100 İşid imdi niçe toğdı ol Resül
Ol sözi cümle uşüllerden uşül
- 101 Ol sözi şirīn ol cismi arı
Enbiyānuñ evliyānuñ serveri
- 102 Yaķın olıcaķ o māhuñ toğması
Ėulguleyle toğdı ' ālem cümlesi
- 103 Ol gice kim toğdı ol hayru'l-beşer
Anası anda neler gördi neler
- 104 Her ne kim göründiyise gözüne
Hem daħi vāķi' olanı özüne
- 105 Ol Rebī' ü'l-evvel ayı gicesi
On ikinci gice işneyn gicesi

- 106 Togduğın bildürdi ol halka tamām
Ne didügin işid imdi iy hümām
- 107 Didi bir nūr çıqdı evümden nāgihān
Cümle ‘ālem nūr ile taldı hemān
- 108 Hem hevā üzre döşendi bir döşek
Adı Sündüs döşeyen anı melek
- 109 Üç ‘ālem dağı dikildi üç yire
Her birisin ideyim nire nire
- 7b**
- 110 Mağrib ü maşrıqda ikisi anuñ
Biri tamında dikildi Ka‘benüñ
- 111 Bildüm anlardan ki ol halkuñ yigi
Pes yağın oldu cihāna gelmegi
- 112 Çünkü bu işler baña oldu yağın
Ben evümde otururken yalñuzın
- 113 Yarılup dīvar çıqdı nāgihān
Üç bile hūrī baña oldu yađın
- 114 Çevre yanuma gelüp oturdılar
Muştafāyı birbirine muştular
- 115 Didiler ođluñ bigi hiç bir oğul
Yaradılalı cihān gelmiş degül
- 116 Ger dilersiz bulasız oddan necāt
‘İşkile derdile eydüñ eş-şalāt

Kaşide-i Meliha

- 117 İşidün daħi ‘ acāyib kudreti
Kudreti Haqdan bilün hem ‘ ibreti
- 118 Haq te‘ ālā emr kıldı ol gice
Hep yaradılmış kıllalar zīneti
- 119 Didiler rızvāna hem tiz turma tur
Hoş bezeñ hūr u kuşūr-ı cenneti
- 120 Kim bu gice ol Habīb-i Haq gelür
Hem yağar halk üzre Haqkuñ raħmeti
- 121 Hem vuħūşile tuyūra kıl haber
Bu gice gözden gidersün ğafleti
- 8a**
- 122 Āmine eydür çü vaqt oldu tamām
Kim vücūda gele ol Haq vehbeti
- 123 Şuşadum şu diledüm içmeklige
Virdiler bir kıof ki tolu şerbeti
- 124 Kıardan ağıdi vü hem şovuğidi
Daħi şirindi şekerden lezzeti
- 125 Şoñra ğarķ oldu vücūdum nūrile
Bürüdi beni o nūruñ ‘ işmeti
- 126 Şoñra bir aķ kuş kıanadıyla benüm
Arkıamı şığadı kıuvvetle kıati

- 127 Toğdı ol sâ' atde ol Şâh-ı Rusül
Kim aňunla buldı 'alem 'izzeti
- 128 Yir u gök ğulgule ıoldı ser-te-ser
Geldi o nür gitdi 'âlem zulmeti
- 129 Söze geldi vahş u ıayr u ıaş ağaç
Sözleri cümle Muıammed midđati
- 130 Cümlesi ağâz idüp itdi nidâ
Çığrışuben heb didiler merıhabâ
- 131 Merıhabâ iy pâdişâh-ı dū cihân
Seniñüçün oldı kevnile mekân
- 132 Merıhabâ iy 'andelib-i bâğ-i elest
'İşkuñile cümle 'âlem oldı mest
- 133 Merıhabâ iy zât-ı Haııkuñ maııhari
Merıhabâ iy enbiyânuñ rehberi
- 134 Merıhabâ iy bülbül-i bâğ-ı cemâl
Merıhabâ iy âşinâ-yı Zü'l-celâl
- 8b**
- 135 Merıhabâ iy menşe-i envâr-ı Haıı
Merıhabâ iy maıızen-i esrâr-ı Haıı
- 136 Merıhabâ iy raıımeten lil-'âlemîn
Merıhabâ sensin şefi' ü'l-müzni-bin
- 137 Çün kadem baııdı cihâna ol cüvân
'Âlemüñ artdı beşâret behceti

- 138 Mekke şehri nürile tıldı kamu
Nūra ğarķ oldu eri vü ' avreti
- 139 Çün Āmine gördi bu heybetleri
Gitdi kendüden dükendi kuvveti
- 140 Çünkü ol kend'özine geldi ğirü
Gördi gitmiş hüriler cem' iyyeti
- 141 Muşafâyı görmedi evinde hem
Anı hayrân kıldı oğlı hasreti
- 142 Öyle şandı aldı gitdi hüriler
Anasınuñ dağı artdı hayreti
- 143 Gördi Beytullāha karşı Muşafā
Yüz yire koyup kılmış secdeti
- 144 Secdede pāk parmağın kalduruben
Söylenürdi Hākdan bulmuş vuşlatı
- 145 Kundağile sürmelemişler gözin
Göbegi kesilmiş olmış sünneti
- 146 Tuzunu saçmışlar u bir aķ şofa
Tolamışlar ol vücūda rahmeti
- 9a**
- 147 Diledi ala eline anası
Göre kim n'oldı o şāhib-devleti
- 148 Şaklañuz diyü hevādan bir nidā
Geldi kim tıtdı cihānı heybeti

- 149 Budur ol sulţān ki    lemd  m d m
G nde biş kez urulısar nevbeti
- 150 Budur ol kim geliser H ağdan bu a
T c-ı   izzet birle levl k h l   ati
- 151 Ta rı emr itdi virildi hep a a
Enbiy nu  c mle h y  haşleti
- 152 Bir b l k dağı  avm geldi v  t z
Aluben gitdiler ol meh-ş reti
- 153  lten ol demde get rdi hem gir 
Bilmedi hiç kimse neydi h kmeti
- 154 H rmetini bunı şanma  siz hem n
Bunca dağı y z bi  ola h rmeti
- 155 Bunı seven bulısar anda yarın
Rağmeti v  rif   ati v  re  feti
- 156 C mle g k ehli şaşuya geldiler
Ellerine hep şabağlar aldılar
- 157 Hem sekiz uşmağ h risi geldiler
Hep Muğammed  zre şaşu  ıldılar
- 158 şaşu şaşup   n ziy ret  ıldılar
H ri v  rızv n melek gitdiler
- 159 H şre dek ger dinil rse bu kel m
Anca h şr ola bu medđ olmaz tam m

9b

160 Ger dilersiz bulasız oddan necāt
Ravzasına Aḥmedüñ diñ eş-şalāt

Mu‘ cizātü’n-nebī ba‘ de’l-velādet

161 Çün cihāna geldi ol şāh-ı cihān
Zāhir oldı anda çok dürlü nişān

162 Ol gice hep putlar oldı ser-nügün
Cānına şeytānuñ uruldı dügün

163 Toldı küffāruñ içi vü taşı ğam
Urdı her biri peşinde taşı hem

164 Hem kiliseler daḥi yıkıldı çok
Kaldı altında keşişler oldı yoğ

165 Tāk-i Kisrī eyle çatladı qatı
İşidenüñ gitdi ‘aql u tākati

166 Sāve baḥri yire geçdi ser-te-ser
Kimse anda bulmadı şudan eşer

167 Ol mecūsiler odı kim varidi
Bunca yıllaridi kim yanaridi

168 Aña taparlaridi ol qavm-i şüm
Hiç olup ol od şöyüñdi şanki müm

169 İşbu mu‘ ciz ki yaqāinden düşme dūr
Rüm içindeki Ayaşofyayı gör

- 170 Kim cihāna geldigünde nūr-ı pāk
Ol mu'azzam k̄ubbe nice oldı çāk
- 171 Bildi 'ālem halkı toğdı Muşafā
Cümle 'ālem buldı nūrile şafā
- 10a**
- 172 Yidi gün cedd-i Resūl itdi düğün
İblisün yüregine urdı düğün
- 173 Yidi gün yidi gice ol hoş hışāl
Mekke ehlin toyladı hoş ber-kemāl
- 174 Şoñra iletdi tağa şahraya ta'ām
Cümle hayvanlar yidi andan tamām
- 175 Oldı soñra Āmine gāyet za'if
Cān ver didiler kim yā laṭif
- 176 Bize destūr vir varalum Mekkeye
Ṭāyeliķ eyleyelüm ol bedr-aya
- 177 Aḥmede hizmet kılalum yā İlāh
Ki za'if olmışdur ol devletlü şāh
- 178 Virmedi destūr olara varmağa
Didi hizmet idemezsiz Aḥmede
- 179 Gökyüzündeki melekler ağlayu
Āhile yüreklerini tağlayu
- 180 Didiler kim yā İlāhe'l-'ālemīn
Ḥazretüñdür 'ayb u dān u gayb u bīn

- 181 Bize destür vir varalum iy Çalab
Aḥmede ḥizmet kılalum rüz u şeb
- 182 Virmedi destür olara varmağa
Gice gündüz aña ḥizmet kıılmağa
- 183 Didi siz olmazsız ol gül lālesi
Ol Ḥalīlümün Ḥalīme dāyesi
- 184 Olmaḫ isterseñ Resül ile müdām
‘İşķile diñ eş-şalāt ü veşşelām

10b

Terbiyet-i Ḥalīme

- 185 Bir ḳabile varıdı ḡāyet selīm
Aña dirlerdi Benī Sa‘ d iy ḫalīm
- 186 Ol Ḥalīme ol sa‘ ādet māyesi
Ol şerīfe ol Muḫammed dāyesi
- 187 Ol ḳabilede olurdı ol nigār
Ḥazızı devlet oldu aña baḫt-ı yār
- 188 Ḳati kıtlıķ oldu ol yir ol zamān
Aç oluben cümle ḫalk itdi fiḡān
- 189 Ol ḳabile erleriyle ‘ avreti
Ot yimek oldu olaruñ ‘ ādeti
- 190 Şöyle yidiler o yirün otunu
Anda kimse bulmaz oldu ḳoyunu

- 191 Oldılar açlıqdan anlar bî-ķarār
Ağladılar gice gündüz zār u zār
- 192 Ğayri yire verdiler ot isteyü
Duruşurlardı olar ķuvvet isteyü
- 193 Divşürürken otı bunlar bir şadā
İşidürler cān-fizā-yı dil-güşā
- 194 Biliñüz dir Mekke ehli pür-hilāl
Toğdı ol ğāyet münevver pür-kemāl
- 195 Adıdur anuñ Muħammed Muştafā
Kimi emse bulur ol dürlü şafā
- 196 Baħtlu ħātun kim anı götürür
Baħtlu göz anı gören gözdürür
- 11a**
- 197 Baħtlu eller kim anı götürür
Baħtlu dizler kim anı yaturur
- 198 Anası olmışdur anuñ ki za‘ ĩf
Süd ememiz oldu andan ol şerif
- 199 Dāye ister aña anuñ anası
Sizden olur bilüñ anuñ dāyesi
- 200 Çünkü anlar bu sözi iştdiler
Aña dāye olmağa ivişdiler
- 201 Er u ‘avret cümlesi olup revān
Mekkeye gitdiler anlar şāzumān

- 202 Bir gice yolda H alime uyıdı
Uyku içre bir g zel d ş g rdi
- 203 G rdi bir havz-ı laşif ab-ı rev n
Andan içen alısardur c vud n
- 204 S dden aç u buzdun şovuğıdı
Aņa beņzer d nyada şu yoğıdı
- 205 G rdi bir oğlancuğı anda laşif
Ol amer manzar g neşdend r şerif
- 206 Didi gel iy d ye sen i bu şudan
Kim yağin oldı ıkasın puşudan
- 207 Baņa d ye sen olursın iy ana
Gel bu şudan yun hem i ana ana
- 208 Ben m adumdur Muşammed Muştafa
Benim i n iriş r saņa şafa
- 209 Vardı havza girdi andan idi ol
L yık oldı kim amm  andan Res l
- 11b**
- 210  nki g rdi bu d şi ol nık n m
Uyanuben g nli oldı ş d u k m
- 211 Bu d şi dime ol hiç kimseye
Ol abileyile vardı Mekkeye
- 212 Mekke ehli  adeti hem buyidi
Anasından oğlan emmek  aybidi

- 213 Ol kabīle çünki vardı Mekkeye
Ehl-i Mekke verdi olara karşıya
- 214 Cümlesi oğlanlarını Ka' beye
İletdiler anlara bulmağa taye
- 215 Oldı her ' avret bir oğlan dāyesi
Çaldı Aḥmed ol sa' ādet māyesi
- 216 Hem Ḥalīme daḥi bulma oğlan bulmadı
Çatı ğam-gīn oldı aşla gülmedi
- 217 Gam-gīn olup yürüriken nāgihān
Aḥmedi gördi oldı şādumān
- 218 Gördi kim kundağda yatur ol nigār
Yüzi anuñ berķ ururdı şems-vār
- 219 Çün Ḥalīme gördi Aḥmed yüzini
Gözüne sürdi ayağı tozını
- 220 Gördi aķ şof kundağ itmişler aña
Nūr-ı çerāğ ururıdı her yaña
- 221 Çün Ḥalīme vardı anuñ yanına
Bağdı Aḥmed güldi anuñ yüzüne
- 222 Leblerinden çıkdı bir nūr nāgihān
Nūr içinde ğarka verdi āsumān
- 12a**
- 223 Anda bir ' ādet daḥi hem varidi
Tāyeliķ itmek yetīme ' āridi

- 224 Hāmileyken atası ölmüşidi
Atasından pes yetīm qalmışidi
- 225 Kimse añunçün Muştafâyı almağa
Rağbet itmedi aña dāye olmağa
- 226 Çün Hālīme bulmadı anda piser
Diñle ol hātun nicesi idiser
- 227 Erine vardı didi kim n'idelüm
Bir yetīm var alup anı gidelüm
- 228 Erine hoş gelmedi hātun sözi
Didi baña hiç gerekmez öksüzi
- 229 Pes Hālīme didi ger yoq atası
Vardur āhır ol lañifün anası
- 230 Anı alup aña hizmet idelüm
Qavmümüzle yirimüze gidelüm
- 231 Rāzı oldı eri anı almağa
Hem Hālīme aña dāye olmağa
- 232 Didi tur imdi varalum alalum
Aña dürlü dürlü hizmet kılalum
- 233 Ol ikisi yirlerinden turdılar
Muştafanuñ hazretine vardılar
- 234 Muştafanuñ anasını gördiler
Hoş selām virüp elini öpdiler

- 235 Didiler oğluğ bize vir alalum
Gice gndz ağa ĥizmet kılalum
- 12b**
- 236 mine didi Ĥalmeye szğ
Ĥoş şabl itdm amm varısa sdğ
- 237 Aĥmedn vardı Ĥalme yanına
Ol sa' det ol Őef' at knına
- 238 Bağdı Aĥmed gldi an yzne
Reşk ider ' anber ayağı tozuna
- 239 Aĥmedi aldı Ĥalme eline
Çoğ selm olsun ağa v line
- 240 Mamasın virdi Resl imdi anı
mine didi şabl itdm seni
- 241 Şağ memesinden sdi emdi Resl
Şol memesinden ĥiç emmedi Resl
- 242 Aĥmedi virdi Ĥalme eline
T alup gide anı ol iline
- 243 Aĥmedi aldı Ĥalime Őd u km
Didi hep ' lem sağa olsun glm
- 244 Çn Ĥalme Aĥmedi aldı eline
Ah idp ağladı ol dem mine
- 245 Didı kim cnumdur Aĥmed gidicek
Nice diyin anı ben grmeyicek

- 246 Āmine ağladı ol dem zār u zār
Gözi yaşından yir oldı lālezār
- 247 Didi saña yā ilāhe'l-ālemīn
Aḥmedi ı̇şmarladum ben yā Emīn
- 248 Aḥmedi aldı Ḥalīme eline
Gözin öpdı başdı anı bağrına
- 13a**
- 249 Kaʿ beyi itdi ṭavāf ol dem hemān
Devesine bindi vü oldı revān
- 250 Bir devesi varidi anuñ zaʿ īf
Ḥastalıkdan olmuşıdi ki naḥīf
- 251 Yürümege hīç mecālī yogıdi
İñlemesi zārılığı çoğıdi
- 252 Üstine çün bindi ol şāh-ı cihān
Deve yirden kılķuben oldı revān
- 253 Bildi kim üstine bindi şehriyār
Şād oluben çarḥa girdi çarḥ-vār
- 254 Kuvveti artdı devenüñ yürüdi
Zıra üstine binen meh-rūyidi
- 255 Cümle ḥalkuñ öñine geçdi deve
Aña binenidi her derde devā
- 256 Şād oluben yürürıdi berķ-vār
Aña ṭapu kılurıdi ne ki var

- 257 Dirdi önce yürümek lâyıķ baña
Zıra şāh-ı enbiyā bindi baña
- 258 Didi şimdi çarķ-ı gerdān olmışam
Şimdiki dem ‘ arş-ı rahmān olmışam
- 259 Şimdiki dem bendedürür Muşafā
Şimdiki dem bendedürür pür-şafā
- 260 Şimdiki dem kuţb-ı aķţāb bendedür
Şimdiki dem yirde mehtāb bendedür
- 261 Başuma uruldı bir devletlü tāc
Aluram münkir olanlardan ĥarāc
- 13b**
- 262 Gideriken yolda ol ĥayru’l-beşer
Cüş iderdı gül-i aĥcār u şecer
- 263 Uğraduğı nesne ol bedr u temām
Söyleyüp virüridi aña selām
- 264 Kırumış çeşmelere uğrasalar
Cüş idüp aķardı anlardan şular
- 265 ‘ Āķibet vardı Ĥalīme yirine
Muşafāya uymayanlar yirine
- 266 Uyumazdı gice gündüz ol niğār
Aĥmede meşğülidi leyl ü nehār
- 267 Anlaruñ koyunları aruğıdı
Memelerinde dağı süt yoğıdı

- 268 Aḥmed elin qoyuna degürdiler
Ol qoyunlar def' aten semürdiler
- 269 Nice eyyām anda yağmur yağmadı
Bitmedi ot kimse qoyun şağmadı
- 270 Qatı kıtlıq oldı ol yir ol zamān
Aç oluben cümle ḥalk kıldı fiğān
- 271 Cem' oluben cümle ḥalk pīr u cūvān
Vardılar Ḥalīme evine hemān
- 272 Qapusında āh u efğān itdiler
Gözyaşını anda 'ummān itdiler
- 273 Ayağuna düşmişüz baqğıl bize
Sen kerem kıl dest-gīr olğıl bize
- 274 Gel bizümle Aḥmedi alğıl bile
Taşra çıqıp Tañrıdan yağmur dile
- 14a**
- 275 Muştafāyı başlara götürdiler
Bir müşerref mevzi' e yitürdiler
- 276 Ağlayuben āh u efğān itdiler
Anda çok ḥayvān qurbān itdiler
- 277 Didiler kim Muştafānuñ başıçün
La' l-i leb būy-ı muqavves qaşıçün
- 278 Raḥmetünle bize eylegil nazār
Gül yüzinden bize indirğil maṭār

- 279 Zāhir oldı bir buluṭ gökde hemān
Ol buluṭda gizlü oldı āsumān
- 280 Şol kadar yağırdı seyli ol seḫāb
Cümle ḫalkı anda itdi ğarḫa āb
- 281 Cümle ‘ālem yetdi āb-ı raḫmete
Cümle ādem ğarḫ oldı ni‘ mete
- 282 Buncılaym çoḫ ‘acāyibler iy yār
Muştafādan oluridi āşikār
- 283 Ḥasta anuñ göricegiz yüzüni
Ḥoş oluben buluridi özünü
- 284 Çün Rebī‘ü’l-evvelüñ eyyāmıdur
Ḥāzır ol mü’minlerüñ bayrāmıdur
- 285 ‘İşķile bir rūh-i faḫr-i kāināt
İdelüm cān u gönülden eş-şalāt

Faşl

- 286 Çünkü girdi iki yaşına Ḥabīb
Ol lebīb ü ol nesīb ü ol ṭabīb
- 14b**
- 287 Birde seyre başladı ol āfitāb
Reşk iletdi aña gökde māhitāb
- 288 Sağ yanına şol yanına meyl ide
Yürümege başladı ive ive

- 289 Dāyenüñ bir küçük oğlı varidi
Luţf-ı ihsān aña dāim kāridi
- 290 Aĥmedüñ oldı rezā' dan ģardeşi
Aĥmede ĥizmet idi dāim işi
- 291 Çünki Aĥmed irdi birkaç yaşına
Urdı levlāk tācını ol başına
- 292 Dāyesine didi destūr vir baña
Varayın ben daĥi ģoyun ģütmege
- 293 Ķardeşümle bende bile varayın
Anuñile bende ģoyun ģüdeyin
- 294 Didi oğul dāyenüñ sen cānısın
Belki cümle canlaruñ sen cānısın
- 295 Cānum Aĥmed düşmanuñ çoģdur senüñ
Ĥaĥdan artuĥ ĥāfızuñ yoģdur senüñ
- 296 Ķorģarum ki tuş ola biri saña
Seniñüçün gele çoģ ģavģa baña
- 297 Didi Aĥmed ĥāfızum ol Başır
Ķullarına oldurur ni' me'n-naşır
- 298 Çün Ĥalīme dinledi bu hoş sözi
Cüş idüben yaşile tıldı gözi
- 299 Var didi çün ĥāfızuñ Ĥaĥdur senüñ
Dāimā ĥıfzında olursın anuñ

15a

- 300 Gice geçdi çünki toğdı afitāb
Vardı anuñ üstine bir hoş seḫāb
- 301 Ṭonların geydüirdi dāye Aḫmede
Geydi Aḫmed ṭonlarını ḫamd ide
- 302 Gözlerine sürme çekdi dāyesi
Didi kim sensin sa' ādet māyesi
- 303 Gözlerini öpdü sen varğıl didi
Şağlıgıla aḫşamın gelgil didi
- 304 Kardeşi(y)le gütmeye gitdi koyun
Oynamazdı anda aşla ol oyun
- 305 Virdiler aña selām her kıru yaş
Ayağına hep koyunlar kıodı baş
- 306 Ol koyunlar tutaridi sözüni
Hem öperlerdi ayağı tozunı
- 307 Ağsaķıdı ayağı bir koyunuñ
Şınmışıdı ayağı ya' nı anuñ
- 308 Elini degürdi aña ol nigār
Şulḫ itdi anı ol dem Girdigār
- 309 Gütdiği koyunlaruñ hep izini
Kıurd öpüp sürerdi aña yüzünü
- 310 Yürüdüğü yirde ol ḫayrü'l-beşer
Yaşaruridi kıurı ot kıurı şecer

- 311 Bir kuyuya varıcağ ol pür-hüner
Cüş idüp şuyı anuñ taşra çıkar
- 312 Ol koyunlar ol şudan içeridi
Ol aradan ol Hābīb kaçaridi
- 15b**
- 313 Varidi ol yirde bir ner ejdehā
Kimse bulmaz deminden hīç rehā
- 314 İttifākā ol yire vardı olar
Ejdehāyı anda anlar gördiler
- 315 Dāye oğlı def^f kaçmağ istedi
Aḥmed aña kaçma korqmağıl didi
- 316 Aḥmedi çün gördi anda ejdehā
Çoğ tevāzu^c eyledi ol dem şehā
- 317 Didi sensin Hağ Resūli şehriyār
Cümle ^cālem senüñiçün oldı var
- 318 Aña didi ol Hābīb-i Zü'l-minen
Yüri git bu yirde ayruğ turma sen
- 319 Gitdi ayruğ ol arada turmadı
Anı daḥi kimse anda görmedi
- 320 Aḥşamın vardılar eve şādumān
Tañla turup yine oldılar revān
- 321 Yürüriken anda anlar ol zamān
İki kimse ḥāzır oldı nāgihān

- 322 Aḥmedi anlar aluben gitdiler
Anı anlar bir tağa iletdiler
- 323 Başdılar ol yirde ādem faḥrını
Yardılar anuñ o yirde şadrını
- 324 Yüregin kevşer şuyuyile yudılar
Yine anı yirine hoş ḳodılar
- 325 Gögüsün anuñ yine anlar dikdiler
Elin öpüp ol aradan gitdiler
- 16a**
- 326 Dāye oğlu gördi çün bu işleri
Başına irdi ‘ ālemüñ teşvīşleri
- 327 Anasına vardı ol ḥayrān u zār
Didi ana gāfil olma zinhār
- 328 İki kimesne ol Ḥicāzī ḳardeşüm
Aldı gitdi key ‘ aceb oldu işüm
- 329 Anı bir tağ üstine iletdiler
Yardılar gögsini yine dikdiler
- 330 Çün Ḥalīme diñledi anuñ sözin
‘ Aḳlı gitdi yavu ḳıldı kend’ özin
- 331 Ağlayuben ol maḳāma vardılar
Aḥmedi anlar o yirde buldılar
- 332 Gördiler oturur ḥayru’l-enām
Gökyüzinde sāye-bān olmış ğumām

- 333 Aḥmedi anlar oradan aldılar
Götürüben evlerine geldiler
- 334 Zāyi^c ola diyü anı aldılar
Turdılar Mekke yolına girdiler
- 335 Yolda bir sāḥir varidi ol zamān
Ugradılar aña anlar nāḡihān
- 336 Gördi bildi Aḥmedi ol bed-güher
Didi bundan irişürdür çok zarar
- 337 Qavmine çağırđı didi gel ü gör
Tutup işbu oğlanı öldürünüz
- 338 Diniñüzi bu sizün hep yıkısar
Size bundan çok zararlar iriser
- 16b**
- 339 Çünkü cāzū bunu didi anlara
Qılıç alup bindi anlar atlara
- 340 Dāye alup Aḥmedi kıldı fiğān
Uçdı altından deve oldı revān
- 341 Mekkeye vardı deve qondı hemān
İndi dāye Aḥmedile şādumān
- 342 Söz o gündür ceddine virdi anı
Aldı eline dedesi öpdı anı
- 343 Aḥmedi götürüp iletđı evine
Tā anası görüp anı sevine

- 344 Mekkenüñ ‘ avretleri hep vardılar
Aḥmedüñ yüzün göricek didiler
- 345 Dañışalum bu sa‘ âdet mâyesin
Kimdügin hem bile mi anasın
- 346 Pıçeyile yüzlerini örtdiler
Başlarına daḥi hem çār örtdiler
- 347 Küççükiken gitmişidi ol Ḥabīb
Anasını bilmezidi ol ṭabīb
- 348 Ṭurdı yirinden hemān serv-i revān
Anasından yañına oldı revān
- 349 Vardı bilüp anesin öpdı hemān
Boynına şalındı anuñ şādumān
- 350 Yüzün öpdı ol dem anuñ anası
Didi sensin ananuñ sermāyesi
- 351 Şād ola rüh-ı Muḥammed Muştafā
Vir şalavāt cānile iy bā-şafā
- 17a**
- 352 İşid imdi Muştafanuñ atası
Atasından soñra öldi anası
- 353 Ḥāmileyken Muştafānuñ anası
Bil ecel cāmını içmişdi anası
- 354 Altı yaşına giricek ol Ḥalīm
Anası daḥi ölüp qaldı yetīm

- 355 Öüriken anası ağlaridi
Saña ıoymadum Hıabıbum diridi
- 356 Sevinürdüm seni peygamber görem
Dertlü cânuma senüñle em kılam
- 357 Lık uş şanularuma irmedüm
Seni peygamber cihānda görmedüm
- 358 Uş ecel ayırdı baña vā ıasretā
Senden ayrıldum baña vā fūrkatā
- 359 Tıtsar nūruñ cihānı ser-be-ser
Tolısar müşk bigi kokuñ iy be-ser
- 360 Lık bahtum karayımış uş benüm
Kimi o nūrdan maħrūm oldu bu cânum
- 361 Uşda ben gitdüm oğul ıalduñ yetim
Gözlerüñ yaşlı vü hem göñlüñ sağım
- 362 Kim vire göñlüñ dilegini oğul
Ata ana gitdi uş iy yüzi gül
- 363 Böyle diyüp zārı zār ağlardı ol
Derdile cân u ciger tağlardı ol
- 364 Pes yetim ıaldı o şāh-ı mu‘ teber
Ata vü anadan ol ıayru’l-beşer
- 17b**
- 365 Niçün itdi Hıağ anı bilüñ yetim
Zıra kim kıymetlüdür dürr-i yetim

- 366 Pes ki ‘ Abdülmuṭṭalib aldı anı
Cānı bigi severidi hem anı
- 367 Çün sekiz yaşına irişdi o cān
Öldi ‘ Abdülmuṭṭalib daḡi iy cān
- 368 Oḡlı Ebū Ṭālibe ıřmarladı
Aḡmedi cānuñ gibi sevgil didi
- 369 Pes anuñ yanında oldu o řāh
Boyı servi şaçı sünbül yüzi māh
- 370 Çünki ol řāh degdi on dört yaşına
Cümle ḡalk and iġer oldu başına
- 371 Ulu vü kiġi kamu ehl-i ‘ Arab
Cümle andan bildiler ‘ ilm ü edeb
- 372 Görmediler aña beñzer ādemi
Ḥulķıla tutdı cemī‘ -i ‘ ālemi
- 373 Yüzünü gören severdi cānile
Hem-dem olurdu hemān imānile
- 374 Hem Ḥadīce Ḥātunı almışıdi
Daḡı Rabbānī yaķın ḡalmıřıdi
- 375 İrdi çün kırķ yaşına ol māh-rū
Viridi peyġamberlik ol Settār-ı Hū
- 376 Her ṡarafdan ḡalk gelürdi çok çok
Dīne girürlerdi ḡoř pür-zevķ u řevķ

377 Mu' cize ' arz eyleyüben vaḥyile
Da' vet eylerdi cihānı sa' yile

18a

378 Eyle sulṭān oldı ol nūr-ı sirāc
Ḳayşer u Kisrīden alurdı ḥarāc

379 Dīne girüp geldi her şehr-i diyār
Cümle ol sulṭāna ḳul oldı iyār

380 Öyle sulṭān oldı Cebrā' il aña
Geldi da' vet ḳıldı Tañrıdan yaña

381 Aluben Mi' rāca gitdi anı hem
Şevḳile sen diñlegil iy pür-kerem

382 Tā ki cānuña ire nev nev ḥayāt
' Āşıkiseñ ' ışıkile di eş-şalāt

Der beyān-ı mi' racü'n-nebī (a.s)

383 İmdi gel iy ' ışık odına yanıcı
Kendüyi ma' şūḳa ' āşık şanıcı

384 Diñlegil mi' rācın ol şāhuñ ' ayān
' Āşıkiseñ ' ışıkile ṭurma yan

385 Bir düşünbe gicesi taḥḳīḳ-i ḥaber
Leyle-i Ḳadridi ol gice meger

386 Ol Muḥammed Muştafa ḳadri yüce
Ümmühāni evine vardı ol gice

- 387 Andayiken nāgehān ol kāmile
Ne didi Hāḡ diñlegil Cebrā'ile
- 388 Didi tespīḡ eyleme yā Cebrā'il
Sen daḡi cān almaḡıl yā 'Azrā'il
- 389 Ḳorḡdı Cebrā'il didi kim yā İlāh
Ol kıyāmet mi ḡopar iy pādişāh
- 18b**
- 390 Hāḡ didi ḡopmaz kıyāmet bil yaḡīn
Līk varḡıl cennete sen iy emīn
- 391 Bir muraşşa' tāc u ḡulle hem kemer
Hem daḡi al bir buraḡ-ı mu' teber
- 392 Ol Ḥabībüme ilet binsün anı
'Arşımı seyr eylesün görsün beni
- 393 Nice serverdür aña dirven hemīn
Bu arada vāsıta şıḡmaz emīn
- 394 Cebrā'il çün cennete vardı revān
Görđi kim kırḡ biñ buraḡ otlar hemān
- 395 Kırḡ binüñ daḡi altında iy yār
Aḡmedüñ adı yazılmış aşikār
- 396 İçlerinde bir buraḡ aḡlar ḡatı
Yimez içmez ḡalmamış hiç ḡāḡatı
- 397 Gözlerinden yaşı Ceyḡün eylemiş
Cigerini derdile ḡün eylemiş

- 398 Didi Cebrā 'il neden ağladuğñ
 Hüzñile cān u ciger tağladuğñ
- 399 Bāki yoldaşuñ yiyüp içüp gezer
 Sen inlersin niçün cānuñ şızar
- 400 Didi kim kırk biñ yıldurur kim yā emīn
 'Işkdurur baña yimek içmek hemīn
- 401 Nāgehān bir ol işitdi kulağum
 Gitdi 'aqlum bilmezem şolum şağum
- 402 Yā Muḥammed diyüben çağırdılar
 Bir avāz birle ki gönüller deler
- 19a**
- 403 Yā Muḥammed diyübeni bir şadā
 Ol şadāya cānumı kıldum fidā
- 404 Çün işitdüm aşikāre ol adı
 Līk bilmedüm çağıran kim idi
- 405 Ol zamāndan bilmezem ki n'olmuşam
 Ol aduñ ıssına 'āşık olmuşam
- 406 Cenneti başuma 'ışkı tar ider
 İşümi leyl ü nehār uş zār ider
- 407 Ger iremezsem cemāline anuñ
 Urısarum terkini cān u tenüñ
- 408 Didi Cebrā 'il aña kim iy Burāk
 İrdüñ uş maqşūduña kılma firāk

- 409 Gel berü ma‘ şūkuña ir göreyin
Yüregüñ başına merhem urayın
- 410 Kimde kim ‘ ışkuñ nişānı vardurur
‘ Ākıbet ma‘ şūqa anı irgürür
- 411 Qıldı tezyīn ol Burākı hoş emīn
Bir kızıl yāqūt eyer urdı hemīn
- 412 Hem zümrütdendi o yanı la‘ lile
Tāc u hulle hem kemer daḥi bile
- 413 Aldı Cebrā’ il buları ol zamān
Tā cenāb-ı Aḥmede geldi hemān
- 414 Didi yā Aḥmed icāzet var mıdur
İçerü girmege işāret var mıdur
- 415 Pes Resūl didi ki gir yā Cebrā’ il
Qapuda tırma berü gel yā Ḥalīl
- 19b**
- 416 Āyet-i raḥmetmi getürdüñ digil
Yā ‘ azāb āyātumı tīz söylegil
- 417 Cebrā’ il didi ki Ḥaḳ itdi selām
Didi gelsün Ḥazretüme ol hümām
- 418 Çün luḫfumla konuḳlayayum anı
‘ Arşı seyr eylesün görsün beni
- 419 Dāim ister Ḥazretümden her melek
‘ Arş u Kürsī Sidre vü çarḫ u nüh felek

- 420 Cümlesi anuñ yüzün görmek diler
Ayağına yüzünü sürmek diler
- 421 İşbu gice bir gicedür iy Emîn
Nice ‘ izzetler idiser ol Mu‘ in
- 422 Hem sekiz cennet apusun açdılar
Yoluñ üstine cevāhir şadılar
- 423 Gel gidelüm Hāzrete yā Muşafā
Muntazırdur anda aşhāb-ı şafā
- 424 Saña cennetden getürdüm bir Burā
Tāc u hulle hem kemer iy yüzi a
- 425 İşidüp anı Resül oldu fera
Şāzılık geldi amu gitdi tera
- 426 Tırdı yirinden hemān dem Muşafā
odu tacı başına ol pür-şafā
- 427 Hulle(y)i geydi vü balandı kemer
Hā aña ‘ aşı olanları sever
- 428 Çekdi ol demde Burāı ol emîn
Muşafānuñ öñine geldi yaın
- 20a**
- 429 Bindi ‘ izzetle hem ol şāh-ı cihān
Adı perrini Burā udı hemān
- 430 Pes öñince pāk aup peyk-i Celil
Ber-veş pervāz urup oldu delil

- 431 adre irüp ol gice rühu'l-emîn
 udse irişdi Resül-i pāk-i dîn
- 432 Enbiyā ervāhı arşu geldiler
 Merhabā idüp ziyāret ıldılar
- 433 Mescid-i Ařāda ol ıldı namāz
 Enbiyā ervāhı uydı ber-niyāz
- 434 Dikdi Bārī nürdan bir nerdübān
 Bir ucı yirde biri der-āsumān
- 435 ün yine oldu Burāına süvār
 İrdi evvelki göge ol řehriyār
- 436 Geçdi andan Sidreye irdi Resül
 İşid andan kim neler gördi Resül
- 437 Gördi anda bir melek ol řehsüvār
 Belki biñ biñ yıllık anuñ boyı var
- 438 Daħi yetmiş biñ başı var iy kibār
 Her başında yetmiş biñ yüzi var
- 439 Her yüzinde yetmiş biñ ağızı var
 Her ağızında yetmiş biñ dili var
- 440 Hem our her dilde yetmiş biñ luğāt
 Ol Hāı tespīh idüp bulur necāt
- 441 şaı yetmiş biñ bölük her başda var
 Nürdan itmiş ol Ğanī key ağılağıl

20b

- 442 Her bölükde biñ biñ inci aşılı
 udreti Haqla mu'alla iy ulu
- 443 Dai her inci iinde bir deñiz
 Nrdan itmiş Ha anı hub temiz
- 444 Her deñizde var balıqlar bi-hisab
 İki yz yıllık uzunı iy Őebab
- 445 Her balı stinde yazılmış Laif
 Ol alemle kim Haundur ya Şerif
- 446 L ilahe illallah yo anda gumn
 Hem Muammed'r-Reslullah 'ayan
- 447 Bir elin başına omış ol melek
 Bir elin arasına hem tutma Çek
- 448 Őoyle tespih ider ol Allaha kim
 Ditrer avazından ol 'arş-ı 'azim
- 449 Bakdı ol demde Resl-i meşriayn
 Ol melek oninde grdi Őanduayn
- 450 Hem urulmış anlara yz biñ kilid
 Ol kilidler nrdanidi key işid
- 451 Şordı Cebr'ile ol demde Resl
 İşbu Őanduqlar nedr iy pr-uşul
- 452 Didi Cebr'il ki sen Őorgil iy cn
 Ol melekden t ide sana beyn

453 Pes vardı vü şordı ol Münîr
İşbu şanduklar nedür di iy beşîr

454 Cüş selâmın aluben çoçdı Laţîf
Didi kim olsun beşâret iy şerîf

21a

455 Ümmetüñden kim oruç tutanları
Tamudan itdi azâd Hağ anları

456 Her birine bir berât yazdı Laţîf
İşbu şanduklar içi oldur şerîf

457 Zî-sa' âdet kim saña ümmet ola
Şeksizin tamu odından kırtula

458 Tâ kıyâmet söylenürse bu kelâm
Biñde biri olmaya bunuñ tamâm

459 Pes bu 'âlem tâ ki tonduqça nizâm
Eydelüm hoş eş-şalât u vesselâm

Qubbehâ-yı sebz ü sürh

460 Diñle imdi ol Resûli n'eyledi
Geçdi andan cenneti seyr eyledi

461 İki qubbe gördi yâqûtdan laţîf
Biri yeşil biri kızıl ki şerîf

462 Şordı Cebrâ'ile ol şâh-i güzîn
Kim bu qubbeler kimüñdür yâ emîn

- 463 Didi Cebrā' il aña kim iy Ḥabīb
Bu sözi Rızvāna şorgıl iy ṭabīb
- 464 Şordı Rızvāna Resūl edib-ḥitāb
Viridi Rızvān Muştafāya hem cevāb
- 465 Bil yeşil ḳubbe Ḥasanuñ iy Hümām
Hem kıızıl ḳubbe Ḥüseynüñ vesselām
- 466 Yine Rızvāna didi ol demde Şāh
Kim iki renkde çün kıldı İlāh
- 21b**
- 467 Didi Rızvān āhile ol Servere
‘Āsī ümmet Ḥasana ağı vire
- 468 Ol mübārek gövdesi ola yeşil
Ḥaḳ anuñçün ḳubbesin kıldı yeşil
- 469 Hem Ḥüseyni öldüreler seyfile
Tā kıızıl ḳana temāmet ğarḳ ola
- 470 Lā-cerem Ḥaḳ ḳubbesin kıldı kıızıl
Ol sebep budur Ḥabībüm bellü bil
- 471 İşidicek ol Resūl āh eyledi
Gözi yaşı çeşme gibi çağladı
- 472 Çok te’essüf itdi ḥasret eyledi
Böyle diyüp ḳatı ḳatı ağladı
- 473 N’idelüm n’eyleyelüm ḳuzularum
Çāre yoḳ cān u ciger ṭağlalyalum

- 474 Həq hıtab idüp o demde söyledi
İy Həbībüm niçün ağlarsıñ didi
- 475 Həzretümde bil gözüñ yaşı nedür
Yoqdurur anuñ bahāsıdur nedür
- 476 Dileriseñ şaqlayayın anları
Tā ziyān itmeyeler ins ü perī
- 477 Ümmetüñi lık kırtarmaz venin
Bil şefā' at ben saña virmez venin
- 478 Tamudan çıkarmazın ben ümmetüñ
Sen daħi hem idemezsin himmetüñ
- 479 Pes Resül ol demde feryād eyledi
Yā İlāhī ümmetüm kārıñ didi
- 22a**
- 480 Ümmete olsun fidā anlar iy Şāh
Vir şefā' at tek baña iy Pādişāh
- 481 Ger kızum Fātımayıda iy Cemīl
Bile öldürürlerise iy Celīl
- 482 Rāzıyam tek vir şefā' at iy Semī'c
Ümmetüme tā olam yarın şefī'c
- 483 Gör fidā itdi saña sevdüklerin
Tā ki yarın kırtara ümmetlerin
- 484 Zī-Resül-i zī-şefī'c u'l-müznebīn
Vir şalavāt cānına olğıl emīn

- 485 Daħi diñle ol Resūli neyledi
Cenneti bir bir temāşā eyledi
- 486 Cümle gördüğini dirsem söz uzar
Yine maqşūda dönelüm biz iy yār
- 487 Gördi hem gökde ferişteher kamu
Her biri bir dürlü tã‘atde ‘amū
- 488 Ol ‘ibādetün kamuşın Müste‘ān
Ad koyup virdi Resūle armağan
- 489 Ol namāzdur kim ki kılsa müstaķīm
Raħmet idem didi Raħmānū’r-raħīm
- 490 Sidreden öte daħi hiç Cebra’il
Aħmed ile gidüp olmadı delil
- 491 Geldi Refref gitdi anuñla Muştafā
Geçdi yetmiş biñ hicābı pür-şafā
- 492 Yuķaruya çünki seyrān eyledi
‘Arş-ı Haķķa irdi cevlān eyledi
- 22b**
- 493 Lā-cerem pervāz urup ‘arşdan öte
Kaçup irişdi o ‘ālī ħazrete
- 494 Çünki ‘āşık irdi ma‘şūķa revān
Gitdi ‘āşık ma‘şūķı kaldı hemān
- 495 Şundi ma‘şūķ aña bir cām-ı fenā
Nūş idüp ‘āşık hemān buldı beķā

- 496 Çün Resülün sırrı buldı pes vişāl
Ol ulu Şāh aña gösterdi cemāl
- 497 Didi Allāh yā Ḥabībüm armağan
Ne getürdüñ ḥazretüme armağan
- 498 Gelse dost dosta virür armağan
Milk-i dünyādan baña qanı armağan
- 499 Pes Resül didi İlāhī armağan
İki üç nesne getürdüm hemān
- 500 Uşda bir avucumda eksük tã^ç atum
Hem bir avucumda günahkār ümmetüm
- 501 Bundan artuq daḥi nesnem yoq virem
Ḥazretünden belki raḥmet umaram
- 502 Didi tã^ç at eksügüni yā Ḥabīb
Raḥmetümle ^çafv kıldum yā lebib
- 503 Ümmetüni daḥi ^çafv itdüm tamām
Bil şefã^ç atünle senün iy hümām
- 504 Ḥaḳ te^ç ālā luṭfile idüp ḥiṭāb
Didi yā Aḥmed muraduñ müstecāb
- 505 Bir muradum var benüm senden didi
Ḥācetüni çok dile benden didi
- 23a**
- 506 Secde kıldı didi faḥrū'l-mürselin
Ümmetüm cürmin bağışla yā Mu^ç in

- 507 Ümmetümün hep günāhın yā Kerīm
Luṭf idüp ‘afv it bağışla vir na‘īm
- 508 Yine luṭf u ‘izzetinden Ḥaḳ didi
Bir naẓar eyle aşığa baḳ didi
- 509 Aşığa baḳdı Resūl-i müste‘ān
Bir avıc miḳdar görüñdi cihān
- 510 Didi yā Aḥmed ne yaratdum ḳamu
Hep senün mihrüñiçün iy māh-rū
- 511 Bir avuc topraḳ nedür dirsın baña
Kim anı bağışlamayam ben saña
- 512 Hep günāhın ümmetün bağışladum
Anları sağışladum şaḡ işledüm
- 513 Senden artuḳ ben severven anları
Ġayrı ümmet cismi bunlar cānları
- 514 Bunca ‘izzetler ḳılup aña Ḥudā
Göñderüp menziline iḥsān ide
- 515 Çünki menziline döñdi ol Resūl
Yolda çoḳ dürlü ‘acāyib görñdi ol
- 516 Gelüriken bir dütün görñdi Resūl
Şordı Cibrīle nedür bu iy uşul
- 517 Didi Cebrā’il cehennemden gelür
Vardı ṭamuyı daḡı görñdi o nūr

- 518 Kimi maymun şüretinde her biri
Kimi hınzır şüretinde od yiri
- 23b**
- 519 Yanar anlar od içinde zār u zār
Yaş yirine gözlerinden kan iner
- 520 Her biri bölük bölük efgān ider
Gözyaşını aqıdup nālān ider
- 521 Gördi bir hātūn daḥi hem iy ulu
Od içinde hem mu‘ allaḫ aşılu
- 522 Çağıruban diridi vā Aḥmedā
Hem daḥi eydürdi vā Muḥammedā
- 523 Didi Mālīk bu anañdur yā Resūl
Uş ‘ azāb içinde qaldı bunda ol
- 524 İşidicegüz Muḥammed ağladı
Gözi yaşı yüzi üzre çağladı
- 525 Cebrā’ il gördi kim ağlar Muştafā
Bile ağladı anuñla ol şafā
- 526 İrdi ol dem Ḥaḫdan aña bir melek
Didi yā Aḥmed eyit nedür dilek
- 527 Didi Ḥaḫ dilerse ananı virem
Ümmetini līk ṭamuda ḫoram
- 528 İşidicek anı feryād eyledi
Yā İlāhī ümmetüm gerek didi

- 529 Ümmetümçün anamı kıldum fidā
Uşda zāriyile eyderven nidā
- 530 Ümmetiçün ol Resül gör n'eyledi
Anasını tamuda terk eyledi
- 531 Sünnetini biziçün tutmayavuz
Niçün aña cān fidā itmeyevüz
- 24a**
- 532 'Azm kıldı dönmege ol dem Resül
Cebrā' il çekdi Burāķı bindi ol
- 533 Urdı hoş pervāz öñince Cebrā' il
Menziline irdi maħbūb-ı Celil
- 534 Geldi oturdı haremde Muştafa
Ümmetine itmege mihr ü vefā
- 535 Geldi irişdi Kureyş ol dem hemīn
Bile gelmişidi Ebū Cehl-i la' īn
- 536 Depredüp şekker dilin fahrü'l-enām
Didi seyr itdüm semavātı tamām
- 537 Bu gice luţf eyledi baña Celil
Ya' ni gönderdi Burāķ u Cebrā' il
- 538 Kūdse vardum anda çok kıldum namāz
Göklere 'azm itdüm andan ber-niyāz
- 539 'Arşı vü kürsī temāşā eyledüm
Haķķa irdüm çok temennā eyledüm

- 540 Geldi Bū Bekre didiler yā ‘atīk
Dir Muḥammed ‘arşa irgürdüm tarīk
- 541 İşidüp didi şadaḳte yā Ḥabīb
Vaşl-ı Ḥaḳdur saña ‘ālemden naşīb
- 542 N’ola ‘arş olsa güzer-gāhuñ senüñ
Pes sen Allāhuñsın Allāhuñ senüñ
- 543 Çünkü taşdıḳ itdi Bū Bekr Aḥmedi
Ḳoçdı Aḥmed anı şiddīḳum didi
- 544 Zī-sa‘ādet ol kişiye zī-şafā
Kim ḳoça anı Muḥammed Muştafā
- 24b**
- 545 Pes Ḳureyş itdi ḳamu nigār aña
Niçeler mürted olup ḳaldı taña
- 546 Ṭurdı bu Cehl aña eydür Ḳudsi sen
Görmedüñ vaşf it inanam saña ben
- 547 Mescid-i Aḳşāyı eyle hem beyān
Vir bize anuñ bināsından nişān
- 548 Ḳıldı bir sā‘at tevaḳḳuf ol Ḥalīl
Kim göre tā emr ider vaḫyi Celīl
- 549 Nesne şordılar gözetmemişdi ol
Geldi kāfirler oturdı şağ u şol
- 550 Didiler kim yā Muḥammed vir cevāb
Mu‘cizātuñ varise ref‘ it ḫicāb

- 551 Luṭf idüp faḥr-i cihāna Müste‘ān
Gün gibi ‘arz eyledi ḳudsi ‘ayān
- 552 Her neden kim şordılar virdi cevāb
Ol mükerrerrem cānu ol ‘ālī-cenāb
- 553 Didiler kim yā Muḥammed iy ‘aceb
Ḳāfile gördü kim yolda bā-‘Arab
- 554 Didi kim Ravḥada uğradum aña
İstedüm şu virdiler içdüm baña
- 555 Bir deve yitirüp olmuşlar melül
Şalıvirdüm buldılar didi Resül
- 556 Didiler kim ḳāfile iy māh-rū
Bunda ne vaḳt iriser şerḥ it ḳamu
- 557 Didi irür kindiden soñra tamām
Göriser anları Mevlā vü ḡulām
- 25a**
- 558 Bir deve önce gelüp şehre ire
Tüyi rengi beñzeye ḥākistere
- 559 Ol deve üstinde hem iy ehl-i nār
Baḡludur iki ḡarāre aşikār
- 560 Didiler kim mu‘cizātun görelüm
Ṭoḡrı iseñ yoluña cān virelüm
- 561 Çıkdılar andan Şeniyye taḡına
Baḡdılar yoluñ şolına şaḡına

- 562 Çün güneş bir söki boyunca qalır
 Qāfile görünmedi varur gelür
- 563 Bir işāret eyledi şemse Resül
 Didi kim tūr yā güneş bekle uşül
- 564 Luţf-i Haq aña hidāyet eyledi
 Tutdı gün emrin ri'āyet eyledi
- 565 Nice ulu sulţāndurur ol şāhı gör
 Emrini tutdı günile māhı gör
- 566 N'ola emrin tutsa gün peygamberüñ
 Nāşırı Allāhdur ol serverüñ
- 567 Tūrdı gün kindi yirinde bir zamān
 Şoñra baqdılar görüñdi kārübān
- 568 Gördiler kim öñce irür bir deve
 Görmege Peygamberi yürür ive
- 569 Anuñ arduñca irişdi qāfile
 Gördüler kim zāhir oldı qāfile
- 570 Çün mu'ini nāşır oldı Aḥmedüñ
 Hep didüğü zāhir oldı Aḥmedüñ
- 25b**
- 571 Mu'cizi müşrikleri māt eyledi
 Gün gibi mi'rācın işbāt eyledi
- 572 Geldi ol qavmüñ çoğı imāna cüst
 Qaldı Ebū Cehle uyan bī-'aql-ı süst

573 Hakk anuñ kim itmeye kalbini şāf
Emegi zāyi' (vü) sa' yini güzāf

574 Şāz ola rūḥ-ı Muḥammed Muşafa
Vir şalāvāt cānile iy bā-şafā

Ḳāziyye-i 'imāme vü esrāru

575 Mülzem olup tağılur çün müşrikīn
Cem' olur aşḫāb-ı faḫrū'l-mürselīn

576 Cümle enşār u muḥācir cem' olur
Hep bular pervāne Aḫmed şem' olur

577 Bāde-i mi' rācıyle çār-yār
Oldılar sermest ü bī-şabr u qarār

578 Didiler kim yā Resūl-i Müste'ān
Bize var mı ḫāzretüñden armağān

579 Kim seferden irişe evṫānına
Armağān iḫsān ider yārānına

580 Yā Resūlallāḫ biz(e) vā' iz gerek
Ya' ni esrār-ı şeb-i esrā gerek

581 Bu su 'ālī itdi çün bunlar edā
Ḥāzret-i Bārīden irdi bir nidā

582 Ol nidādan bu ḫiṫāb olur 'ayān
Sizlere dīdārum olsun armağān

26a

- 583 İtdiler çün bu nidāyı cümle gūş
 Qaldılar hayretde bā-cūş u hurūş
- 584 İçi taşu cūşa geldi toldılar
 Vāridāt envārına ğarq oldılar
- 585 Kimisi hayrān u ser-gerdān u zār
 Kimisi bī-‘ aql u bī-şabr u qarār
- 586 Ol nidādan hoş şafā kesb itdiler
 Düşüben kend’özlerinden gitdiler
- 587 Öyle bī-hoş oldu düşdi her biri
 Kim didük kimesne qalmanı diri
- 588 Bir zamāndan soñra geçdi vecd-i hāl
 Turdılar uyğudan uyanur mişāl
- 589 Şāz ola rūh-ı Muḥammed Muştafa
 Vir şalavāt cānile iy bā-şafā
- 590 Depredüp şekker dilin ol nūr-ı zāt
 Şundi hoş aşhābına qand u nebāt
- 591 Didi kim tur yā ‘ Alī gel yanuma
 Tā sezā-vār olasıñ ihsānuma
- 592 Yā ‘ Alī mi‘ rāc idicek Ḥazrete
 Bu ‘ imāme yetdi anda raḥmete
- 593 Al bu dūlbendi elüñe dört yaz
 Tā birer alsunlar anı dört yaz

- 594 Țurđı dört baħş itdi anı ol veli
Aldı Eb Bekir    mer   Oġmn   Alı
- 595 Gördiler kim pre bir artuġ alur
Dört pre udretiyle pış gelür
- 26b**
- 596 Ortada Țururken ol baħş-ı gzn
Gyıb oldu nr olup ol dem hemn
- 597 Bu söze rvı   Aliyyü'l-murtaẓ
Didi kim şordum didi y Muştafa
- 598 Drdiken ol pre pış oldu neden
Gyıb oldu yine ol artuġ gelen
- 599 ande gitdi bu kim aldı vir aber
şbhemiz all eyle iy ayru'l-beşer
- 600 İki  lem serveri aup dehen
Didi dinle cnile y Ebu'l-asen
- 601 Dört vezirm yirde dərdi gkde var
Cümlesi emrm Țutar leyl  nehr
- 602 nki ol dört baħşı pış itdi Celil
Geldi ol bir baħşı aldı Cebr'il
- 603 Verdi dört baħş itdi anı Cebr'il
udretiyle yine pış itdi Celil
- 604 Aldı Cebr'il Mik'il birin
Daġı İsrfıl   Azr'il birin

- 605 Ol alan bir pāre eyle nūr olur
  Arş u ferş ol nūrile mesrūr olur
- 606 Aradan ol daı oldu nā-bedīd
 Gōrdi bunlar ditredi Şan berk-i bīd
- 607 Ol muarrebler gōrūp bu hāleti
 Her birinūn tāk oldu tākati
- 608 Bilmediler ande gitdi noldı hāl
 Dōndiler Cibrīle itdiler su ’āl
- 27a**
- 609 Didiler lu it bize yā peyk-i Hā
 Vir bize bu ma nī sırrından seba
- 610 Vardı  arş altına Cibrīl adı bāl
 Tıtdı yūz didi yā Zū’l-Celāl
- 611 ande gitdi bilmedūk ol pāreyi
 Canlara ol pāre oldu yāreyi
- 612 İsterem yā Rabbi sır-dāz it beni
 Bu me āniden hāberdār it beni
- 613 Bu su ’ālī itdi ūn rūhu’l-emīn
 Bōyle oldu emr-i Rabbū’l- ālemīn
- 614 Lufile Cebrā’ile itdi itdi hıāb
 Didi ol derde budur Őāfi cevāb
- 615 Aradan ol pāre(y)i alan benem
  Āleme bu hāyreti Őalan benem

- 616 Ben ki Allāham muḥibb-i Aḥmedem
Aldum anı kim livā'ü'l-ḥamd idem
- 617 Bir 'alem idem kıyāmetde anı
Pür kılam cümle kirāmetde anı
- 618 Viribiyem Aḥmed-i muḥtāruma
Ümmetiyle ğarḳ ola envāruma
- 619 Hem dahi ḳāḏī olam yevmü'l-ḥisāb
Ḥoş ḳuram bir ḥaymeyi 'ālī tınāb
- 620 Ol de ola pāre-i destār-ı dost
'Ālemi pür-nūr ide envār-ı dost
- 621 Ümmetiyle şāz idem dil-dārımı
Gösterem hem cennet ü dīdārımı
- 27b**
- 622 Muşafāya gör ne ikrām itdi Ḥaḳ
'Āleme anuñla in'ām itdi Ḥaḳ
- 623 Yā Rab ol destār-ı Aḥmed ḥaḳḳıçün
Ravza-i nūr-ı Muḥammed ḥaḳḳıçün
- 624 Hem Ebū Bekir 'Ömer 'Oşmāniçün
Hem 'Alī şāhum şeh-i merdāniçün
- 625 Vaḥy-i Cebrā'il Mikā'il ḥaḳḳı
Şūr-ı İsrāfil 'Azrā'il ḥaḳḳı
- 626 Hem livā'ü'l-ḥamd içün yā Müste'an
Ḥaymeñiçün keende zerre kün fekān

- 627 Biz ҡula eyle ʿ ināyet şefkat it
Bugün ihsān eyle yarın rahmet it
- 628 Yā İlāhī ol haqq-ı rüz-ı cezā
Cümlemüz ʿ afv it bi-ʿ izz-i Muşafā
- 629 Yarın isterseñ eger cām-ı müdām
Cūşa geldi eş-şalāt u vesselām

Ziyāde-yi islām u dīn

- 630 İy meʿ ānī baħrine ğavvāş olan
Şāhib-i dürr bār-ı hāşuʿl-hāş olan
- 631 ʿ Işķ deryāsına şal kendʾözüñi
Maʿ rifet dürcine derc it özüñi
- 632 Ola kim el vire ol dürr-i yetīm
Dövletinde bulasın luţf-i delīm
- 633 Kimdür ol dürr-i yetīm iy cān-ı pāk
İdeyim cān ҡubbesini eyle çāk
- 28a**
- 634 Ol Muħammed kim dürr-i yek-dānedür
ʿ Ālemüñ şulţānı oldur yā nedür
- 635 Hāķ teʿ ālanuñ ħabībi Muşafā
Cümle emrāzuñ taḫībī Muşafā
- 636 Mazħar-ı nūr-i Ĥudādur Muşafā
Menbaʿ-ı şıdķ-ı şafādur Muşafā

- 637 Afitāb-ı kibriyādur Muştafā
Enbiyāya pīşüvādur Muştafā
- 638 Muştafādur luţf-ı rahmet ʿāleme
Muştafādur tāc-ı ʿizzet ādeme
- 639 Geldiler cümle nebīler gitdiler
Ümmeti olmağa çok saʿy itdiler
- 640 Hāḡ aña virdüğini kimseye hīç
Virmedi virmiş deġüldür ayru giç
- 641 Dil nice medḡ eylesün peygamberi
Vaşf iden Allāhdur ol serveri
- 642 Hāme olsa her şecer deryā midād
Biñde birin medḡinüñ kılmaya yād
- 643 Böyle ʿālī zāt iken ol Müctebā
Çekdi ehl-i Mekkenen ḡahr u belā
- 644 Bi'z-zarūrī Mekkenen gitmişdi ol
Kim Medīne şehrine bulmuşdı yol
- 645 Geldi aşḡāb anda cemʿ oldı tamām
Dīn ü dil ḡuvvet tıttup buldı niżām
- 646 Varduğınca başladı artmağa dīn
Tıoldı nūr-ı şerʿ ile rüy-ı zemīn
- 28b**
- 647 Vaḡy-i Ḳurʿān gün gün oldı aşikār
Tıoldı eltāfile etrāf-ı diyār

- 648 Nice kâfir leşkeri geldi aña
Hezm olup şindi tağıldı her yaña
- 649 Öyle itdi düşmanile çarb u çarb
Lerzeye geldi elinden şark u çarb
- 650 Diñle imdi bir çazā eydem saña
Mu' cizātıyla çolu öñden soña
- 651 Bir çün ol şadrī vü bedrū'l-ālemüñ
Dövleti vü iftiçarı ādemüñ
- 652 Otururken şād olup aşçābile
İrdi kâfir leşkeri ağıçābile
- 653 Didiler yā Resūl-i Zü'l-celāl
Uş irişdi çazır ol ehl-i çalāl
- 654 Şimdi Yesribde çonubdur yā Resūl
İşidicek oldı Peyçamber melül
- 655 Didi kim çur yā Bilāl eyle şalā
Cem' idüp aşçāb idem def' ü belā
- 656 Meşveret çıldı didi aşçāba ol
Nicedür bu leşkerüñ def' ine yol
- 657 Didi Selmān yā Resūl-i Müste' ān
Çormişem ben nice yüz cenk ü çırān
- 658 Her çaçan kim gelse bir şehre ' adū
Duvarına çendeç çazırlar iy ulu

- 659 Yir yirin birkaç apı ararlar aña
Cenk iderler ol apudan her yaña
29a
- 660 Didi Peygamber budur fikr-i avī
Söyledi Selmān anı hoş ma‘nevī
- 661 Pes yarağ u yanile hoş gitdiler
Hendeqi azmağičün ‘azm itdiler
- 662 Gördiler kim parmağile Cebrā’il
Çizmiş itmiş hendeğün yirin sebīl
- 663 Gördiğın itdi aşhāb-ı kibār
Başladı evvel Resūl-i Girdigār
- 664 Anuñ ardınca Ebū Bekir-i kebīr
Dağı ardınca ‘Ömer cüst ü dilīr
- 665 Soñra aldı eline ‘Osmān anı
Hem ‘Alī azduqça dirdi yā Ğanī
- 666 Sen vir İslām ehline hoş nuşreti
Kim bulalar ehl-i küfre furşatı
- 667 Başladı andan muhācirler revān
İrdi hem enşāriler pīr ü cüvān
- 668 Hendeqi azmağa meşgūl oldılar
Hāzret-i ‘İzzetde maqbūl oldılar
- 669 İşbu resmile azarken Cebrā’il
İrdi yümn-i fethile peyk-i Celīl

- 670 Didi yā Aḥmed selām itdi İlah
Anuñ olsun didi fetḥ ü ‘izz ü çāh
- 671 Ola bu küffāra fetḥ u nuşretüñ
Hem tuta şarkı vü ğarbí ümmetüñ
- 672 Çün bu fetḥi vaḥy kıldı Cebrā’ıl
Hürrem oldı cān u dilden ol Ḥalıl
- 29b**
- 673 Didi hem bu fetḥi aşḥāba Resül
Şādumān oldılar olmışken melül
- 674 Çün münāfiqlar işitdi bu sözi
Kimisi güldi kimi durdı yüzi
- 675 Didiler çün ümmeti dehri tutar
Çorkusından yā neçün ḥendeķ qazar
- 676 N’ola cevr itse Resüle düşmanı
Mārsuz genc ü dikensüz gül qanı
- 677 Gösterüp aşḥābına mihr ü vefā
Ḥoş qazardı ḥendeķi ol bā-sefā
- 678 Bağlamışdı bağrına bir pāre taş
Yüregi tākāt bulup durmazdı taş
- 679 Yimemişdi üç gün olmuş idi ta‘ām
Zıkr ü fikri Veliyy ü Rabbü’l-enām
- 680 Cābir-i enşārī dirlerdi meger
Varidi bir pīr-i dānā pūr-hüner

- 681 Tıydu ħālin Muşafānuñ ol ‘ azīz
İşini qodı elinden cüst ü tīz
- 682 Geldi ehline didi kim yā ħalāl
Açdur üç gündür Resül-i Zü’l-celāl
- 683 Nesne varmı kim anı da‘ vet idem
Şadrimuza tā başa qutlu qadem
- 684 Didi bir şa‘ arpa vardur bir qoyun
Qoyunu aş idelüm arpayı un
- 685 Tek getür Peyğamberi cānum fidā
Bu qoyun ol servere olsun ğidā
- 30a**
- 686 Cābir oldı bu söze key şādumān
Tırdı ħendeqden yaña oldı revān
- 687 Geldi i‘ lām eyledi Peyğambere
Da‘ vetin ‘ arz eyledi ol servere
- 688 Didi Peygamber yaluñuz mı varam
Yoħsa gelsünler mi aşħāb-ı ħarem
- 689 Didi kim her kimi isteñ iħtiyār
Buyruğa fermān senüñ iy şehriyār
- 690 Didi kim yā ehl-i ħendeq tīz gelüñ
Cābir evinde bu dem ħāzır oluñ
- 691 Yarın isterseñ eger cām-ı müdām
Cūşa geldi eş-şalāt u vesselām

- 692 Cābirüñ var idi iki bülbüli
Ya‘ ni oğlanuqları güller güli
- 693 Gördiler ol iki nūreyn-i şafā
Berķ urur nūr-ı Muḥammed Muştafā
- 694 Birbirine didiler iy cān-ı men
Nice luḥ itdi bize gör zü’l-menen
- 695 Çün Resül irdi bize yārānile
Birkaç etmek nide bir biryānile
- 696 Gel beni tenevvür et biryān olam
Tā Resülün ‘ ışķına ķurbān olam
- 697 Bir aydur iy gözüm nūrı beni
Gel ögürdi et ki görmeyem seni
- 30b**
- 698 İy viren her dertlinüñ dermānını
Yine bu ma‘ şūmlaruñ vir cānını
- 699 Sen yine cān vir diyüp kıldı du‘ ā
Çıķrışup amīn didi aşḥāb āña
- 700 Bitdi Cābir gülşeninüñ gülleri
Ötdi ḥoş gūyā olup bülbülleri
- 701 Ťurdılar müstaḡraķ olup envere
Ḥoş şalāvāt virüben Peyḡambere
- 702 Yiñi cān buldı ol iki nev-cüvān
Biri ḥürrem Ťurđı biri şādumān

- 703 Çağırışurlar idi aşhāb şalāt
Berķ ururđı nūr-ı kān-ı mu' cizāt
- 704 Cābir oldı ħūrrem ü ħatūnı şād
Buldılar ' ālemde maķşūd u murād
- 705 Gösterüp bu mu' cizāt-ı Muştafā
Ni' metiçün itdi aşhāba şalā
- 706 Őatdı ağzını yārini ol ni' mete
Kim yidi ğarķ oldı baħr-ı raħmete
- 707 Biñ şahābe yidi vü toıdı tamām
Ol koyun yine dirildi vesselām
- 708 Hem yimek eksilmemişdi bī-ķuşūr
Likin olmişidi yiyenler ğarķ-ı nūr
- 709 Çün mu' ciz dağı oldı aşikār
Cümle tekbīr itdi aşhāb-ı kibār
- 710 Şād ola rūh-ı Muħammed Muştafā
Vir şalavāt cānile iy bā-şafā
- 31a**
- 711 Çün bu evde bir ulu bezm itdiler
Yine ħendeķ ķazmađa ' azm itdiler
- 712 Kimi bil ħazırlamış kimi kürek
Didiler biñ yıl yaraķ bir gün gerek
- 713 ħendeķi ķazdılar oldı çün tamām
Geldi kāfir leşkeri tutdı ħıyām

- 714 Hendeķüñ dört yanına aldı çeri
Kim otuz biñ idi kâfir leşkeri
- 715 Her biri irişdi ķondı bā-ħuzūr
Leşkeri çoķlıđına mest u ğurūr
- 716 Üç biñidi cümle İslām leşkeri
Aħmed içün ğuşşa yirdi her biri
- 717 Dirleridi āh idüp yā Muştafā
Kim yoluñda cümlemüz olsun fidā
- 718 İrmesün ‘ ömrüñ ğünine tek zevāl
Sini zā’ıl itmesün ol bī-zevāl
- 719 Ditreşürlerdi ķamu olup melül
Ĥavf iderlerdi şolaverdi Resül
- 720 Çünki tolandı ğüneş irişdi şām
Diñleyenler kâfire Rabbü’l-enām
- 721 Bir ķatı yil çıķdı ol dün nāgehān
Kâfire ğösterdi maħşerden nişān
- 722 Çadırını ğaymesin ķıldı helāk
Başlarına ğözlerine ķoydı ğāk
- 723 Raħat u bengāhımı ķıldı tārumār
Kimi cān virdi kimisi ķıldı zār
- 31b**
- 724 Biñ melek virimişidi Zü’lcelāl
İrdi küffāra ķıtāl itdi ķıtāl

- 725 Ol melekler şöyle kırdı kâfiri
Virdi cān kırtulmadı biñde biri
- 726 Didi bu fetħi Resūl aşħābına
Şükür kıldı ‘ālemüñ Vehhābına
- 727 İşidüp oldu kamu aşħāb şād
Cümlesi hoş buldı maqşūd u murād
- 728 Yā İlāhī Keşfinüñ maqşūdı çok
Līk varmağa kapuña yüzi yok
- 729 Senden olmazsa ‘ināyet ger aña
Aña maşşerde kıala ‘ālem taña
- 730 Oldı bu mu‘ciz daħi bunda tamām
Diñle aħlāķın daħi iy hoş hümām
- 731 Pes anuñ ki ola du‘āsı müstecāb
Mu‘cizātın kimseyi eyler hisāb
- 732 Yarın isterseñ eger cām-ı müdām
Cūşa geldi eş-şalāt u vesselām

Fī medħü’n-nebī (a.s.)

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Çünkü izhār eyledi şeri‘ -i nizām-ı Muşţafā
Haķķı bātıldan gelüp fark itdi nām-ı Muşţafā
- 2 Pāye-i mi‘rācına irmez ‘uķül-i enbiyā
‘Arş-ı ‘ālıden mu‘allādur maķām-ı Muşţafā

3 Mest olup bezm-i elestüñ vire nūşından nişān
Şunsa bir kez cur' asından cāna cām-ı Muştafā

32a

4 Şad hezārān u hezārü'l-ḥamdülillāh iy gönül
Ümmetine luṭf u iḥsān oldu gām-ı Muştafā

5 İy günāh odına yanmış dil ḥadīşin ezber it
Derd-i 'işyānuñ devāsıdur kelām-ı Muştafā

6 Oldı şeksüz pādişāh-ı ḥākīm-i kevn ü mekān
Keşfiyi ger bende idinse gulām-ı Muştafā

Fī ba' zı evşāfü'n-nebī (a.s.)

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

733 Diñle iy 'aña 'uşşāḳ-ı ma' şūḳ-ı Ḥudā
Tā size bir söz diyem şir'in-liḳā

734 Cām-ı aḥlāḳ-ı Resūlullāh-ı hoş
İdesin şekker biḡi cānile nūş

735 Bu sözi gūş itmege 'āşıḳ gerek
Ol Ḥabībün yolına şādıḳ gerek

736 Dil nice şerḥ itsün evşāfin anuñ
Kimisi medḥ eyler elṭāfin anuñ

737 Hücçeti Ḳur'ānıdı ḥulḳı selīm
Himmeti a' lā idi luṭfi delīm

738 Orta boylu ḳāmeti mevzūnidi
Aḡzı mīm anuñ ḳaşı şan nūnidi

739 Kaddi tek mevzūn sözi idi bī-galaṭ
Diridi ḥayru'l-umūr olur vasat

740 Düşmezidi yire hergiz sāyesi
Barmağı hemçün kalem ḥüb ayası

741 Gül yüzine ḳonmaz idi hīç mekes
Sözlerine bülbül-i ḳudsī heves

32b

742 Hem şaḳalı ḳara idi müşki var
Büy-ı luṭfindan mu' atṭardı diyār

743 Ḥazretā 'azm idicek bā-iştiyāk
On ḳıl varidi ḥaṭṭında aḳ

744 Varidi gögsinde birkaç ḳıl anuñ
Kim diye saçına ḳālī ḳıl anuñ

745 Yağrınında yedi risālet mūhri hem
Nūrına müştākidi hūr-ı irem

746 'Azmine menzil şırātın müstaḳīm
Şānına menzil 'alā ḥuluḳın 'azīm

747 Nūridi başdan ayaga ol Ḥabīb
Ağzı yarı ehl-i derdeydi ṭabīb

748 Çümleden yigrek severdi Ḥaḳḳını
Egilemez ḥaḳḳa virürdi ḥaḳḳını

749 Kendi nefsi için itmezdi ğazab
Yā meger kim emr-i şer' ola sebeb

- 750 Lezzet-i hırş-ı hevādan pākidi
Şāh-ı arz-ı server-i levlākidi
- 751 Yiridi hīç yirmez idi ol ʿāṁ
Gicesi k̄ā'im günü şavm u şıyām
- 752 Yanmaz idi od evinde bir ki ay
Şūretā yoḥşulidi ma' nīde bay
- 753 Ol le' amrūk hil' atin başına tāc
Urunup Kayşerden alurđı ḥarāc
- 754 Kendinüñ ḥarc itmeyüp esbābına
Baş iderdi cümlesin aşḥābına
- 33a**
- 755 Aña birdi ger yoḡu ger varıdı
N'itsün içi taşu pür envārıdı
- 756 Hıl' ati İslāmiñen sermāyesi
Vaşla vaşlıdi mübārek cāmesi
- 757 Oturup kendü yemezdi ol Ḥabīb
Ḥüsnine müştākidi yirlü ġarīb
- 758 Buğz idüp hīç kimseye kīn itmedi
Ḥalkı hīç şer işe telkīn itmedi
- 759 Gülmedi 'ömrinde idüp k̄ahk̄ahā
Ḥalkı menhiyyātdan eylerdi rehā
- 760 Uluya dāim işi ikrāmıdı
Hem kiçiye luṭfile in' āmıdı

- 761 Gice az uyur kılurdı ol namāz
Hālıka gāh nāz iderdi gāh niyāz
- 762 Hīç Ehad incitmedi ol bahtulu
Yoğudı aña keremden sevgülü
- 763 Şöhreti dünyāya kılmazdı nazār
Emrine fermāniken baħrile berr
- 764 İtseler bir loğmaya da‘vet anı
Varuridi gözi bay göñli ğanī
- 765 Tursa vü otursa zıkrullāhidi
Hāfızı Hū nāşırı Allāh idi
- 766 Dünyevī hālātı cümle ol Resūl
Terk idüp ‘uqbāyı kılmışdı qabūl
- 767 Hıl‘at olmış qaddine hilm u hayā
Tāc-ı devlet başına nūr-ı ziyā
- 33b**
- 768 İşleri taqvā idi aşhābınun
İçleri toptolı nūr aħbābınun
- 769 Ben dirīğ anlar yolını varmadum
Anlara yarar bir iş başarmadum
- 770 Geçdi ‘ömrüm ğaflet ü ‘işyānile
İşlerüm cürm ü haṭā tuğyānile
- 771 Her ne yirde kim mesāvī söylenür
Hürrem olur cānum anda eglenür

- 772 Evveli ‘ömrümün irdi āhire
Gelmedi bir ḥayr işüm hiç zāhire
- 773 Bilmezem cennet mi yirüm yā tamu
İşlerüm lîkin cehennemlik kamu
- 774 Hâḡdan olur baña olursa meded
Merḡameti bî-ḡadd u luḡfi bî-‘aded
- 775 Kimseye bâḡî degüldür bu cihân
Muştafāya daḡi ḡalmadı iy cân
- 776 Bu kemālâtıyla ol pākîze zāt
Bulmadı ölümden ol daḡi necāt
- 777 ‘İşkile bir rûh-ı faḡr-ı kâināt
Eydelüm göñülden cân eş-şalāt

Der-beyānu vefātü’n-nebî (a.s)

- 778 Söyle iy göynüklü göñlüm söyle sen
Ehl-i derde ḡālîñü ‘arz eyle sen
- 779 Şal bir oddan cân iline velvele
Kim ide sidreyle ‘arşa zelzele
- 34a**
- 780 Yoḡ kamu ervāḡı ‘ūd eylegil
Ḳubbe-i eflākı pür-düd eylegil
- 781 Gel berü aşḡāb-ı iḡvân-ı şafā
Gel berü ‘irfân-ı erbāb-ı vefā

- 782 İbn-i Mes'ūd ne didi diñle beri
Varise sizde eger cān-ı diri
- 783 Yağın olduğda vefātı Serverüñ
Nice vaşıyyet kıılır aşhāba görüñ
- 784 Didi varuñ kığıruñ yārenleri
Cümlesi gelsün göreyin anları
- 785 Geldi Bilāl da' vet eyledi bizi
Cümle gelüñ Muştafā oğur bizi
- 786 Size gelsün didi ol fahr-ı cihān
Bilmezem kim hāl nedür gizlü nihān
- 787 Cümle varduk ' Āyişana evine
Ağmedi görüp cānumuz sevine
- 788 Bağuban gördük mübārek gözi yaş
Ol dem oldu yüregümüz külli baş
- 789 Didi hoş geldüñüz iy yārenlerüm
Hağ yolına toğrı yol verenlerüm
- 790 İş budur vaşıyyetüm benüm size
Zikri çok eydüñ şalavāt hem bize
- 791 Himmetile dutuñuz her sünnetüm
Sünnetüm tutan kişidür ümmetüm
- 792 Hem du' āda beni añuñ dāimā
Hürmet eyleñ geldüğince āyümā

34b

- 793 Ölümi añaduruñ unutmañuz
Eliñüz irdübine zulum itmeñüz
- 794 Ah idüben biz ayıtduk yā Resül
İy bize bildürenü dīn ü uşul
- 795 Dü cihānuñ dövleti vü güneşi
N'oldı saña kim aqar gözün yaşı
- 796 Bize söylersin gözün yaşı aqar
Bağrımız yaralayup cānı yaqar
- 797 Aḥmed eydür iy yārānlarum bize
Vaḳtidür yaşlar aqıdavuz göze
- 798 Beni ayırmaq diler sizden Çalab
Geldi Cebrā'il beni kıllur taleb
- 799 Seni oqur didi Allāh iy hümām
Va' de kim itmişidi oldı tamām
- 800 Dünyeden gitmekligüm oldı yaqın
Cümleñüz eyleñ helāl ahret haqqın
- 801 Kimseñüzün varısa bende haqqı
Ödeyeyin diñ anı Allāh haqqı
- 802 Yā elümden yā dilümden kimseñüz
Ger eger incindiye ediñüz
- 803 Yarına hiç kalmasun bir suçumuz
Ödeyelüm yiteriken gücümüz

- 804 Tañrı haqqı bir şuçumı gizlemeñ
Söyleñ anı kim benümçün gam yimeñ
- 805 İşidicek Muştafādan bu sözi
Cümlesinüñ yaşıle taldı gözi
- 35a**
- 806 Aradan tırup ‘Ukkāşe itdi nidā
Yā Resūlallāh saña cānum fidā
- 807 Gelüridük bir ğazādan dün içi
Baña tókundı senüñ kāmçuñ uçı
- 808 Gāh sevindüm gāh yerindüm gāh güle
Bilmezem ki sehvile yā kāşdıle
- 809 Aħmed eydür pes ‘Ukkāşeye kişi
Hāşa ben kāşdıle uram bir kişi
- 810 Ben Muħammed kórķaram sehvden daħı
Al haqqıñı koma bende yā aħı
- 811 Tır yuķaru yā Bilāl kāmçum getür
Fātıma evindedür tız al yitür
- 812 Vardı Bilāl kāmçıyı getürdi hoş
Virdi eline yā ‘Ukkāşe budur uş
- 813 Kāmçıyı aldı ele vardı ileri
Tırı geldi cümle aşħabuñ veri
- 814 Ah idüben cümlesi ağlaşdılar
Gözlerinden kanlu yaşlar saçdılar

- 815 Ya ʿUkkāşe didiler nedür Һalũñ
Hiç MuҺammedden yaҺa Őunma elũñ
- 816 Cānumuz bizde iken sen bil bizi
SaҺa urdurmazuz ol tāze yūzi
- 817 Ne iderseñ bize it Һo AҺmedi
Һastadurur itme aҺa zaҺmeti
- 818 Bunı Şanma yā ʿUkkāşe Һurasın
Őāhımızu ҺarŐumuzda urasın
- 35b**
- 819 Yūriyesin dūnyede Őöyle diri
Böyle diyüp cümle itdi her biri
- 820 AҺmed eydür iy Őāhābī oturuñ
AraҺuzdan siz nizāʿ 1 götürũñ
- 821 Őuç benümdür rāzıyam çün ben aҺa
Ne iderse Һoñ ʿUkkāşe itsün baҺa
- 822 TaҺrıdan ҺorҺan kişidür Һul didi
Yā ʿUkkāşe gel ҺaҺıuñı al didi
- 823 ҺaҺlaŐalum Һalmasun tā yarına
Őaleb Һılma nesne bizden yarına
- 824 Dir ʿUkkāşe yā Resūlallāh-ı emīn
Çıplağıdum urduğıñ vaŐtın hemīn
- 825 Siz daҺi çıplağ oluñ ben göreyin
Sen nice urduñsa öyle urayın

- 826 Bunı işitdi Resül-i mu‘teber
Elin urdı şeşdi bilinden kemer
- 827 Şoyunıp anı çıkardı tonların
Hep yalincuğ oldu açdı kolların
- 828 İki yağrını arasında mühür
Berğ uruban kamuya düşdi mihir
- 829 Toldı ol dem nürile şehriñ içi
Gördiler ol nürü hep ulu kiçi
- 830 Müşkile ‘anber gibi koğdı ‘arağ
Eşşalât u vesselâm oldu yarağ
- 831 Halk-ı ‘âlem çığrışur yâ müslimîn
Ağirine irdi mi İslâm-ı dîn
- 36a**
- 832 Bu nedür bugün kıyâmet mi ‘aceb
Hağ kılurlar Hağ Resülinden taleb
- 833 Yâ Resülallâh yâ fağr-ı cihân
Diyüben eylediler âh u figân
- 834 İlerü geldi ‘Ukkâşe kaşdıle
Kağdıruban kol şalar kamçu(y)ile
- 835 Halk urur şandılar anı küllisi
Cümle feryâd itdiler hep kamusı
- 836 Kamçuyı ardına itdi ol hemân
Ağlayu ağlayu vardı ol zamân

- 837 Sürdi yüzini Resülün mührine
Tālib olmuşidi zīrā mührine
- 838 Aq şağalın qodı mührün üstine
Hālını ‘ arz itdi Tañrı dostına
- 839 Eydüridi yā şefi‘ ü’l-müzñibīn
Hāşıl oldı hācetüm işbu demīn
- 840 Hāşa kim ben seni uram gülile
Oda yansun qaşd idenler elile
- 841 Yā Resūlallāh seni uran kişi
Āhiretde maqbūl olmasun işi
- 842 Dāimā olsun cehennem hem yeri
Meskeni Haq rahmetinden hem beri
- 843 Yā Muḥammed işbu işimden ġaraż
Mührüñi görmekidi ancak ‘ ivaz
- 844 Līkin işitmişidüm kim şoylaya
Şol muṭahhar cismüñi kim yılaya
- 36b**
- 845 Tāmu odı hergiz anı yaqmaya
Hem cehennemden yaña ol baqmaya
- 846 Gövdeñ açdurmağa maqşūd bu(y)idi
Qoqlamağıdı arzūm bu(y)idi
- 847 Hāzret-i Aḥmed didi utanma gel
Yarına qoma bugün haqquñı al

- 848 Döndi ‘Ukkāşe bu kez eydür iy yār
Yā Resūlallāh bilgil āşikār
- 849 Tōğrısın işit ki oş şimdi derim
Maqşūdun bu(y)idi kim mührüñ görem
- 850 Ne beni urduñ vü ne gördüm seni
Ol ğazāda ne sen incitdün beni
- 851 Saña bühtān eyledüm iy yüzi aq
Şuçumı ‘afv eylegil za‘ fuma baq
- 852 Hīleyile bende bir iş işledüm
Tōğrusı bu(y)idi oş şimdi didüm
- 853 Cismüne bu aq şaçalumı sürem
Hem mübārek mührüñi daħi görem
- 854 Şol ümīdile ki oddan kırtulam
Haq baña vaşl eyleye raħmet bulam
- 855 Didi Aħmed yā ‘Ukkāşe Haq senün
Tamu odına ħarām itdi tenün
- 856 İy Müslümānlar bilün işbu sözi
Haq ‘Ukkāşeeye bağısladı sizi
- 857 Kim ki cennet ehlini görmek diler
İşbu pīrün yüzine kılsun nazār
- 37a**
- 858 Sürsün anuñ yüzünü hem yüzüne
Raħmet olmaq dileyen kend’özine

- 859 Ol cemā' at didiler yā Muştafā
Hāzır olanlar velī buldı şafā
- 860 Hāzır olmayan cemā' at nāķıla
Bu şevābı isteyüp ķande bula
- 861 Didiler soñra gelen ümmet bulalar
Yüzlerini işbu mühre süreler
- 862 Hoş şalāvāt getirüp mührüm göre
Zevķ u şevķile yüzine hem süre
- 863 Anlara dağı tamu ola ģarām
Cennete girüp bula dārü's-selām
- 864 Sizde bulmaķ isteriseñüz hümām
Şevķile diñ eşşalāt ü vesselām

Faşl

- 865 Öyle diyüp ģaste oldu ol Ĥabīb
Ol iken bu cümle dertlere tabīb
- 866 Taşalar düşdi feleklere tamām
Āl u aşĥāb ģuşşaya düşdi tamām
- 867 Onsekiz ģün ģaste oldu nūr-ı pāk
Toĝrılıķla dü cihānda yüzi aķ
- 868 Görmege gelüridi yārenleri
Yanaridi göriceĝüz canları

- 869 Gözleri giryān u biryān özleri
Vā Resūlā dimekidi sözleri
- 37b**
- 870 Dirleridi vā nidelüm biz nidā
Cānımız olsun saña bizüm fidā
- 871 Gidiser vāh ol şefī'ü'l-müznibīn
Ümmet olanı edin otdan emīn
- 872 Gidiser vā arpa etmegın yiyen
Yılda bir kez aña daħi ıoymayan
- 873 Gidiser vey dünyeye aldanmayan
Dün namāzın kılıban uşanmayan
- 874 Böyle diyüp dökdiler gözyaşını
Niceleri dögdı taşa başını
- 875 Varduğınca haste oldu ol hümām
İns ü cinn ü vaħşe düşdi hep ğumām
- 876 Çünkü ıoğdı şubħ yegşinip ğünüñ
Hastalığı artdı ol şāħib-i dinüñ
- 877 Hem namāz vakti irişdi nāgehān
Hep mü'ezzinler okıdılar ezān
- 878 Geldi kapuya Bilāl itdi şalā
Diler ol māhı ki mescide gele
- 879 Ğuya gördi çıkmadı dost-ı İlāh
Başına koyup elin eyledi āh

- 880 Fāṭıma vardı apuya aqlayı
Gözyaşını döküben āh eyleyü
- 881 Didi Fama yā Bilāl babam yatur
Var biraz vakt daı mescidde otur
- 882 aldurayın babamı alsun vuźı
oş idüp řād eyleye Allāh bizi
- 38a**
- 883 Vardı gitdi mescide girdi Bilāl
Göñil evi obolu hüzñ ü melāl
- 884 Bir zamāndan řoñra didi eş-řelā
Yā abīb ü yā adri ulā
- 885 Dü cihānuñ dövleti vü güneşi
Vati ar oldu namāzuñ ki atı
- 886 Muntazırlardur saña ařāb ü āl
Yā Resūlallāh nitesin n'oldı hāl
- 887 Amed eydür yā Bilāl artdı maraź
Gir ierü ut beni orgur biraz
- 888 Göreyim kim var mı cismümde mecāl
Yoħsa yitişdi mi ol vat-i ecel
- 889 Girdi Bilāl ieri gördi nūrı
Ža' f eriřmiř kuvvetüñ gitmiř varı
- 890 olı ayiken hilāl olmuş hilāl
Amedi bu hālile gördi Bilāl

- 891 Āh idüben ağladı dökdi yaşı
Vā Resūlā diyüben dökdi yaşı
- 892 ‘ Aklı gidüp bir zamān düşdi yire
Yok mecāli kim tura ‘ aqlın dire
- 893 Aḥmed eydür yā Bilāl n’eyleyelüm
Dostdan geldi şabır eyleyelüm
- 894 Ḥastalığum katıdur tırımazam
Yürüyüben mescide varımazam
- 895 Ağlama tır yukaru var mescide
Di Ebū Bekre kim imāmlık ide
- 38b**
- 896 Bū Bekir olsun imām kıluñ kabül
Tañrı emri böyledür ölmek melül
- 897 İşidüp bunı Bilālün tākati
Tāk oldu kalmadı hiç tākati
- 898 Çıkup evden başına kodı eli
Şol kadar āh itdi kim yaqdı ili
- 899 Ve didi vā Muşafa vā Muşafa
Yoқdurur sensüz bize vallāh şafā
- 900 Vardı girdi mescide gözyaşile
Döge döge gögsini taşile
- 901 Mescide girdi Bilāl çün içeri
Tırı geldi cümle aşḥābun varı

- 902 Bile geldi şandılar ol Aḥmedi
Cümle ‘ālem ḥalkına ol raḥmeti
- 903 Gördiler kim degül Muşafā
Ḳalblerinde ḳalmadı hergiz vefā
- 904 Āh u efgān idüben ağlaşdılar
Yaḳaların yırtuban baş açtılar
- 905 Yaş yirine ḳan aḳıtdı gözleri
Vā Resūlā dimegidi sözleri
- 906 Didi Bū Bekre Bilāl olgıl imām
Böyle emr itdi saña ḥayru’l-enām
- 907 Bū Bekir miḥrāba geçdi ileri
‘Aḳlı gitdi ṫurmadı düşdi giri
- 908 Anı görüp ağladı aşḫāb u āl
Bize sensüz yā Resūl dirlek muḫāl
- 39a**
- 909 Biz n’idelüm n’eyleyelüm āh u vāy
Aramızdan gidedurur ṫolı ay
- 910 Yā Resūlallāh yā şems-i cihān
Diyüben eylediler çok çok figān
- 911 Aḥmed işitdi bular āvāzını
Fāṫımadan yaña döndi yüzünü
- 912 Ağlayuban Fāṫımaya dir kuzı
Yaḳdılar gözyaşıle aşḫāb bizi

- 913 Geldi ‘Abbās ‘Aliyile gördiler
Muşafānuñ qoltuğına girdiler
- 914 Mescide vardı çü girdi ol hümām
İktidā Bū Bekre kıldı ol imām
- 915 Kıldılar çünkim namāz oldu temām
Döndi aşhābdan yaña ol hümām
- 916 Didi kim yā müslimīn yā mü’minīn
Arañuzdan ben gider oldum hemīn
- 917 Görelüm birbirine gelün beri
Beni kande göresiz şimden giri
- 918 Enbiyālar benden önden geldiler
Va‘ de irüşüp olar da öldiler
- 919 Bize daği geldi irişdi ecel
Allāhuñ emridür virmez mecāl
- 920 Dünyede ahar günümüzdür bugün
Şanmañuz yaşdur baña ki hoş düğün
- 921 Giderem Hakkā benüm bitdi işüm
Hiç sizden gayrı yoğdur teşvīşüm
- 39b**
- 922 Sevgülü sizensiz baña cānum bigi
Kande bulasız ya siz benüm bigi
- 923 Beni sizden bir dem ayru bilmeñüz
Kāhel sünnetümi ölmek kılıñuz

- 924 Farz olanı hem size kıluñ edā
Fażlı birle Hāķ size raħmet ide
- 925 Cümleñüzi dileyem olam şefi^c
Korķuñuz neden ise kılam defi^c
- 926 Çok vaşiyet çok du^c ālar eyledi
Ne ki gerekdi ķamusın söyledi
- 927 Tıurı geldi rūh-i pāk-i Muşţafā
İtdi hoş aşhābı göñlini şafā
- 928 Vardıgunca ħastalık oldu ķatı
Kıuvveti yitdükçe kıldı tāt^c atı
- 929 Ger dilersiz Bākīden bākī ħayāt
Ravzasına diñ anuñ siz eş-şalāt

Nüzül-i ‘Azrā’ il ‘aleyhi’s-selām

- 930 Diñle imdi nice oldu vaşf-ı ħāl
Ol Muħammed ol Resül-i Zü’l-Celāl
- 931 Çünkü toğdı şubĥ-ı düşenibe gün
Geldi ķapudan içeri ķatı gün
- 932 ‘Azrā’ildi ķapudan kılan nidā
Maķşüdü bu rūĥ-ı Aħmed ķabz ide
- 933 Yaşıçün geymiş gelüp ķara tını
Beñzeridi ‘Araba muţlak üni

40a

- 934 Göziñ açup Server eydür yā kızum
Kimesne mi var qapumuzda bizüm
- 935 Qulağuma girdi bir heybetlü ün
Dünyadan naql iderem beñzer bugün
- 936 Fāṭıma eydür güneş yüzlü baba
Arpa etmegin yiyüp giyen ‘abā
- 937 Döşegi eski haşır yaşduğı taş
Uyqu için qomayan hiç yire baş
- 938 Bir ‘Arabdurur qapudan çağıran
Yā Muḥammed diyü beni qıgıran
- 939 Didi Server Fāṭımāya ol ‘Arab
Evleri qılandur kızum ḥarāb
- 940 ‘Azrā’ il dirler kızum bil sen anı
Cümle maḥlūqdan alan oldur canı
- 941 Ayırandurur oğı kızı anadan
Bağrı yaşlu yüregini qān iden
- 942 Analaru vü babalar qarşusına
Genc qızılarn alup qoyan sine
- 943 Sen anı şanma ciger köşem ‘Arab
Girdügi evler anuñ olur ḥarāb
- 944 Oldur oğul canları alan kişi
Halkı aqlatmaq olan dāim işi

- 945 Gelmez andan kimseye rahmet nazār
Görklü şüretleri şoldurur bozar
- 946 Ata gücin analaruñ billerin
Budur alup üzen elden güllerin
- 40b**
- 947 Qur'ān oqur dilleri baş eyleyen
Sin içinde kırtlara aş eyleyen
- 948 Yazu yazup muşhafi tutan eli
Çüridüp tobraq iden dürür dili
- 949 Gelinü kızu yigit nā-resteler
Cānın alup budur iden hastalar
- 950 Ağaç ata bindirüp alup giden
Kıara yirlerde kıoyup topraq iden
- 951 Tağıdup cem' iyyeti tatlar bozan
Şaşırup 'ākılları gücler üzen
- 952 Ata bile anayı dertlü iden
Ellerinden yavrusın kıayup giden
- 953 Genc kışi hātunları tul eyleyen
Kıulları beg begleri kıul eyleyen
- 954 Hāsret ile niçelerüñ canların
Alubanı çüridendür tenlerin
- 955 Niçelerüñ cānını alan şusuz
Niçe çoqluq evleri kıoyan ısuz

- 956 Yoldıran atalara şaķal u şaķ
 ara onlar geydüren ıssına tc
- 957 Dögdüren gögüsleri başlar aķup
 Ağladan gündüz gice yaşlar şaķup
- 958 Fürat odına yaķan ardaşları
 Ağu iden dürlü dürlü aşları
- 959 ‘Azr’ıldür bilgil iy cnum uzı
 İnan ol oymaz ulağına sözi
- 41a**
- 960 İy gözüm nürı apu aķmak gerek
 are yoķdur şerbetin iķmek gerek
- 961 Seni yetim omağa geldi oğul
 Kimseden yoķ orkusı anı oğul
- 962 İy gözüm nürı ciger köşem benüm
 Dosta gitmek oldu endişem benüm
- 963 Yitesi çekdüm cefyı dünyada
 Haķ ıđırdı kim baňa isn ide
- 964 ün iitdi Fıma Amed sözin
 Öpdi oķdı sürdü yüzine yüzün
- 965 Boynımı ucaķlayup oķ ağladı
 İşidenlerüñ yüregın ağladı
- 966 Gitdi ‘aķlı bir zamn düşdi yire
 Bulımaz kim kendüyi ‘aķlın dire

- 967 Kendüye gelüp girü kaldırır baş
Gözlerüben aqıduben qanlı yaş
- 968 Dir n'ideyen ben soña qalmayayın
Fürqatüñ odına yaqılmayayın
- 969 Ben baba sensüz nideyin canı
El tuta git qomağıl bunda beni
- 970 Senüñile bile gireyin sine
Qopca ağız bile qopa hem yine
- 971 Vāy ölüm vāy ölüm vāh ölüm
Geydüren hālqa qara eski kilim
- 972 Fāṭıma eydür 'Azrā'ile yā melek
Ben za'ife kıyuben itme helāk
- 41b**
- 973 Ben seni bildüm neye geldüñ neye
Babama nesne dime billāh qoya
- 974 Qıl kerem ölüm sözün söyleme sen
Ben za'ifeyi yetim eyleme sen
- 975 Gel beni al qo bunı ben öleyin
Babamiçün cānı qurbān qılayın
- 976 Hem Ḥasan ile Ḥüseyni de bile
Daḥi ne dirseñ virelüm tek dile
- 977 Hem Ebū Bekr u 'Ömer 'Oşmān 'Alī
Al bu dört yāri babamdan çek eli

- 978 Beni eylemegil yetim yā melek
Babam alup beni itmegil helāk
- 979 Yoksa bir eyleyem yalıñ çıķa
İşbu kamu ‘ālemi oda yaķa
- 980 Saña direm billāh işit emr-i Hāķ
Beni esirge gözüm yaşına baķ
- 981 Baña ne ķardeş ķoduñ ne ĥod ana
Atamı da aluban yaķma yine
- 982 Bir yetimem hem ġarib Mekke şerüm⁷⁸
Bir babam vardur hemin ancaķ varum
- 983 Vā firāķ u vā firāķ u vā firāķ
Ķullaruñı eyle bu ĥālden ıraķ
- 984 Didi Aĥmed gel berü kızum beri
Ķande göresin beni şimden giri
- 985 Ķalur olduñ bil babasız bunda sen
Elvidā‘ olsun kızum ķalgıl esen
- 42a**
- 986 Şabrile var yūri sen yana yana
Hāķ buluşdura seni baña yine
- 987 Didi bundan şoñra iy arşlān ‘Alī
Oķı gelsün ol iki kızıl güli

⁷⁸ “Şehr” kelimesi şer şeklinde yazılmıştır.

- 988 Ol Ḥasan ile Ḥüseynüm göreyin
Cānum andan ‘Azrā’ile vireyin
- 989 Ol ikisi irişüben geldiler
Dedesi yüzün görüp ağladılar
- 990 Muştafā eydür vaşiyet eylerem
İşid imdi yā ‘Alī ne söylerem
- 991 Ḥasanı Ḥüseynle hoş tutasın
Dedesiz qalur bular pes n’idesin
- 992 Yüzlerine baqdı çok çok ağladı
Dedesüz qalursıñuz bilüñ didi
- 993 Bürd-i Yemen eyle baña hem kefen
Kimse baqmasun baña sen yuriken
- 994 Olmasun kim kimse göre tenümi
Tut vaşiyet şād eyle cānumı
- 995 Ümmetüme kılasız benden selām
Rüz-ı maḥşerde sizi yarın bulam
- 996 Söyler illā gözinüñ yaşı aqar
Āh idüp döner gehi taşra baqar
- 997 Gördi kim ‘Azrā’ili geldi yine
İçeri girmek diler bildi cana
- 998 Dir ‘Azrā’ile iy emr-i Ḥudā
Gir içeri di neye geldüñ bize

42b

- 999 Ne buyurur ne didi bize Celil
Dost dostu varmağa sensin delil
- 1000 Girdi içerü 'Azrâ' il virdi selâm
Didi sensin şâhımız bizüz gulâm
- 1001 Didi Allâh yâ Hâbîballâh saña
Vaqtidür şimden girü gelsün baña
- 1002 Rûh-ı pâki bize vâşıl eylesün
Cümle maşşûdları hâşıl eylesün
- 1003 Gelürise karşı varam ben aña
Tiz var imdi sen haber getür baña
- 1004 Çün işitdi Aḥmed Allahuñ sözün
Ağlamağa başladı ḥazîn ḥazîn
- 1005 Ağlar eydür ümmetî vâ ümmetî
Yağdı beni bunlaruñ derdi kıti
- 1006 Pes gide yürürem ol Sübhânuma
Ḥasreti düşdi bularuñ cânuma
- 1007 Cebrâ' il gelse haber virse baña
Ne buyurdı yüce Sübhânum baña
- 1008 Ümmetümdür kaygum ancak ümmetüm
Cümlesi kırtulmağadır himmetüm
- 1009 Râzı degülem biri gire oda
Umaram bağışlaya cümle Ḥudâ

1010 Böyle diyüp söyleriken ol Emîn
Geldi yâş tonın geyüp Cibrîl-i emîn

1011 Vardı Aḥmed yanına çökdi dizin
Eydivirdi Aḥmede Allāh sözin

43a

1012 Hep diyecegi anuñ oldu kabûl
Ne dilek diledise oldu kabûl

1013 Didi ger olmayadı ol şāh-ı levlāk
Ne yirler yaradaydum ne ḥod eflāk

1014 Ol benümdür ol benümdür ben anuñ
Ne dirise didügi olsun anuñ

1015 Aḥmed eydür Cebrā'ile bu kez uş
Ġuşşalarum gitdi oldum şimdi hoş

1016 Hoş oldum hoş oldum hoş beḳā
Düşdi gitmek şevki cānuma Ḥaḳḳa

1017 Ḳalmadı gönlümde benüm hiç ḥazīn
İverem görmeklige Ḥaḳḳuñ yüzün

1018 Gel beru şimden girü emr-i Ḥudā
Ḥaḳ ne buyurdı(y)sa it anı bize

1019 Geldi olar Muştafānuñ yanına
Ḳaşd kıldı almağičün cānına

1020 Şandı anı ğayrı gibi ḥalkıdi
El şuncıcaḳ nūr oluban balḳıdi

- 1021 Nūr içinde ğarķa vardı bulmadı
 aldı ‘ āciz nidesini bilmedi
- 1022 Didi ‘ Azrā’ il İlāhī Zū’l-Celāl
 İşbu sen ‘ Alımsin bu ne ħāl
- 1023 İy Ĥudāyā sen bilürsin ħāl ne
 Cān-ı Aĥmed nic’ idicek bulına
- 1024 Yine şundı elini cān aşdına
 İledeydi dost cānın dostına
- 43b**
- 1025 Bir āvāz geldi bu kez işit aña
 Sen mi virdün ‘ Azrā’ il cānı baña
- 1026 Dost virdi baña cānı dost alur
 Dostdan ğayrı beni ande bulur
- 1027 Cānı benden ol alur bil Yaradan
 Olma ağyār ık ‘ Azrā’ il aradan
- 1028 Neylerise eylesün baña Ĥalīl
 Yol bilmez kişiye gerek delīl
- 1029 Cān virilürken degülidün bilā
 Virmezem cānı saña yüz biñ dile
- 1030 Ol ki virdi cānumı anı gerek
 İşbu bünyād ıssı Sübhānī gerek
- 1031 Hem bu cānı bir saña virmeyevüz
 řuña dek kim vireni görmeyevüz

- 1032 Pes tecellî ol dem eyledi Hudâ
Didi kim yâ Muştafâ gelgil bize
- 1033 Gözin açdı ol hümâ kıldı nazâr
Cân sürür deryâsına taldı hezâr
- 1034 Çünkü gördü dost dostı yüzünü
Kaldı hayrân ayıramadı gözünü
- 1035 Almadı kendüyi andan giri
‘Arş-ı kürsî câna cism oldı yiri
- 1036 Şıçrayup cân bir kezin Allâh didi
Görklü cismin ümmete mezâr kodı
- 1037 Yidi yir ditredi vü hem ne felek
Karşu geldi niçe kez yüz biñ melek
- 44a**
- 1038 Getürüben hulleleri üstine
Şaçu saçdılar çok ol Hâk dostına
- 1039 Çünkü Aḥmed cânı pervâz eyledi
Cümle ‘âlem âh u feryâd eyledi
- 1040 İşiden gelüridi gögsin döge
Zârı vü feryâd üni irdi göge
- 1041 Göge çıkdı zârı vü feryâd üni
Şanki kopmışdı kıyâmet ol günü
- 1042 ‘Arş ü ferş ü gök kavm-i melek
Cümlesi ağlaridi çarḥ-ı felek

- 1043 Toldı ʿālem içre efgān ü enīn
Düşdi yire niçeler verdi canın
- 1044 Taşalar düşdi feleklere temām
Geydi yāşiçün güneş ol dem gümām
- 1045 Biñ dili olsa eger bī-çārenüñ
Zerresini vaşf idemez ol günüñ
- 1046 Yaradılaldan berü işbu cihān
Görmedi bundan қatı kimse fiğān
- 1047 Uluları ulu aşhāb-ı kirām
Gördiler böyleyle iş olmaz tamām
- 1048 Didiler pes çāre ne itmek gerek
Tañrı emrince yarağ itmek gerek
- 1049 Techiz ü tekfin idüp götürdiler
Muşafāyı қabrine getürdiler
- 1050 Üç güne degin namāzın қıldılar
Her aşıl bölük bölük hep geldiler
- 44b**
- 1051 Қıldılar çünkim namāz oldu tamām
Cinsi cinsine olubanı imām
- 1052 Nice kim қıldı vaşiyet Muşafā
Yirine getürdi aşhāb-ı şafā
- 1053 Farz u vācib ne(y)ise hep itdiler
Diyüben el-ḥükmülillah gitdiler

- 1054 Elbiķā lillahi ĥayyü lā yemūt
Māsivāhü küllühü şey'in yefūt
- 1055 Cem^c oluban bir yire geldi ķamu
Gözlerinden degülü uçmaķ ķamu
- 1056 Gözyaşını dökdiler bol bol yine
Şāhımız kanı diyüp yana yana
- 1057 Her biri bir ĥālile kı lup fiġān
Āh u vāh üniyile tıldı cihān
- 1058 Yā Resūlallahi yā şems-i cihān
Deyüben eylediler çok çok fiġān
- 1059 Vā Muĥammed cānımızuñ cānına
Biz n'idelüm sensüz olan cānı ya
- 1060 Vā şefi^c ü'l-müznibīn vā Aĥmedā
Düşmeye taşlar daĥi işbu oda
- 1061 Dirleridi yā Kerīm ü yā Raĥīm
Şabr idemezüz firāķ oldu^c azīm
- 1062 Bizi ansuz eyleme yā Rabbenā
Diyüben ağladılar yana yana
- 1063 Çün işitdük Muştafā mevtini cān
Fāţıma mevtin daĥi diñleñ^c ayān
- 45a**
- 1064^c Aşķile bir rūh-ı faĥr-ı kāināt
İdelüm cān u göñülden eş-şalāt

Hazā vefāt-ı Fātımātü'z-zehrā

- 1065 İşid imdi Fātıma aĥvālini
Kim Resūlden sođra n'oldı ĥālini
- 1066 Gice gūndūz ađlamađa bařladı
Kāinātı tağlamağa başladı
- 1067 Yimez iĥmez uyumazdı bir zamān
şöyle kim ĥayretde şalmışdı hemān
- 1068 Diridi vā ĥasretā vā fūrķatā
Řande gitdüň iy baba vā veyletā
- 1069 Şandesin iy şems-i tābān şandesin
Ruĥları gül zūlfi reyĥān řandesin
- 1070 Fūrķatūň derdiyle uř yandum oda
İy şamu dertlere dermān şandesin
- 1071 Ĥasretūňden řana boyandı ciger
Oda yandı insile cān şandesin
- 1072 Söyleşürken bir kimesne görse ol
Eydüridi anlara řanı Resūl
- 1073 Yirūň altında yata ol bedr-i tām
Ne revādur söyleşesiz siz kelām
- 1074 Böyle m'olur şanı ĥürmet şanı ceĥd
Şanı dostluķ şanı řoĥbet şanı ceĥd

1075 Ol degil mi(y)di bize dāim ‘ Aṭūf
Ol degil mi(y)di bize her dem Ra’ūf

45b

1076 İy yürek yan būd-ı güneş māhiçün
Kara kara kana kan ol şahiçün

1077 Böyle diyüp dāim aḡlardı nigār
Gözlerinden yaş yirine kan tamar

1078 Bir gün aşhāb bir yire cem‘ oldular
Yā ‘ Alī Faṭmaya söyle didiler

1079 Gice dāim aḡlar ol nigār
Bizde anuñçün idemezüz qarār

1080 Aḡlamaḡile ele girse Resūl
Yāhū cān virmegile ol pür-uşul

1081 Aḡlayuban vireyidük cānımız
Tek ele girseydi ol sulṭānımız

1082 Līk bu ḡükm-i Ḥudādur n’idelüm
Buña rāzı olalum şabr idelüm

1083 Geldi didi bu sözi ol dem ‘ Alī
Fāṭıma aḡlayu didi yā velī

1084 Yirüñ altında yata şāh-ı Resūl
Aḡlamayup nice olmayam melül

1085 Böyle diyüp āh idüp düşdi yire
Yoḡidi ‘ aḡlı ki kēndüyi dire

1086 Nice vaqtdan sonra ol hayr 'l-bet l
 alkdı yirinden olup g yet mel l

1087 Didi kim di le beni sen y    Al 
 Gel kerem ıl ubaya var y  vel 

1088 Anda ba a bir k melte yapivir
  ine da i anu  g l a ivir

46a

1089 Adın anu  beyt-i a z n oyalum
 Anda varup anlu ya  a layalum

1090 G nd z anda varuban a layayın
 Gice olsa yine eve geleyin

1091 S z ni ıldı ab l anu    Al 
 Vardı bir ev yaptı ubada vel 

1092 Her ab h anda varup a laridi
 Nev a ılup cigerin a laridi

1093 T  u a dek kim dimi idi Res l
 Altı aydan sonra iy hayr 'l-bet l

1094 Emr-i H kdur ba a sen gelse  gerek
 Ben mile t  ebed olsa  gerek

1095  unki va  de yitdi bir g n ol nig r
 abrine vardı Res l n ıldı z r

1096  stiy kum ge di h ddeden didi ol
 Ya dı hicr n odı c num y  Res l

- 1097 Niçeye dek bunda ben şabr ideyin
Kend'özüme niçe bir cebr ideyin
- 1098 İy diriğā rāzı niçe gizleyem
Vaқtimü ben yā niçe mi gözleyem
- 1099 Fürқatuññ baırına ben düşmişem
Hāsretüññ odına tutuşmışam
- 1100 Zaҳmet ü miҳnetlerüm çoқdur benüm
Daҳi hergiz rāhatum yoқdur benüm
- 1101 Uş cirāhat oldı yürek başile
Gözlerümüñ nürı gitdi yaşile
- 46b**
- 1102 Uş benefşe gibi қaddüm oldı ham
İşbu derde nice olasıdur em
- 1103 Bilüm inceldi vü oldum uş hilāl
Gitdi şadı cānuma irdi melāl
- 1104 Fürқat aғusın tolu tolu қadeҳ
Nüş kıldum nice olam ben feraҳ
- 1105 Çün Hābībüñ menzīli oldı türāb
Bu cihān olsun ҳarāb-ender-ҳarāb
- 1106 Қatı efgān eyliyüben dökdi yaş
Eriyüp şu ola yazdı anda taş
- 1107 Ditredi қabri Hābībüñ ol nigār
Düşdi қabr üstine aғlar zār u zār

- 1108 abr içinden Muřtafā vü Muctebā
Didi kim iy nūr-1 ayn-1 merħabā
- 1109 atı müřtāam didi ızum saña
Va de yitdi gelisersin sen baña
- 1110 ād oluban urdu yirinden revān
Vardı eve ol dem içinde hemān
- 1111 Başladı kend'özini avşurmaa
Hem evüñ için aşın devşürmege
- 1112 Göreyin gelüñ didi toluuben
Yanına geldi üseynile asan
- 1113 Birin aldı bir dizine ol ana
Birin aldı bir dizine hem yana
- 1114 Yüzlerine bauban çok aladı
Yüregüñ ařdan degülse aladı
- 47a**
- 1115 Fürat odı aña te 'şir eyledi
Alayura işbu sözi söyledi
- 1116 İy aceb kim yuyısar bařuñuzı
Yā sizüñ kim yuyısar yařuñuzı
- 1117 Yā geyecegüñuzi kim yuyısar
Öñüñuze yiyecek kim oyısar
- 1118 aıñuzı kim arayasır sizüñ
Gözüñüz kim sürmeleyiser sizüñ

- 1119 Pes ıuru geldi yuıaru ağlayu
Fırıat odı(y)la yüregın tağlayu
- 1120 Etegin biline Őođdı ol zamān
Yiñlerin Şığadı Őovurdu hemān
- 1121 BaŐların yudı ıaradı Őaıların
Hem piŐürdü ol dem iıre aŐların
- 1122 Didi ben bir yire gidem bilesiz
Yiyesez aŐuñuzu oynayasız
- 1123 Bu aralııda ııııageldi ‘ Alı
Fāıımanuñ ğördi kim iŐde eli
- 1124 ıün ‘ Alı ğördi ki hiı dinmez aña
Didi ol dem iy ‘ aceb n’oldı buña
- 1125 Didi kim yā Fāııma n’oldı saña
Kim ezelki gibi baımazsın baña
- 1126 Baña niıün söylemezsin iy ğelāl
Eydivir baña nedürür işbu ğāl
- 1127 Didi Fāııma yā ‘ Alı diñle beni
Ne sebebden eyledim böyle bunı
- 47b**
- 1128 Bir yire kığırdılar ben giderem
Bunları evde döküben giderem
- 1129 Anıñüıün söylemezem yüzi aıı
Ayrılıp olsam ğerek sende ırak

- 1130 Didi kim kaçan gelürsin eve sen
Bu Hasan ile Hüseyne iviben
- 1131 Didi ayruķ anları ben görmezem
Bir daħi bu eve gelüp tırmazam
- 1132 Didi kim yā Fāṭıma bu nice söz
Bunuñ içinde görünür nice sūz
- 1133 Bunı didi kim düşümde iy hāce
Ol babamı görmişem ben bu gıce
- 1134 Çün babam gel didi uş oldum revān
Allaha ışmarladum sizi hemān
- 1135 Sen esen ķal ben gönüldüm giderem
Saña Hasanla Hüseyni ışmarlaram
- 1136 Bu iki körpe kızılarım iy cān
Hoşça tutğıl dilegüm budur hemān
- 1137 Fāṭıma çünkim bu sözi söyledi
Ağlayuban pes ‘ Alī āh eyledi
- 1138 Didi bunı kim budur çarķuñ işi
Kim ayırur dirdimez iki işi
- 1139 Ayırur oğullarını anadan
Merdümi āvāre ķılur hāneden
- 1140 Kimisinüñ tiğ tıtar başına
Kimisinüñ ağı ķatar aşına

48a

Mersiye-i Hasan ü Hüseyin

- 1141 İy dirîğ itdi felek cevriñ bedîd
Kim düşürür uş seni benden ba'îd
- 1142 El-firâķ ayrılısaruz el-firâķ
Olmaya müşkül dağı bundan şedîd
- 1143 Qalasız öksüz Hüseyinle Hasan
Olasız miñnetleri her gün mezîd
- 1144 Kerbelâda şuşayısarlar katı
Giriser qanına anlaruñ Yezîd
- 1145 Virmeyiser bir içim şü bunlara
İdiser zulm üstine zulm-i cedîd
- 1146 Görmeyisersin o qanlı gönleği
Anları qatl eyleyicek ol pelîd
- 1147 Birini ağuyıla idiser helâk
Biri süñi(y)ile olısar şehîd
- 1148 Qıbqızıl qanile toliser çemen
Zehrile zerd olısar ol gün seyid
- 1149 Kime girye kime dıñk kime âh
Kime düğün kime yaş u kime 'îd
- 1150 Anlaruñ ol hayf-ı gülbengi halîl
Tâ kıyâmet olsa gerekdür mezîd

- 1151 Didi ʿ Alī derdile eyleyüp āh
Nʼidelüm çünkim budur hük-m-i İlāh
- 1152 Başladı ʿ Alī vaşiyet eyledi
Fāṭımaya yalvaruban söyledi
- 1153 Didi kim çün bulışasın ataña
Sen benüm eksüklügüm dime aña
- 48b**
- 1154 Key faķirdüm bilürsin sen beni
Eyleyimedüm riʿ āyet ben seni
- 1155 Birde bu ki rüz-ı maḥşerde beni
Göresin sürer zebāniler beni
- 1156 Anda sen baña şefāʿ at idesin
Zevcelik ḥaķķın riʿ āyet idesin
- 1157 Fāṭıma daḫi ʿ Aliye söyledi
Sözi bu birkaç vaşiyet eyledi
- 1158 Didi kim şaķın Hüseyn ü hem Ḥasan
Dögüben sögmeyesin anları sen
- 1159 Anlaruñ gözi yaşın aķdurmağıl
Boynun egüp yollara baķdurmağıl
- 1160 Didi bir daḫi ki işit yā ʿ Alī
Cānuma ʿ Azrāʼil urıcaķ eli
- 1161 Rūḫumı ķabz eyleyüp gide kaçan
Baña sen kendü elüñle şar kefen

- 1162 Hem daħi kendü elünle ҡo sine
Muṭṭali‘ olmasun ayruķ kimesne
- 1163 Didi yine iy ‘ Aliyyü’l-murtażā
İşide gördüm geldi atam Muştafa
- 1164 Gök ferişteleri daħi hep bile
İşide bunlar geldi ‘ Azrā’ il bile
- 1165 Didi girü yā ‘ Alī getür ҡutum
Bu uzaķ yola benüm budur ҡutum
- 1166 Үrdü ҡatına getürdi ҡutuyı
Didi şimden giri sen var yat uyu
- 49a**
- 1167 Didi kim sen yā ‘ Alī ҡaçan beni
Defn itmek isteyesin aç bunı
- 1168 Çıķar içindeki mektübı hemın
Ҙo kefen içre açup baķma şaķın
- 1169 Şordı ‘ Alī ne kağıddur di baņa
Didi sır var bunda dimezem saņa
- 1170 Yalvarup and virdi eydi vir diyü
Olda bir söz didi kim inen eyü
- 1171 Didi ҡaçan ki ol atam Muştafa
Diledi çift göndere beni saņa
- 1172 Didi ҡızum rāzımısın buņa sen
Kim nikāħ idem ‘ Alīye seni ben

- 1173 Dört biñ aqçe mehrüñ ola bile hem
Dir misin kızum bu sözüme ne' am
- 1174 Didümidüm ' Aliye baqmazam
Likin ol mehrile evden çıkmazam
- 1175 Cebrā'il geldi didi kim yā Resūl
Haq te' āla dir ki eyler mi kabul
- 1176 Cenneti cennet içinde ne ki var
Fātımanuñ mehri olsun hep bular
- 1177 Aña daği rāzı olmazam didüm
Ol za' if ümmetlerüñ kaydın yidüm
- 1178 Didi gönlüñ ya nededür bilelüm
İşi bizde aña rāzı göre kılalum
- 1179 Ümmetüni iderem didüm kabul
Andan artuğı kabul olur degül
- 49b**
- 1180 Zira sa' yüñ anlaradur görürem
Bende senüñle bile yügürerem
- 1181 Cebrā'il vardı Haqqa geldi yine
Bu kez iş āsān olup döndi yine
- 1182 Anda bir kāğıd getürdi ol emin
Gönlüm ol vaqtin emin oldı hemin
- 1183 Kāğıduñ içinde yazılmış bu kim
Ol Resüle gör ne dimiş ol Hakim

- 1184 Bilmiş olsun Fāṭıma yā Muştafā
Ümmetüni ben aña gördüm revā
- 1185 Uşda ben anı ri' āyet eyledüm
Mehrini anuñ şefā' at eyledüm
- 1186 Ƙopa sā' at çün ölüler dirile
Cem' olup cāy-ı hisāba dirile
- 1187 Şöyle kim ' uryān u pejmān olalar
Kimi mest ü kimi hayrān olalar
- 1188 Birbirine hīç nazār kılmayalar
Er midür ' avret midür bilmeyeler
- 1189 Kimseden kimseye olmaya meded
Ƙardeş oğul kaçā kılmaya meded
- 1190 Ƙutuban bunı elümde aşikār
Diyiserem iy Kerīm ü Girdigār
- 1191 Ol şefā' at kāğıdıdur bunı sen
Virdügidi baña hüccet diyüben
- 1192 İmdi gör uşda elümde hücceti
Baña bağışla bugün ol ümmeti
- 50a**
- 1193 İsterem mehrümile atam daħı
Ümmetiçün tutmaya mātem daħı
- 1194 Eyleye ol gün münādī hem nidā
Mevķıf eħline yetişe ol şadā

- 1195 Diye kim yā ehl-i mevķif ķamuñuz
Fāṭımadan gözüñüzi yumuñuz
- 1196 Tā şıraṭa uğraya kaçup gide
Kimse görmeye anı hıç andada
- 1197 Kendi oldı kendüye ğassāle ol
Gövdesin göstermedi ğassāle ol
- 1198 Çün Nebīden şonra geçdi altı ay
Güderidi ayını ol yüzi ay
- 1199 Zıra dimişidi Resül bunı aña
Altı aydan şonra gelürsin baña
- 1200 Hızmet iderdi aña bir ķarıcuķ
Didi aña gel berü iy ķarıcuķ
- 1201 Al bu oğlancıkları git imdi sen
Mescide varsun Hüseynile Hāsan
- 1202 Daħi kim beni gelürse görmege
Virmegil destūr iķeri girmege
- 1203 Girdi iķerü çün namāza başladı
Hāķ te'ālāya niyāza başladı
- 1204 Çün namāzdan fāriğ oldı ol zamān
Kendüyi yudı kefenledi hemān
- 1205 Hem yine tecdīd-i imān eyledi
Diline icrā-yı Kūr'ān eyledi

50b

- 1206 Bir kilim ile bürüdi yüzünü
Allāha ışmarladı kend'özünü
- 1207 Ol dağı hoş emr-i hükümlāhile
Cānı teslīm eyledi 'Azrā'ile
- 1208 Koğdı anda müşk ü 'anberle gülāb
Ditredi üstünde anıñ āfitāb
- 1209 Zāhir oldı ol evüñ içinde nūr
Toldı evüñ içi ervāhile hūr
- 1210 Hem Hadıce rūhı Havvā rūhile
Rūh-ı Meryem Āsiye rūhı bile
- 1211 Şāre Hācer rūhı hāzır oldılar
Ol nigāruñ üstine ağlaşdılar
- 1212 Hāzır oldı enbiyā ervāhı hem
Zi-mübārek sā'at ü kutlu kadem
- 1213 Yüzi güller gibi ol yetmiş idi
İçi taşu nūra hem yetmişidi
- 1214 Üstine vardı 'Alī eyledi yas
Kānlı yaş dökdi gözinden taş u taş
- 1215 Didi iy cānum oğullar geliñüz
Anañuz gitmiş cihāndan biliñüz
- 1216 Geldi yanına Hüseynile Hasan
Gördiler gitmiş cihāndan ol hasen

1217 Ol ikisi şarmaşup ağlaşdılar
 H̄asretile kanlu yaşlar saçdılar

1218 Didiler bu işdürür ḡāyet ʿ acīb
 Bir ʿ acebdür q̄almazise öz ḡarīb

51a

1219 Q̄albümize düşdi firqat q̄orq̄usı
 Geldisem bize hem yetimlik q̄oşusı

1220 Dedemüz gitdi vü biz q̄aldıq̄ h̄azīn
 Sen de gitdüñ bize kim olsun emīn

1221 N’oldı nerges gözlerüñ yumduñ ana
 Fırqat odına bizi yaq̄duñ ana

1222 H̄asretile yaralanmış anamuz
 Fırqat ile yaralanmış anamuz

1223 Bağrı başlu gözi yaşlu anamuz
 Şems yüzlü m̄āh q̄aşlu anamuz

1224 Gözyaşına ḡarq̄a virmiş anamuz
 Baş u cānı şāha virmiş anamuz

1225 N’oldı saña q̄atı yatmışsın bugün
 Urduñ ana yüregümüze düğün

1226 Gözyaşı(y)la yiryüzün ısladılar
 Analarınuñ yaşın yaşladılar

1227 Er ü ʿ avret bir yire cemʿ oldılar
 H̄asret odına yanup şemʿ oldılar

1228 H̄alvet itdiler evi ol dem hemān
Yumaġa başladılar anı revān

1229 Müşkile ‘ anber buhurlar itdiler
Aġlaşup üstine şaflar tutdılar

1230 Yudılar anı vü şardılar kefen
Çatına geldi H̄üseynile H̄asan

1231 İkişi şarmaşuban aġlaşdılar
Üstine analarınıñ düşdiler

51b

1232 Öpdiler yüzünü efgān itdiler
Aġladılar gözyaşın kan itdiler

1233 Ol güzeller şāhı açdı gözlerin
Her birin oħşadı öpdü yüzlerin

1234 Baġrına başdı vü çoçdı onları
Yağdı hasret odı(y)ıla canları

1235 Bir kıyāmet koptı ol gice iyār
Andan oldı biñ kıyāmet aşikār

1236 İy niçeler anda mecnūn oldılar
İy niçeler anda maħzūn oldılar

1237 Ditredi ‘ arşile kürsī nüh felek
Anıñüçün aġladı cümle melek

1238 Geldi hātifden nidā kim yā ‘ Alī
Çaldur üstinden oları yā velī

- 1239 Anları kaldırdı üstünden revān
Oldılar meşğül namāzına hemān
- 1240 Didi ol demde Ebū Bekre ‘ Alī
Siz kılvirüñ namāzın yā velī
- 1241 Kıldılar anuñ namāzın o gice
Kudretini gör Hakkuñ diñle nice
- 1242 Pes cenāzeyle anı götürdiler
Babasnuñ kabrine yitürdiler
- 1243 Pes selām virüp didi yā Müctebā
Uşda kızuñ Fāṭıma geldi saña

Merşiyye-i Fāṭımatü’z-zehrā

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

52a

- 1 Ol yamalu eski geyen Fāṭımañdur bu gelen
Ol yalıncaqlığa du(o)yan Fāṭımañdur bu gelen
- 2 El degirmenin çeküp nān-ı cevile beslenen
Cevr-i faḫrile büyüyen Fāṭımañdur bu gelen
- 3 Boynın öñe koyuban kendüyi alçaq tutan
Ol yüce kadrüñi duyan Fāṭımañdur bu gelen
- 4 Vuşlatuñı cān ü gönülden teşevvük eyleyen
Ġurbet eyyāmına doyan Fāṭımañdur bu gelen
- 5 Hāsretüñ derdi şarardup beñzini tağyİR iden
Hicr odı cānına koyan Fāṭımañdur bu gelen

- 6 Şol cemālîñ şem' ine pervâne olan her zamân
Hidmetüñde yüz sürüben Fâţımañdur bu gelen
- 7 Her kaçan ğamdan ğubâr irse münevver ğalbüñe
Mağv idüben anı yuyan Fâţımañdur bu gelen
- 8 Ümmetüñiçün şefâ' at hücçetini şağlayan
' Āşiler ğaydını yiyen Fâţımañdur bu gelen
- 9 Mevtini ' ilme'l-yağın bilüp yarāğın eyleyen
Hem yetimler döke ğoyan Fâţımañdur bu gelen
- 10 Bu ğünile va' de ğoyup gitmişidük yâ Resül
Şabr idüp ol ğüne ğüvenen Fâţımañdur bu gelen
- 11 Uşda ardumca gelürsin dimişidüñ ağlama
Avanup ol söze uyan Fâţımañdur bu gelen
- 12 İntizârlar çeküp arzu ğıluridüñ bunı sen
Muştulığdur imdi uyan Fâţımañdur bu gelen

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1244 Gördiler fahr-i cihân ol pür şafâ
Murtażâ vü Müctebâ vü Muştafâ
- 52b**
- 1245 Ğolların çıkardı ğabrinden hemân
Aldı elinden ' Alinüñ ol zamân
- 1246 Yanına aldı nüvâziş eyledi
Hoş mısın ğızum şafâ geldüñ didi

1247 Țurmañ imdi variken sizde hayāt
Eş-şalāt çağıruñ qablü'l-memāt

Der münācāt-ı Bārī te'ālā 'azze vü celle

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 İlähî 'izz-i zātun hürmetiçün
Dağı biñbir şıfātuñ hürmetiçün
- 2 İlähî Ādem ü Havvā haqqıçün
İlähî cennetü'l-me'vā haqqıçün
- 3 İlähî rahmetüñ deryāsıçün
Saña gönül viren sevdāsıçün
- 4 Mu'allağ 'arşı vü kürsüñ haqqıçün
Muṭabbağ gökleri vü ferşüñ haqqıçün
- 5 Yidi iklim yidi deryā haqqıçün
Şabāh u şām ü ir gündüz haqqıçün
- 6 Mübārek kubbe vü şahrā haqqıçün
Muḳaddes Mescid-i Akşā haqqıçün
- 7 Felek beyt-i ma' mürüñ haqqıçün
Sekiz uçmağile hürüñ haqqıçün
- 8 Yidi ŧamular vü gök heybetiçün
Sekiz uçmağlar vü gök ni' metiçün
- 9 Risālet birle Nūhuñ da' vetiçün
Deñizde çekdiği hem niḳmetiçün

53a

- 10 Mu‘azzez Yūsufuñ hüsni haqqıçün
Babası Ya‘qūbuñ hüzni haqqıçün
- 11 Şol İbrāhīm Halilüñ hulkı için
Daği Mūsā kelimüñ Tūrı için
- 12 Deñizde Yūnusıñ vaḥdetleriçün
Balık qarnındağı vaḥşetleriçün
- 13 Şol İlyās itdügi da‘vet haqqıçün
Hızır nūş itdügi şerbet haqqıçün
- 14 Süleymānuñ saña şükri haqqıçün
Ḥabībüñ Muştafā zikri haqqıçün
- 15 Qatuñda qadri vü tācı haqqıçün
Buraq u‘izz-i mi‘rācı haqqıçün
- 16 Muḥammed başduğı topraq haqqıçün
Ebū Bekre veren yapraq haqqıçün
- 17 Ebū Bekri vü hem şıdķı haqqıçün
Daği şıdķ itdiği ‘aşķı haqqıçün
- 18 Daği ‘Osmān hayāsı hürmetiçün
‘Ömer ‘adlı vefāsı hürmetiçün
- 19 ‘Alinüñ cūdı vü ‘ilmi haqqıçün
Vefāsı şefkat ḥilmi haqqıçün
- 20 Ḥasan nūş itdügi zehrüñ haqqıçün
Ḥüseyni qatl iden qahruñ haqqıçün

- 21 Göñülde ‘ışkile rāzlar haqqıçün
Zikri tesbîh iden sözler haqqıçün
- 22 Du‘āya açılan eller haqqıçün
Rükū‘ (y)a egilen biller haqqıçün
- 53b**
- 23 İlāhî cümlemüzi raḥmetünden
İraḫ itme o ‘ālî ḥazretünden
- 24 Ḥabībün Muřtafānuñ ḥürmetine
Bu cümle ḫullaruña raḥmet eyle
- 25 Diyelüm cümlemüz řevḫ ile āmīn
Ki raḥmet eyle biz ḫula yarın

SONUÇ

Bu çalışmada, Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i incelenip transkripsiyonlu metni verilerek, ilk olarak mevlid türünde kaleme alınmış bir eseri daha ilim âlemine tanıtmak amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra mevlid türünün farklı asırlarda kaleme alınan örneklerinin hem şekil hem muhteva hususiyetlerinin karşılaştırılabilmesine yardımcı olunmaya çalışılmıştır. Ayrıca Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i ile Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât'ının mukayesesi yapıлып iki eser arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konularak Süleyman Çelebi'nin Keşfi Çelebi ve eseri üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Son olarak çalışmamızın konusunu oluşturan eser ile ilgili özet mahiyetindeki şu bilgileri sıralayabiliriz:

1. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i, mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış 1290 beyitten oluşan uzun manzum bir eserdir.
2. Eser aruzun *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Şair aruzu kullanmada başarılı olmakla birlikte zaman zaman hatalara da düşmüştür. Eserde mesnevinin bölümleri arasına yerleştirilmiş farklı vezinde kaside ve gazeller de bulunmaktadır.
3. Eserde genellikle zengin kafiye olmak üzere kafiyenin her çeşidiyle karşılaşılmaktadır. Redif de bir diğer ahenk unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.
4. Eser dil özellikleri açısından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminin özelliklerini yansıtmaktadır.
5. Keşfi Çelebi'nin Mevlid'i; şekli, işleyişi ve muhtevası açısından Vesîletü'n-Necât'a benzerlikler göstermektedir.
6. Metnin yazımı esnasında Osmanlıca harflerle Latin harflerin uyumu sorunu sebebiyle ortaya çıkabilecek güçlükleri engellemek için transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

AHDÎ, **Gülşen-i Şu'arâ**, (Hzl: Süleyman Solmaz), Denizli 2009, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>.

AKARPINAR, Bahar, **Türk Kültüründe Dinî Törenler ve Mevlid Kutlamaları**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1999.

AKARPINAR, Bahar, “*Vesiletü'n-Necat ve Mevlit Geleneği*”, Türk Edebiyatı Tarihi, C.1, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul 2007.

AKSOY, Hasan, “*Türk Edebiyatında Mevlidler*”, Türkler Ans., C. 11, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002.

ÂŞIK ÇELEBİ, **Meşâ'irü's- Şu'arâ**, (Hzl.: Filiz Kılıç), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay., İstanbul 2010.

ATEŞ, Ahmed, **Süleyman Çelebi Vesiletü'n-Necât Mevlid**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1954.

ATLANSOY, Kadir, “*Süleyman Çelebi ve Mevlid Üzerine Bazı Bilgiler*”, Osmanlı Ans., C.9, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999.

AY, Bekir, **Keşfi'nin Mevlid'i**, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, Mezuniyet Tezi (nr. 910), İstanbul 1969.

BEYÂNÎ, **Tezkiretü's- Şu'arâ**, (Hzl: Aysun Sungurhan Eyduran), Ankara 2008, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>.

CEYHAN, Âdem, “*Süleyman Nahîfî'nin Mevlidü'n- Nebî Mesnevîsi*”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 14, Erzurum 2000, <http://e-dergi.atauni.edu.tr>.

ÇELEBİ, Süleyman, **Mevlid (Vesiletü'n-necât)**, (Hzl.: Neclâ Pekolcay), Dergâh Yay., İstanbul 1980.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay., 22. Baskı, Ankara 2005.

FUCHS, H. ve Neclâ Pekolcay, “mevlid”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 8, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1993.

GABAIN, A. Von, **Eski Türkçenin Grameri**, (Çev.: Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yay., 4. Baskı, Ankara 2003.

GÖKALP, Mehmet, “*Keşfi'nin Mevlid-i Nebevisi*”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 94, İstanbul 1995.

İNAL, İbnülemin M.K, **Son Asır Türk Şairleri (Kemalü's- Şuarâ)**, (Hızl.: Müjgân Cumbur, M. Kayahan Özgül, Hidayet Özcan, İbrahim Baştuğ), Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 2002.

İSEN, Mustafa, **Kühü'l- Ahbâr'ın Tezkire Kısmı**, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1994.

İSEN, Mustafa, **Sehî Bey Tezkiresi “Heşt- Behişt”**, Akçağ Yay., Ankara 1998.

KARAMAN, Fikret vd., **Dini Kavramlar Sözlüğü**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2006.

KILIÇ, Filiz vd., **Şair Tezkireleri**, Grafiker Yay., 2. Baskı, Ankara 2009.

KINALI-ZÂDE HASAN ÇELEBİ, **Tezkiretü's- Şu'arâ**, (Hızl: Aysun Sungurhan Eydurhan), Ankara 2009, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>.

LATÎFÎ, **Tezkiretü's- Şu'arâ ve Tabsiratü'n- Nuzamâ (İnceleme- Metin)**, (Hızl: Rıdvan Canım), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2000.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 1973.

MAZIOĞLU, Hasibe, “*Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler*”, Türkoloji Dergisi, C.4/S.1, Ankara 1974, <http://turkoloji.cu.edu.tr>.

NÂCİ, Muallim, **Lûgat-ı Nâci**, Çağrı Yay., 5. Baskı, İstanbul 2006.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yay., 15. Basım, İstanbul 2007.

SAMİ, Şemseddin, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yay., 14. Baskı, İstanbul 2005.

ŞENTÜRK, Ahmet Atillâ ve Ahmet Kartal, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yay., 3. Baskı, İstanbul 2009.

TÂHİR, (Bursalı) Mehmed, **Osmanlı Müellifleri**, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333, <http://www.tarihvedenedeniyet.org>.

VASSÂF, HÜSEYİN, **Mevlid Süleyman Çelebi ve Vesiletü'n-Necât'ı**, (Hızl.: Cemâl Kurnaz, Mustafa Tatcı), Akçağ Yay., Ankara 1999.

YENİTERZİ, Emine, **Divan Şiirinde Na't**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, Enderun Yay., İstanbul 1992.